

శ్రీభక్తచింతామణి

కవిశేఖర, సూక్తిసుధానిధి
వడ్డాది సుబ్బారాయకవి

వ్యవహారిక తాత్పర్యకర్త :
బొమ్మకంటి వెంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

౨౨

మరింత తెలుసుకోవడా

దొరికూర్పు 1000 వ్రతులు
సర్వస్వామ్య సంకలనము
1956

మేర చూడాయి

మొదట :
అజంతా ప్రెస్
సికింద్రాబాదు.

విన్నపం

గురువుకు నమస్కారం, ఆవిష్కృతుస్తు.

విన్నగాక మొన్నటి దాకా యీ గ్రంథం గురించిగాని, యీ కృతి కర్తయిన వసుదాయ కవి గురించిగాని అంతోయింతో తెలియని వాళ్ళంటూ ఆంద్రదేశంలో అరుదు-

ఇవ్వేళ మాత్రం ఆయన గురించి యే కొంతయినా తెలిసుండడమంటే అదో విరుదు.

పై వం పట్ల అకుంతిత విశ్వాసం, భక్తి, కృతజ్ఞత, ఆశ్రిత్యం, స్తోత్రపాఠాలతో నిండిన ఈ పుస్తకము కొందరు “సిద్ధాంతు”లకి వేలం వెర్రిగానూ చాదస్తం గానూ అనిపించవచ్చునూకా! వసుదాయనిలోని భక్తి మూఢత్వంగా తోచవచ్చునూ గాక! తద్యుతిరిక్తంగా కొందరు భక్తులకిది పవిత్రగ్రంథంగా అనిపించవచ్చునూగాక! చావి రసాస్వాదనా పరులైన నవ్పూదయులకి మాత్రం ఇదొక అద్భుతమే! అయితే....

“ఎంత భక్తుడయితే మాత్రం? పోనీ ఓ వంద పద్యాలు యేవో శతకంలా వ్రాసుకోవచ్చుగదా! ఇన్ని పద్యాల్రాయడమేమి?” అన్నారు కొందరు నమకాలీనులు.

అటువంటి వారికి నమూనానంగా, అలాదే “అంధ్రి” ప్రతికలో మహాకవి శ్రీమధునా వంతులవారు “అంటారేగాని అన్ని పద్యాలు వ్రాయగలవారేకీ?” అంటూ ప్రతికూలవర్గాన్ని మృదువుగా మందలించారు.

“అంతటితో విమర్శకులు ధోరణి మాగాగు”రాసేదేముందిలేగాని అందులో వస్తువేముంది? అంతా దైవాధీనం సర్వోపేకదా!” అని....

అనుకూల వర్గం అందుకుంది “అన్ననా! విశ్వకవి రవీంద్రుడి గీతాంజలి కూడా దైవాధీనం సర్వోపేకదా” అంటూ.

“గీతాంజలితో ఈ భక్త చింతామణికి పోలికా?” అంది ప్రతికూలం

“పోలికేమిటి?విజయం చెప్పాలంటే కొన్ని కొన్ని పద్యాల్లో టాగురుని మించిపోయారు వసుదాయల” వారంటూ సోదాహరణంగా కొన్ని పద్యాల్ని చూపించడంతో ప్రతివాదులు మౌనం వహించక తప్పలేదు.

ఇందలి పాఠములు

జనాబాయి	:	కథానాయిక
పితోదా	:	జనాబాయి తండ్రి
నామదేవులు	:	జనాబాయి గురువు
రాధాబాయి	:	నామదేవుల భార్య

శ్రీకృష్ణుడు, భక్తులు మున్నగువారు వత్తురు.

షరా :—అనుదంభ మున్నచోట పాటలు పాడవలెను.

శ్రీ రస్తు

భక్త చింతామణి

కృత్యాది-తాత్పర్యాణి

౯. శ్రీమద్భానుసహస్రమండలవిభాసీ! సద్విదానందమూ

ర్తీ! మాయాపరికల్పితాఖిలజగచ్చేణీ! దయాంధోనిధి!

స్వామీ! నీ మహిమంబు లా నిగమముల్ వర్ణింప లేవన్నచో

నే మూఢాత్ముడ నే మెఱుంగుదును? దండ్రీ! భక్తచింతామణి!

1

తా. శ్రీమంతాలయిన కోటి సూర్య మండలాల సమ్మిళిత కాంతితో ప్రకాశించే వాడా! సత్-చిత్-ఆనంద-మూలే ఆకృతియైన వాడా! మాయామహాత్మత్వ మాత్రం చేతనే యీ యనంత కోటి బ్రహ్మాండాలనూ కలిగించినవాడా! దయా సముద్రుడా! యజమానీ! అది విద్యలయిన వేదాలే నీ వీభూతులను వర్ణింపలేకపోతుండగా-అద్యంత వివ్యా రహితుడనైన నేనెలా తెలుసుకోగలుగుతాను? (తెలుసుకోలేను-అయినప్పటికీ) భక్త కోరికల్ని బేషరతుగా తీర్చిపెట్టడంలో చింతామణి * వంటివాడా! నాకీ జన్మను (భవాన్ని) కల్పించినవాణా! (దయతో నాకు నీ సమస్త వీభూతులనూ తెలుసుకునే వీలును కల్పించు)

*. ఏది తలుచుకుంటే దానిని ప్రసాదించే దానిని “చింతామణి” అంటారు. ఇది ఒక రత్న విశేషం. క్షీర సాగర మధనంలో కామదేనువు-కల్పవృక్షాలతో జాతే ఇది కూడా వెలువడింది. దానిని ఇంద్రుడు కైవశం చేసుకున్నాడు. అ చింతామణి ఎవరి దగ్గర వుంటే వారి సమస్తమైన ఐహిక వాంఛలు తీర్చ విడతాయి. అదే విధంగా భక్తుల-పారమార్థికుల ఆయిహికాముష్మికసర్వ వాంఛలనీ పరి పూర్తిచేయగల చింతామణి, భగవంతుడే తప్ప అన్యుం కాదనే భావంతో “భక్త చింతామణి” అనే మకుటంతో ఈ పద్యాలు వ్రాయ బడ్డాయి.

కొనియున్నది. ఈ ప్రసాదమును గుణమును “సకలరస సాధారణమును సకలరచనా సాధారణమునుగా సహృదయ చక్రవర్తి యగు నానంద వర్ధనాచార్యులు నిరూపించిరి. ఇట్టి ప్రసన్న రమణీయమగు కవితా ధారతో నీ కవి యీ జనాబాయి చరిత్రమును నాటకమునుగా రచించి మన నేత్రేంద్రియములకు “కాంతం క్రతుం చాతుషం” అనినట్లుగా యజ్ఞమును సమకూర్చి అనందము, పుణ్యము, భక్తి, మోక్షముగూడ సమకూరునట్లు నర్చినాడు. ఇట్టి కవి చంద్రున కితోధిక శ్రేయస్సుల సమకూర్చి యింకను నిట్టి మృదుమధుర శైలిగల గ్రంథములు రచింప జేసి శ్రీ విఠలిస్వామి తన కైంకర్యమును నెరవేర్చుకొనుగాత మని యాశించుచున్నాను.

“భోక్తారం యజ్ఞ తపసాం సర్వలోక మహేశ్వరం
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తి మృచ్ఛతి
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః”

గుంటూరు

10-1-45

శ్రీమణి వేదాల తిరువెంగళాచార్యులు,

పంపక పండితుడు, ఏ. సి. కాలేజి.

భగవన్మహిమాదివర్ణనము

కా. ఓనిర్దేతుకజాయమానకరుణా ! యో విర్వికారప్రభా !
యో నిర్వాణపరోపకారసుకృతీ ! యో నిత్య ! యో నిర్మలా !
యో నానాంతరయామి ! విశ్వసృజ ! విశ్వోపాస్య ! విశ్వాత్మకా !
జ్ఞానానందమయస్వరూప ! వరదా ! సద్భక్తిచింతామణీ ! 5

తా. ఏకారణము లేకుండానే ప్రపంచాన్ని కరుణించేవాడా! ఎటువంటి ఏకారాలు ఎఱగని వాడా! పూర్వ పదవివారణ చేయకుండానే, తలుచుకున్న వారందరికీ ఉపకరించేవాడా! ఎప్పుడూ పుండేవాడా! కళంకరహితుడా! అన్నిటియందునా సంపరించే వాడా! సర్వాన్నీ సృష్టించినవాడా! సృష్టిచేత మమైక్యంగా అరాధింపబడేవాడా! విశ్వానికి ఆత్మవయినవాడా! జ్ఞానంవలన మాత్రమే లభించే ఆనందానికి స్వరూపమైన వాడా! వరాలనిచ్చేవాడా! భక్తుల కోరికలు తీర్చేవాడా!
(తరుణాతి పద్యంలో అన్వయం.)

మ. ప్రకటత్వద్గుణరాసులం గొలుచుచోఁ బాథోధివార్పిందువుల్;
సకలజ్ఞాతలరేణువుల్; గగననక్షత్రంబు లత్యంతసం
ఖ్యకు నొక్కందుగ సల్లతైనఁ బరమాత్మా ! చాలునో చాలవో !
యకలంకాంచదనంతభవ్యగుణదామా ! భక్తచింతామణీ ! 6

తా. దోషరహితాలూ, నిరంతరాలూయైన గొప్పగుణాలు కలవాడా! సముద్రం లో నీటి బిందువుల్నీ, ఆకాశంలోని చుక్కల్నీ భూమ్మీది మట్టికణాల్నీ లెక్కపెట్టి, అన్నిటిని కలిపి కూడినా-ఆ మొత్తం సఖ్య-నీ అనంత వీభూతులలోని-ఒక్క వీభూతి విశేషాల పోటీ చేయకు.

మ. పదలాలిత్యము, వర్ణగౌరవము, భావవ్యక్తిః సారస్యం
పద, నానాద్భుతకల్పనల్, గలుగుకావ్యం జాకవిం బోలె ని
న్నెదలో మెచ్చి నుతంపఁజేయఁ జె భవర్సృష్టప్రపంచంబు ! మ్రొ
క్కెద, ముద్దాడెద, నీవదంబు ఆనురక్తిన్, భక్తచింతామణీ ! 7

తా॥ కవికులగురూ ! లలితమైన మాటలూ, అర్థగౌరవం, చక్కటి భావ వ్యక్తీకరణ, సారస్య సంపన్నత, వివిధాలయిన అద్భుతపుటూహాలతో సర్వలక్షణ వమనీయత కావ్యస్రష్టయైన కవి నెలా హృదయమారా మెచ్చుకుంటామో, అదే విధంగా-సృష్టినమస్తాన్నీ రచించిన నువ్వుకూడా మహా కవివలే-కవికుల గురువు వలే నా నువనును రసోన్మత్తం చేస్తున్నావు.

ఇది భగవద్భక్తిని నిరూపించు చక్కని నాటకము. ఇందు వైష్ణవ భక్తి ప్రతిపాదితమైనను ఆయా స్థలములలో శివనామములను శైవులు భావించవలెను.

సికింద్రాబాదు
1936.

చిదిరెమతము వీరభద్రశర్మ
సంపాదకులు 'విభూతి'

*

*

*

శ్రీ మేడిపల్లి లక్ష్మీకాంతకవి నూకు సతీష్చంద్రుడు, చిరకాల మిద్రుడు. ఈయన రచనలు చాలవఱ కముద్రితములు. "నాకవనము" అని చక్కని కృతి రచించినారు. అది పలువురి పండితుల మెప్పుగాంచినది. ప్రస్తుత కృతి భక్తజనాబాయి నాటకము మునుపు "విభూతి" పత్రికలో ప్రకటింపబడినది. "విభూతి" అనగానే శివసాయుజ్యమందిన శ్రీ చిదిరెమతం వీరభద్రశర్మగారు అమృత హృదయులు జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నారు. ఆయన ప్రోత్సాహమునందని కవులారా రోజులలోలేరు. మా లక్ష్మీకాంతముగారి రచనలు ప్రతిభాన్వితములు, ఆయన దృష్టి నాకర్షించుటలో ఆశ్చర్యములేదు.

ఈ నాటకము ఒక విధముగా త్రివేణీ సంగమము- శ్రీపాండురంగ విఠలుని కృపాస్రవంతి, మా లక్ష్మీకాంతకవి ప్రతిభా ప్రవాహము, ప్రసన్న భక్త కథావాహిని: ఈ మూడును గంగా, యమునా, సరస్వతులు.

మా లక్ష్మీకాంత కవి ఇంకను ఉత్తమ కృతి రచనాధురంధరు డనిపించుకోవలెనని మా ఆకాంక్ష.

శ్రీనివాస సోదరులు,

కళావరాసులు.

మ. గోరూప మూడిని సంప్రహించుకొని, బొగ్గుం గారమున్ గంభీరం
బును బోరెన్ దగఁజాపువేసి, భువనంబుల్ మేటి అంకాపురుల్
గను విర్రాణముఁ జేసి, ప్రోచి, తుద కెల్లన్ రూపు మాయంతు వే
డ్కను, సృష్టిస్థితినాకారణుడఁ బొడన్; భక్తచింతామణి. 11

తా॥ బోరే మాయయా! గంభకమూ, బొగ్గు, సురేశ్వరమూ వంటి-సత్వ
రజస్తమాలనే మూడు గుణాలనీ మిత్రతంచేసి, లంకానగరాల వంటి ఈ లోకాలను
విర్మించి, పెంచి-పోషించి, చివరగా నీ వేడుకకోసం అన్నింటినీ దహించి, జననీ
జనకమారకుడివై విరాజిల్లుతున్నావు. [[వపంచం త్రిగుణాలనే దాహక పదార్థాలతో
కూడిన మందుగుండు గిడ్డంగిలాంటిది!]]

మ. ధులిసాధుండు నిజాంగకంబు లెటు లట్టుల్, లోకముల్ నీవు కొ
ళల మొప్పన్ వెలిఁ దార్తు, లో నడఁతు విచ్చామాత్ర; నీ క్షుణ్ణి జీ
మలు పుట్టం బరె నెన్నియే నిమిదు బ్రహ్మాండంబు, లాకాశముం
బరె నీ వంతట నిండి యుండు; పరమాత్మా! భక్తచింతామణి 12

తా॥ పరమాత్మా! తాజేలు యే విధంగానయితే అవసరార్థం తన యవయవా
లను దీప్పలో భద్రపరచుకోడమూ-వెలిపరచటమూ చేస్తూంటుందో, అదే విధంగా
సువ్యూహాదా అపూర్వమైన నైపుణ్యంతో ఈ లోకాల నొకసారి బయటకు ప్రకటింప
చేస్తావు-మరొకసారి, నీ లోపలకు అనుముకుంటావు. కేవలం నీ సంకల్పమాత్రం
చేత, అతి చిన్న పుట్టలో పట్టే అసంఖ్యాకమయిన చీమలమల్లే-యెన్ని బ్రహ్మాండా
లయినా నీ కడుపులో ఒక ప్రక్కకు సరిపోవు. ఆకాశం (కూన్యం) వరె సువ్యూ
హాత్రం సర్వత్రా వ్యాపించే వుంటావు.

కా. నీసంకల్పమె సృష్టి; నీవు గనుఁగొంచే రక్ష; నీ పూరకుం
చే సంహారము సూ; మహాత్మ! యటు గా కీ భూమి, యీసాగరం
నీ సర్వాద్భుతభూతకోటి, యింక వేఱెలాగు సర్గంబు గా
నీ, సంరక్షణ గాని పేయఁ దరమానే? భక్త చింతామణి. 13

తా॥ పర్యేక్షరా! నీ సంకల్పమాత్రం చేతనే యీ సృష్టి పంథవిస్తుంది.
సువ్యూ దీనిని కవిపెట్టుకుని పున్నన్నాళ్ళూ కళకళలాడుతూంటుంది. ఉపేక్షించావో
మొత్తం వల్లకాడయిపోతుంది. అలా కాని పక్షంలో యీ వింగీ, నేలా, విప్పు,
నీరూ, గారీ-అనే పంపభూతాన్నితమైన ప్రపంచానికి-సృష్టి స్థితి లయాలనేవి యెలా
యేర్పడతాయి తండ్రీ!

నామదేవాదిభక్తులనవరతంబు

సేయు భజనామృతము గ్రోలు చెవులు తనియ.

భక్తులు : (పాండురంగని గుడిలోఁ బ్రవేశింతురు)

జనా, విఠోభా : (సింహ ద్వారమును దాటి గుడిలోఁ బ్రవేశింతురు)

జనా : ఆహా ! ఏమీ లక్ష్మీవల్లభు నాలయము ! ఏమీ తాళమృదంగాది
సంకీర్తనసైన్యము !! రమాకాంతా ! ఆద్యంతరహితా ! త్రిగుణా
తీతా :

కం. తనువాజ్ఞానక్రియల నిను

ననయము భజియించి తనియు నలలకై నన్

గన నొందు తలఁపు గలుగునె ?

మునినుత ! లక్ష్మీక ! విబుధపూజ్య ! ముకుందా !

భక్తులు : (వీరిని దర్శింతురు)

౧ వ భ : ఆహా ! ఏమీ తస్మి భక్తి పారవశ్యము ! పదునాజేండ్ల లేత్రా
యమున నితభక్తి నాస్తించి వేదవేదాంగాది సమస్త గ్రంథార్థ
ముల నెఱిగిన దీ నాచిరత్నము. భక్త శిరోమణి. ఆనందము !
పరమానందము !

భక్తులు : (వీరికి నమస్కరింతురు)

జనాబాయి, విఠోభా : (పునరభివాదము గావించురు)

౨ వ భ : అయ్యా ! తమ నామంబులఁ బవిత్రములైన వర్ణముల వినఁ
గోరెదము.

విఠో : అయ్యా ! నాపేరు విఠోబ. ఈమె నా కూతురు జనాబాయి.

౩ వ భ : తల్లీ ! మీతోడ మేమును హరిని భజింతుము. పాండురంగ
సంకీర్తనమున మమ్ము ధన్యులఁ గావింపుడు. భక్తిపూర్ణమును
నెలకొల్పుడు.

జనా : భక్తులారా ! రండు. భగవత్పాన్నిధ్యమును జేరి హరినిఁ గీర్తిం
తము. (౩ వ అనుబంధము) (అందఱుఁగలిసి పాడుదురు)

జనా : (స్వామికి నమస్కరించి) హా ! జగద్రక్షకా ! అపదుర్ధారకా !!

మ. జగ మన్మోహ్యవిరుద్ధ పస్తుప్పులతో సంపూర్ణ మై యుండియున్,
దగవుం ధర్మముఁ గల్గి వర్తిలుట కొఠారంబు నీవే గదా !
పగ సాధింతు మటంపు దుర్మదమునన్ బాపాత్మకుల్ ఠేఁగినన్.

సిగపూ వాఁడగ నీవు సాధులకుఁ తండ్రీ ! భక్తచింతామణీ. 17

తా. అద్యయ! పరస్పర విరోధవస్తుజాలంతో నిండివుండి-ధర్మాధర్మాల రెండూ కొనసాగుచూన్నప్పటికీ విశ్వమిలా వర్తిల్లడానికి నీవే కారణం. పగలే ప్రధానంగా పెట్టుకుని, అతి గర్వంతో పాపాత్ములెంత చెలరేగినా ధర్మాత్ములూ-సాధువులూ అయినవారికి సిగపూవయినా వాడనీయవుగదా! (అనగా-ఏప్రమాదమూ కలగ నీయవు-అని అర్థం)

మ. ఫలభారంబున వంగు వృక్షమును గాపాడంగఁ దోడ్కొంగు న
ట్టులు, ధర్మప్రతిపాలనై కరతిఁ గీడు ల్యూఁడుపుజ్యాత్ము న
ర్మిలి రక్షింతువు నీవ యద్దవడి; తండ్రీ ! ధర్మ మేవక్ష, మ
వ్వలనం దోడ్పడ, వేచియుండుదువు గావా ? భక్తచింతామణీ. 18

తా. తండ్రీ! ధర్మం యేవక్షనవుంటే, సువ్యావక్షాన్నే వహించి, వారికి నహాయం చేసేందుకు సిద్ధంగావుంటావు. పండ్లభారంతో ఒరిగిపోయే చెట్టుకు ఏదో ఒక బోటుపెట్టి నిలబెట్టినట్లు, అధర్మఫలవలన హానిపడే ధర్మాత్ములకు బోటువై-వారిని రక్షిస్తావు.

మ. కురియు న్నానన, గాలి, మబ్బులు, మెఱుంగుల్ గర్జలున్, గూడునై
ఖరి బాగోఁగులు రాఁగలట్టి తఱిఁ, దత్కార్యానుకూలంబుగా
ధరఁ బ్రో గయ్యెడు నెక్కదెక్కడవో సితంత్రంబునన్; జిత్ర మె
వ్వరు నీ చిత్త మెఱుంగ రా ఫలము; దేవా ! భక్తచింతామణీ. 19

తా. దేవాది దేవా! వానపదుతుండి అనగానే గాలి, మబ్బులు, మెరుపులు, ఉరుములు-ఏలా ఏర్పడుతాయో, అదే విధంగా కలగబోయే మంచిచెడ్డలకు మార నలుకూడా-నీ శంత్రంవల్ల శకునాలూ వగైరాలు ఏర్పడుతూ వుంటాయి. కేవలం సుస్థి మాత్రమే కల్పించగలిగిన యీ చింతలివెవ్వరూ అర్థం చేసుకోలేకు కదా తండ్రీ!

ఇవ్వసుభర్త బుణంబు నళియించెడుదన్కనె ప్రేమబంధముల్
చివ్వునః బాండురంగవిభు సేవః దొలంగు సమస్తబంధముల్.

విఠో : కుమారీ ! పల యిట్టి యనర్థవాక్యము లాడెదవు ? నీకుఁ దగిన
వరుని గొనితెచ్చి యిల్లటమంచుకొని మీ ముద్దు మురిపములను
ముచ్చటగాఁజూచి మురియనున్న నాకీయాశాలతను వమ్ము
సేసెదవా ? కట్టా ! జాయావియోగానల సంతప్తహృదయమున
కీ సంతాన వియోగమును గోరుచుట్టుపై రోకఁటిపోటువలె
బాధించుచున్నదే ? పుత్రీ ! పుత్రీ ! 'మాతృదేవోభవ, పితృదేవో
భవ' యను సూక్తి నెఱుంగవా ?

జనా : జనకా ! ధర్మశాస్త్రములు పరస్పర విరుద్ధములు కావు ! కావు !!
అగాధములు. కించిజ్ఞుల కగ్రాహ్యములు. సర్వజ్ఞులగు మీ బోంట్ల
కే సేమని చెప్పఁగలను ? కరుణించి నన్నిట వదలుఁడు.

కవ భ : అయ్యా ! ఈ జాలిక నేల సంసారసాగరమునఁ బడద్రోసి దిక్కు
గానక పరితపింపఁజేయుదురు ? పురాకృత వశమున నింత పిన్న
వయస్సున నిట్టి విరాగిణియగుట నెంతయు ధన్య. ధన్యులలో
ధన్య. ఇట్టి యుత్తమాంగన హృదయమును నొప్పింపకుఁడు.
భక్తులు తపించిన భగవంతుడు బాధచెందును. సర్వాంతర్యామి
సర్వేశ్వరుఁడు మీబిడ్డను దనబిడ్డవలె రక్షించుకొనును. మామనవి
నాలించి మమ్ము ఊమింపుఁడు.

విఠోబా : (దీర్ఘముగా నాలోచించి నిట్టూర్పువిడిచి) హా ! పాండురంగా!
పండరీనాథా ! !

తే. గీ. నీదు వరలబ్ధ బహుముగ్ధ, నీదుభక్తి
పరవశంబున నెగడొందు భక్తురాలు,
నాదునేకైక పుత్రిక, నీదు పాద
సేవనాకాంక్ష నెటులఁ బ్రోచెదవో దేవ !

పుత్రీ ! పాండురంగఁడు నిన్ను రక్షించుగాత ! (నిష్క్రమించును)

భగవత్సేవ

రా॥ వేదం బంధయు లక్షణం, ఐహికమౌ విశ్వంబు లక్ష్యంబు గా,
నాదిగ్రంథము నీ వానర్పితివి సర్వార్థ ప్రదర్శనంబుగా;
నో దేవా! యది తెన్నగాఁ జదువుభన్యుల్, సంకయాపేటలై
మోదం బొందుచు విన్నుఁ గొల్తురవిశంబున్; భక్తచింతామణీ 23

తా. కృతిపతీ! సమస్తమయిన విషయజ్ఞానప్రదంగా ఈ ప్రపంచమే లక్ష్యంగా
లక్షణ శాస్త్రాన్ని వేదరూపంలో విరచించి వుంటావు. ఆ వేదాన్ని చదివేవారంతా
విస్మయములై, నిర్మలానందమగునులై, నిరామయమిదివై ననిన్ను నిత్యం ఆరాధిస్తున్నారు.

మ॥ మనుజుల్ భిన్నపదస్థుః లందఱకు దా మధ్యాహ్నమం దెవ్విధిన్
గనుపట్టున్ రవి సూటిగాఁ దలకు నాకాశంబునం, దెవ్విధిన్
విను ధ్యానించెడువారి కెల్ల నెదురన్ నీరూపు చూపట్టు, నో
యనఘా; హృద్గగనంబునందు; మునివంద్యా! భక్తచింతామణీ 24

తా. అనఘా! మధ్యాహ్నమయ్యే సరికల్లా సూర్యుడు ఏ ప్రాంతీయలికా
ప్రాంతంలో సరిగ్గా నడినెత్తిన యెలా కనుపిస్తాడో, అదేవిధంగా భక్తచింతామణీ!
నిన్ను ధ్యానించే వాళ్ళెవరై నానరే వాళ్ళమనసులనే ఆకాశంలో ప్రకాశమానమైన నీ
రూపం కనబడుతూనే వుంటుంది.

మ॥ పురికింపం దను వెల్లి జల్లుమని, యుప్పొంగంగ సర్వాంగముల్,
గళమున్ గద్గదికం దగుల్ కొన, వడంకం గాలు పేతుల్, ముద
శ్రులు ముత్తెయిలు వోలె రాల, నెదురం జూపట్టుమన్నట్టె, నిన్
కొలువంగల్లు సుఖంబు యోగియె యెఱుంగున్; భక్తచింతామణీ 25

తా. భక్తచింతామణీ! శరీరమంతా ఘల్లునపులికరించగా, అవయవాలన్నీ
చుహానందంతో ఉప్పొంగగా, గొంతు మాటలురానిదై తడబడగా, కాళ్ళు చేతులా
కంపించగా, కళ్ళమ్మట అనందాశ్రువులు ముత్యాల దండలా నేలరాలుతూండగా భౌతిక
నేత్రాల ముందున్నట్లుగానే హృదయకాళంలోనే నిన్ను సేవించగలగడం యెగు
లకు మాత్రమే సాధ్యం కదా!

పరమానంద స్వరూపిణి తానై భగవన్నివాసమున కాలయ
మైనది. “అన్యజన్మని సర్వాత్మా విష్ణు రభ్యర్చితో మయా” అను
రీతిని నీ జాతిక సర్వభరితి యగు విష్ణువును బూర్వజన్మమునఁ
జక్కగా వారాధించి యుండనోపు! కాకున్న నెట్లు భగవత్సన్ని
ధినిగూర్చుండి భగవద్భావన మొనర్చి తనకు వక్రునిగా నొనర్చు
కొనఁగలదు? (దాసి, శాంతగంధీర స్వనమున) బాబామణి! భక్త
శిరోమణివలెఁ గన్పట్టు నీ వెవరైవు? నీ తలిదండ్రు లెవరు? నీ
పేరేమి?

జనా : ఆర్యా! నాపేరు జనాభాయి.

తే. నీ. పండరీనాథుండే తండ్రి, పరమ పాప
ని యగు రుక్మిణియే జనని, అఖిలహారి
భక్తులే బంధువర్గంబు, పాండురంగ
నామభజనామృతమే జీవనామృతంబు.

నామ : ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!! నారీతన్నంబవగు నిన్ను గాంచ నా
కెంతయు నాన్లొద ముదయించుచున్నది. “సత్సంగత్వే నిస్సంగ
త్వం, నిస్సంగత్వే నిర్మోహత్వం, నిర్మోహత్వే నిశ్చలతత్త్వం,
నిశ్చలతత్త్వే జీవన్ముక్తిః” కాన నాతోడి ప్రసంగమున నీకును
నానుకు మేలయ్యెడిని. జ్ఞానాన్వేషణమునకుఁ దావయ్యెడిని.
భక్తిజ్ఞానమున నీ మనోరథం బీడేరును. నీ జన్మము ఫలించును.
మీహోటి భక్తగోష్ఠిని నేను సర్వదా యాసీంతు. నాయితంబు
నుండువు రమ్ము. నన్ను నామదేవు డందురు.

జనా : చిత్తము.

నామ : } (స్వామికీఁ బ్రవక్షిణించి వెళ్ళుదురు.) (౫ వ అనుబంధము)
జనా : }

(యవనిక వ్రాలును.)

(ప్రథమాంకము సంపూర్ణము)

మ. రతికంఠుల దెబ్బ లోగొనుచు వాత్సల్యంబునం బ్రోతు, నె
చ్చెలియుం బోలె సుధామయోక్తులను మానేమం దెఱింగింతు; కే
వల భర్తవ్రథువట్లు నీ ప్రజల యిచ్చిందుల్ దొలంగింతు; ని
న్నెలమిం కొల్లమి మాయ భాగ్యదళ గాడే? భక్త చింతామణి. 29

తా. గోవిందా! రతికంఠుల మాదిరిగా-మే తప్పుల్ని మన్నించి యెంతో
వాత్సల్యాన్ని చూపిస్తావు. స్నేహితునివలె కీయని మాటలతో మా శ్రేయస్సును
తెలియచేస్తావు. (దండనీతి నెఱిగి భర్తరాజులాగా భర్తల ననుస్త కష్టాలనీ సమ
యింప చేస్తావు. పూని, నిన్ను పూజించకపోవడం మా దొర్పాగ్యమే తప్ప, నిన్ను
నేవిప్తి నంభవించని పొభాగ్యముంటుందా? ఉండదు)

మ. మన నే నెన్ని విధంబులం దెలిపినన్, మౌఢ్యం బిదేమో, జగ
జ్జనకున్ బీతిన కాని భక్తి నిను నిచ్చల్ గొల్పి నుచ్చాహముం
గన; దీ విచ్చినవానిచోఁ గలుగురాగం దెల్ల, నీవట్లఁ జూ
పను దిద్దంగదె యచ్చెనంటి ననుకంపన్, భక్త చింతామణి. 30

తా. అది ముచ్చాంతరహితా! నా మనసుకేదేమి మూర్ఖత్వమోగాని, నేనెన్ని
పార్లు బోధించినా జగత్పితవయిన నిన్ను భయంతోనే తప్ప, భక్తితో కొలవటం
లేదు. నువ్వు నాకనుగ్రహించిన వాటివట్ల నాకున్న ప్రేమాభిమానాలను - నేను నీ
వట్ల కూడా ప్రదర్శించేలా నా మనసును మళ్ళించు తండ్రి!

తా. దేవా! నీ వొనరించు శిక్ష లని బీతిం తెంది, నీపాదముల్
నేవింపన్ దలపోయుకంటె, గరుడాసింధూ! భవత్ప్రాణి ర
క్షనైదుష్య మనుక్షణం బనుభవజ్ఞానంబున గంచు, ప్రే
మా విరూపిణిని విన్నుఁ గొల్పుట వరం బా ; భక్తచింతామణి. 31

తా. హే కరుడాసింధూ! నీ వట్ల అవిదేయతకు నువ్వు శిక్షిస్తావనే భయం
తో నిన్ను నేవించడం కన్న, నీ వారయిన ప్రాణికోట్లను రక్షించడంలో నీకు గల
పాండిత్యాన్ని అనుక్షణానుభవంతో అర్థంచేసుకుని, (ప్రేమార్థ) హృదయంతో
విన్నారాధించ గలగడమే యదార్థమైన అదృష్టం.

అడుగో! నా నాకుఁ దూరకే వచ్చుచున్నాఁడు. నేనేమి చేయుదును? పొందురంగా! నీవే చిక్కు.

నామ : } (ప్రవేశింతురు)
జనా :

రాధా : (లేచి సాదరముగా నమస్కరించును.)

నామ : సతీ! రాధాబాయి! నాకీదినమున నొక రత్నము లభించినది.

రాధా : నాథా! రత్నమా! అటులైన నీక మన దారిద్ర్య మీడెరును.

నామ : ఒక మన దారిద్ర్యమేకాదు. ఈ రత్న దీపికచేత మన యజ్ఞానాంధకారము సయిత మడుగంటును. (జనాబాయిని జూపించి) ఇదియేరత్నము, నారీరత్నము, భక్తరత్నము. నా భాగ్యవశమున నాకీ సుఖితోడి సద్గోపి లబ్ధమయ్యెను. భగవద్భక్తులు తన్ను సంకీర్తన మొనర్చుచోట కమలాకాంతుడు కాపురము సేయును. ఇక మనకేమి కొదువ?

రాధా : (ఆశాభంగముతో) మంచిది. అపరాహ్ణమైనది. చంద్రభాగ నదినుండి మంచినిశ్శబ్దముగ యొక్కటి తెచ్చితిని. తండులములే తక్కువ.

నామ : వెట్టిదానా! నన్నడిగెదవేల? శ్రీమత్పాండురంగని నడిగి తెచ్చుకొమ్ము. పొమ్ము.

రాధా : చిత్తము. (జనాబాయిని జూచి) అమ్మా! యీ చాపపైఁ గూర్చుండుము. (నిష్క్రమించును)

జనా : (కూర్చుండును.)

నామ : (సుఖాసీనుడై) జనాబాయీ!

తే. గీ. పిల్లపీచర పల్లెరు వీడువోలె

గామ క్రోధ లోభాది సంగతులు లేని

కేవలానంద సారహృత్తేత్రమందు

భక్తిబీజంబు నాటి తత్ఫలము గందు.

జనా : మహాత్మా! తావక కృపావిశేషంబున ననుగ్రహింపఁబడితిని.

కా. ఏనుం నెక్కినదాని గుక్కలకు! దా నేరీలగా జంబుల
ర్యానంబున నేగునో, యటు తనూయాత్రన్, జగన్నాథు ని
న్నే నిక్కంపునహాయుగాఁ గొనునరుం డేయావదల్ వచ్చినన్
దానిన్ లక్ష్మ మొసర్పఁ దిండుకయు; దేవా! భక్తచింతామణీ. 35

తా. జాతవేదా! ఏనుగుమీద ప్రయాణం చేపేవాడు, వెంటపడే కుక్కలవి
యేమాత్రమూ లక్ష్మపెట్టకుండా దైర్యానందాలతో యే విధంగా ముందుకు సాగి
పోతాడో-అదే విధంగా ఈ జీవనయాత్రలో తమకు నీ వొక్కడివే సహాయకుడివని
త్రికరణాల నమ్మిన భక్తులు, బ్రతుకుతెరువులో యెదురయ్యే యే అవకలనూ లెక్క
చేయరు.

మ. కవచంబున్ ధరియింప, మేని కది మే ల్కాపొను గాకుండు నా
హవమంతున్, హృది నిన్ను, దాలిచిన, భూమ్యాకాశతేజఃసయః
సవనోద్భూతచరాచరంబులను నే భంగంబు దేహీత్మ లొం
దపు, నిన్నంశయ మిందుఁ; నందుఁ; బరమాత్మా! భక్తచింతామణీ. 36

తా. భక్తచింతామణీ! శరీరంపైన దరించిన కవచం, యుద్ధరంగంలో మనల్ని
కాపాడనూ వచ్చు, కాపాడలేకపోనూ వచ్చు. కాని-మనసులో విన్నే ధరించిన
వారికి మాత్రం-పంచసూత్రాత్మక ప్రపంచనమస్తంలో యెటువంటిహానీ కలగదని
విస్మయంగా చెప్పవచ్చును.

కా. నా సామర్థ్యము గన్న, నాదెనఁ గనన్, నాయక్కఱి గాంచినన్,
నాసంసారము గన్న, నామనసు గన్నన్, నాబిరుల్ గాంచినన్,
నీ సాంగత్యము, నీసహాయతయుఁ, చంద్రీ! ముఖ్యమంచెంచ న
య్యా? సత్వేశ్వర! నాకు నన్ దెలుపు; దేవా! భక్త చింతామణీ. 37

తా. జగద్గురూ! నా సంసారం విషయంలోగాని, సామర్థ్యం విషయంలోగాని,
పంపాదన ఫిషయంలోగాని, అవసరాల నిమిత్తంగాగాని, కర్తవ్యాలపట్లగాని, నా
భావజలాదికాలలోగాని-నిజంగా నాకు నీ సహాయంగాని, స్నేహంగాని ముఖ్యంగా
నేననుకోవడంలేదు. మరెందుకీ సావాసమంటావా? తంద్రీ-దయచేసి "నీ తత్త్వ
మేమిటో" చెబుతావని. (అత్యుజ్జ్వానాన్ని కలిగించుచు)

అక్షరములను దెలిసికొనుటకై బాలురకు గుండ్రని తాతి ముక్కల నక్షరములుగఁ జెక్కి చూపించు విధమున, శుద్ధబుద్ధ పర బ్రహ్మ జ్ఞానము కలుగుట కొఱకు, కొయ్యలు, మన్ను, తాలతోఁ జేయఁబడిన విగ్రహముల స్వీకరించుచున్నారు. కాన, విగ్రహారాధన మవశ్య మాచరణీయము.

జనా : మహాత్మా! వ్యక్తోపాసన, అవ్యక్తోపాసనలకుఁ గల భేద మేమి ?

నామ : వ్యక్తోపాసనమనఁగా భక్తిమార్గము. అవ్యక్తోపాసన మనఁగా జ్ఞానమార్గము. ఇవి రెండు నన్నదమ్ములవలెఁ బూర్వాపరములై నడచి వచ్చుచున్న సాధనములు. ఈ రెంటిలో భక్తియను సాధన మధిక సులభము. మూలమునందు 'ఏకమే బాద్వితీయమ్' అయిన పరబ్రహ్మము, క్రేమయు, శ్రద్ధయు, మొదలుగఁ గల్గిన మనోమయములగు నయనములచే మనుజులకు గోచరమగును. ఈ స్వరూపమునే వేదాంతశాస్త్రమం దీక్షరుఁ డనుచున్నారు. ఒక వారియే అంతటను వ్యాపించినవాఁడుగను, సర్వసముడుగ నున్నాఁడు. అయినను భక్తుల కొఱకు భగవంతుఁడు కొద్ది వాఁడుగు పొందురంగమూర్తి యగుచున్నాఁడు. 'బహూనాం జన్మనా మంతే జ్ఞానవాక్ మాంప్రపద్యతే' 'వాసుదేవ స్సర్వమితి, స మహాత్మా సుదుర్లభః' ఒకసారి భక్తిమార్గము నవలంబించిన పిదప నీజన్మమునఁ గాకపోయినను మఱు జన్మమునను, ఆజన్మ మున కానిచో మరుచటి జన్మమునను నొకప్పుడు కాకపోయినను మఱియొకప్పుడైనను, సర్వము వాసుదేవాత్మకముగనే యున్న దను పరమేశ్వర స్వరూపము, యొక్క సత్యమగు జ్ఞానము మనుజునకుఁ గల్గును. ఆ జ్ఞానముచే నతనికి ముక్తి లభించును.

జనా : మహాత్మా! భాగవతశ్రేష్ఠుఁ డెట్టివాఁడు ?

నామ : శ్లో. సర్వభూతేషు యః పశ్యే | దృగవదృశవ మాత్రనః
భూతాని భగవత్యాత్మ | స్వేష భాగవతోత్తమః.

కా. నీ కారుణ్యము నాపయిం గలుగుపొంపెం దెట్లకాలంబు నే
 నీకు మ్మిశ్చలభక్తి సేయవలయున్; నీ చిత్తమే వచ్చినన్
 నాకోర్కుల్ గెఱవేర్తు వాక్షణమ యత్నం జేమి లేకుండనే;
 నీకై జంకను, నాకే నే వెఱకు; డంఠ్రీ! భక్త చింతామణి. 41

తా॥ అసలు నే నేవిధమైన ప్రయత్నమూ చేయకుండానే, ఇలా సంకల్పించు
 కున్నదే తడవుగా నా సర్వవాంఛనీ తీరుస్తావు నుష్పి. నావల్ల నీ యీ అనుగ్రహ
 వికి కృతజ్ఞతగా సుదీర్ఘకాలం నేను నిన్ను సేవింపుకోవలసి వుంది. భక్త చింతా
 మణి! నీ దయ గురించి నాకే శంకారేదనుకో-ఎదొచ్చి నా [బ్రతుకు+నిత్యంతరెత్తు
 హుండే క్రొత్త క్రొత్త కోరికలూ] గురించే నాకు భయంగా వుంది.

మ. త్వరితం బీవు సుదీప్తికార్థము ఫలింపం జేయ లేదంచు నేఁ
 బరుసం బాడ విరాళతోడ; నెద విశ్వాసంబు వీడన్; నిరం
 తరమున్ నిన్ భృతిఁ గొల్పివాఁడఁ; బ్రభుచిత్తంబెత్తఱి న్వచ్చునో;
 కరుణా కుండపు, ధర్మమూర్తి వకలంకా; భక్త చింతామణి. 42

తా॥ తలుచుకున్నదే తడవుగా నా కోరిక తీర్చకపోయినప్పటికీ-నేను నిన్ను
 విందించను. నిరాళ పడిపోయి నా స్తికులలో కలిసిపోను. నిత్యమూ నీ సేవలూ
 మానను. ధర్మ స్వరూపిడివి. మచ్చలేని మహాదాతవి. నా కోరికని మాత్రం
 గుర్తుంచుకో చాలు. నీకెప్పుడు తోస్తే అప్పుడే తీరుద్దవుగావి.

మ. తరువల్ల్యాదులవైన పుష్పఫలపత్రంబుల్, నదీతోయముల్,
 సరిగా నక్కఱ కబ్బినయ్య? యవి యో స్వామీ! పరాధీనముల్,
 గలిసున్ భక్తిరసాభిషేచనము నేఁ గావించి యమృత హృ
 త్పరసీజార్పణముం బొనర్తు; బరమాత్మా! భక్త చింతామణి. 43

తా॥ వీరో పూజ చేస్తానన్న పేరేగాని-పువ్వులూ పళ్ళూ పత్రీ అన్నీ వృక్ష
 లతాదులిచ్చేవేళదా! నీళ్ళన్నీ సదులమంచి తెచ్చినవే కదా! వీటిలో నా స్వంతావి
 డంటూ ఏముంది? అందుకే, పరమాత్మా-నా "భక్తి" అనే జలాలలోనే నిన్ను అభి
 షేకిస్తాను. కలెవరహితమైన నా "మనస్సు" అనే మ్యాన్నే నీకు అర్పణ చేసు
 కుంటాను.

తే. గీ. పట్టెడన్నంబు పొట్టకుం బుట్టకున్కి
కట్టపుట్టంబు నొక్కటి కలుగకున్కి
కన్నువొండక విడ్డలు గాసిపెట్టు
నింటిలో బోరు చెప్పటం కెంతోసిగ్గు.

అదియునుగాక,

మ. ఋతుకష్టంబుల కెల్ల యోర్చి యటవి నేప్రొద్దు శుష్కంగియై
సతతంబొప్పు కుటిరవాసమున నా సౌఖ్యంబుతో బ్రతులు
బతియుం దానును గండమూలములనే భక్షించుచుం దృష్టయా
సతికన్నం గొఱమాలినట్టి సతికి సౌఖ్యం బింకేమున్నదో.

పట్టావాసినినైనను, పండితున్దాంగినైనను, మాయదారికృష్ణుని
వలలోఁజిక్కిన మగనాలినగుట నా బ్రతుకు గహనాంతరవర్తిని యగు
మునిపత్నికన్నఁ గష్టమయ్యెను కట్టా!

తే. గీ. పతియె హరియని నమ్మిన పడఁజియైనఁ
బ్రేమతో లాలనముసేసి ప్రియములాడ
నోపక, సుతులఁ బోషింప నోగిరం బొ
సంగమిఁ గోరదే పరలోక సంగమంబు.

ఇంతకు నీ రంగఁడే కారకుఁడు. నీకు కావలసిన వన్నియు నీతఁ
డిచ్చునని నన్నంపె. ఇదే వెళ్ళిచూతును. (నిష్క్రమించును.)

(యవనిక వ్రాలును.)

తృతీయ రంగకము

[పాండురంగని గుడి]

రాధా : (ప్రవేశించి స్వామికి నమస్కరించును) రంగా! భవభంగా!!
కరుణాంతరంగా!!! నా మొఱ నాలింపుము. నన్ను గృహ
గనుము. నా పతి సర్వధా నీధ్యానమునందేలి మమ్రాదరించుట
మానినాఁడు. అనాథనాథుడవగు నీవు మమ్మి ట్లిడుమలఁగుడుప
నగునా? నీ సేవఁజేయుచుంటిని. నీ యడుగులకు మడుగులొత్తు

చా. పాముల గప్పులఁ బట్టి మ్రుంగునఁగి మా పాపములఁ జెప్పెదై,
మామేనుల కబింబు చుంక, విడిసింపం జాలి పీక్షించుటల్,
మామేదన్ నెన రేదియో, పరులహింసల్ నీ వినోదంబుతో?

స్వామీ! కావడె, యార్త రక్షణవు గావా? భక్తచింతామణి. 47

చా. స్వామీ! పాములు కప్పల్ని మ్రుంగేటట్లుగా-మా పాపాలే వ్యాధులై
నుమ్మల్ని పీడిస్తున్నాయి. ఇతరుల ఇబ్బందుల్లో ఆనుకోవాలేగాని, ఇలా మా
కష్టాల్ని చూసి వినోదింపడం నీకు తగదు. కాపాడు.

సానుతాప ప్రార్థనము

మ. జననీగర్భములోన నుండఁగ విదేశం బేగి పె క్కేండ్లకున్
జనుదేఁ, దండ్రిని గాంచుబిడ్డవలె, నీసంబంధమున్ ముందు నేఁ
గన కీ వేళ నెఱింగి, స్నేహధయశంకాముత్రపాశ్చర్యభా
జనమై విల్పితిఁ; జేరఁ దీసికొనవే నదృక్త చింతామణి. 48

చా. అమ్మ కడుపులో వుండగానే-వరాయి దేవాలకు వెళ్ళిన తండ్రి, తనుపుట్టి
పెరిగి, బుద్ధిరిగిన తర్వాత తిరిగి వస్తే, ఆ తండ్రిని చూసుకున్న బిడ్డయెలా
అనందంతో తిద్దిబ్బియి పోతాడో-అదేవిధంగా, బ్రతుకు నగం గడిచిపోయాక
యిప్పటికి నీ మహిమనీ, దయనీ, నిన్ను పోల్చుకున్న నేను-ఒక వంక చేరువ
తనం, మరోవంక ధయం, నీ ఆదరణకి నా అర్హత గురించిన సందేహం, ఇన్నాళ్ళూ
నిన్ను కానుకోలేకపోయినందుకు సిగ్గు-ఇన్ని భావాల నడుమ నీ అద్భుత స్పృహ
వహమై కలుగుతున్న విచిత్రాశ్చర్యం.

మ. జనకుఁ డిచ్చినసౌమ్మ దుష్క్రియల వెచ్చంపెట్టి రోగార్తుఁడై;
తనుఁ బ్రోవం బితిమాలు పుత్రుగతి, బోధం బెల్ల దోషైకవ
ర్తనలం జొచ్చి, మహాపరాధి నయి వంశాపిందెదన్ దీనతనీ;
వినుఁ గాపాడెద నోడ కుండు మను; తండ్రి! భక్తచింతామణి. 49

చా. తండ్రి యిచ్చిన సౌమ్మంతా తప్పుడు పనులలో తగలజెట్టుకుని దరి
మ్రుడై, చేసిన చెడ్డ పనులవల్ల ఆరోగ్యం చెడి, చెప్పించి రోగాలపాలై, తిరిగి
తండ్రినే ఆశ్రయించి మన్నింపుకోలే కొడుకుకు మరే, జననాది నువ్వొచ్చిన జ్ఞానాన్ని
స్మరింపలేని వక్రీకరింపుకుని దుష్ప్రవర్తనలతో యెనలేని అపరాధాల్నిచేసి యిప్పుడీలా
నీ అనుగ్రహం కోసం చూస్తాడు.

రాధా : (ఆశ్చర్యముతో) ఆ - వర్తకుఁ డిచ్చినాఁడా! హా! రంగా! పాండురంగా!! నీ వవధూతవు. నిష్కళంకుడవు. నీ కే పంకల మంటును? పరాత్పరుఁడవు. నే నపరాధినిని. వృద్ధురాలను. నా తప్పు తమింపుము. నన్ను మన్నింపుము. అబ్బా! నిన్నెన్ని నిష్ఠురోక్తు లాడితిని? ఎట్లు సహించితివయ్యా! దేవా!! నా నాలుక వ్రయ్యలుగాను!

ఉ. తప్పు తమింపుమన్న, విదితంబుగ నీ భజనామృతంబై, త
 నైపుడుఁ బ్రోచునంచు మది నెన్నుచునుండు మదీయ భర్తకున్
 ముప్పు ఘటిల్లునంచు నతి మూర్ఖత నిన్నటు తూలనాడితిన్
 ఎప్పగిదిన్ గృపంగనెదొ! యీశ్వర! యీ కలుషంబు త్రుళ్ళగన్.
 దైవమా! దాసుల తప్పు దండముతో సరియంద్రుగదా! నా
 తప్పు తమింపుము. నన్ను మన్నింపుము. నా యజ్ఞానము నేటితో
 నశించినది. జగద్రక్షకా! ఆపద్బంధూ!! నీవు తప్పు మఱెవ్వరు శరణులు?
 అమ్మా! జనాభాయి! నీవు ధన్యురాలవు. పరాత్పరునిఁ బాండురంగనిఁ
 గంటివి.

జనా : అమ్మా! ఆ వర్తకుఁడు పాండురంగస్వామియా?

రాధా : ఔను, ఆతని నిజాకారమును గాంచలేకున్నను నాతని ప్రచ్ఛన్న
 వేషము నైనను గంటివి. నీవే ధన్యవు. అచిరకాలంబునన స్వామి
 నీకు సాక్షాత్కరించును. నీ జన్మము ఫలించును.

జనా : భగవత్కృప.

రాధా : మంచిది. ఇఁక మనము లోని కేగి పచనము చేతము, రమ్ము.

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

(యవసక వ్రాలును)

ద్వితీయాంకము సంపూర్ణము.

కా. శ్రీనివాసాని జూడ కుప్పి పకువల్ చే నేయఁ బద్దెలు, మా
నేత్రాదీంద్రియము దురాశలను దుర్నితం బ్రవర్తించు, వి
శ్వత్రాణుం బరమాణురూపు, నినుఁ గాంచన్ లేక; విద్వోషచ
రిత్రా! నన్ జెఱఁ దెట్టకే కరుణఁ; దండ్రీ! భక్త చింతామణి. 52

తా. కామందుని కానుకోకండా చేలోపడిమేసే గ్రుద్దెడ్డుల్లాగా-విశ్వవ్యాపకుడివీ
పరమాణువుకన్నా సూక్ష్మరూపుడివీ ఆయిన నీ ధ్యాసని విస్మరించి యింద్రియ లాల
సతతో లక్ష తప్పుల్ని చేశాం. పొలంకాపు ఆ గొడ్లవి బందెలదొడ్లో పడేసినట్లు-
నువ్వు మాత్రం మమ్మల్ని బంధించకు. ఎందుకంటే ఇప్పటికే ఇంద్రియ శృంఖలా
బద్ధులం మేము. మమ్మల్ని ముక్తుల్ని చెయ్యి.

కా. నానాభంగుల దుర్మదేంద్రియ కరీంద్రంబుల్, దురాశావశా
దీనస్వాంతములై వశంపడక వర్తించున్, నదా తృత్యువా
లానంబం దసురాగశృంఖలఁ జొక్కన్ వాని బంధింస, వి
జ్ఞానాంకూరవరాంకుశం దొనఁగవే; సచ్చక్తచింతామణి. 53

తా. తెగబలిసిన యేనుగుల్లాంటి నా యింద్రియాలు నదా నన్ను దురాశా,
దురూహా గమ్యాలవై పే నడిపిస్తూన్నాయి. నీ కాళ్ళ పట్టుకుంటాను. భక్త చింతా
మణి-యీ ఏనుగుల్ని లొంగదీసుకునేందుకు గాను - “జ్ఞాన”మనే అంకుశాన్ని నాకు
ప్రసాదించు.

మ. కలువల్, దామరపూవులున్, మధుఁగులోఁ గన్గొంచు బాలుండు లోఁ
గలలోఁ తెంచక వానికందు దీగి, మున్కల్ పేయుచందంబునం,
బలు సంసారమునందు భోగవరతన్ మగున్పండనై, మోహవ
ల్లులఁ దొర్లొంటిని; నుద్దరింపవె; కృపాపూ! భక్త చింతామణి. 54

తా. దయానుయా! చెఱుపులో చెంగల్వలనీ, తెంచామరల్ని చూసి-వాటి
కోసం చెఱుపులో దూకి-ఈత చేతకాక సతమతమయ్యే చిన్నపిల్లాడిలాగా-“కళత్ర
సాఖ్యం” “పుత్రతాత్ర పరిష్కరింప మఖం”-యంకా యిలాటి వెన్నెన్నో ప్రబోధాలకి
లోబడి, సంసారమనే సముద్రంలోకి దూకి నానాయతన పడుకున్నాను. నన్ను
ఉద్దరించు.

కృష్ణా : రామ ! రామ !! ఇంతపాప మెచ్చటనైన గలదా ? హరి దాసుల కన్నమిడుటతప్పు. హరికథ లాలించుటతప్పు. మీబోటి పావనుల దివ్యకథా సందర్శన మొనర్చుట తప్పని నామగఁడు నన్ను రట్టుపెట్టుచుండును. నీ కీర్తన మాలించి పరవశమై యిటుకు వచ్చితిని. ఏది, మజియొకసారి హరికీర్తన పాడుము. శ్రవణానంద ముగ వినుచు నేన యీ పిండి విరచెదను.

జనా : (2 వ అనుబంధము)

కృష్ణా : ఆమ్మా ! పిండియైనది. లోనికేసి పశ్చరమును చెమ్ము. దీని నెత్తి యిచ్చెదను. (తిరుగలి తీసి పిండి కుప్పగా నద్దుచుండును.)

జనా : చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

కృష్ణా : ఆహా ! ఏమీ తరుణి భక్తిపారవశ్యము. ఏమీ వనిత సత్ప్రవర్తనము.

సీ. ఆచార్యుమాదిగ హరినామ సంకీర్త

నామృతంబును గ్రోలు నాతిమిన్న

మోక్షమార్గ నిరోధముల విడి జగతి ని

ప్రామంబుతో నున్న కలికిమిన్న

పరులకుఁ దనకు దైవంబునకు నభేద

భావంబు గలిగిన పడఁతి మిన్న

కుసుమకోమలియయ్యుఁ గోవిద సేవ క

లరుచునుండెడు నవలాలమిన్న

తే. గీ. భక్తి హృత్పద్మమున నను బంధితునిగఁ

జేసి భావనామృతమును బోసి, పెంచి

తనకు వశ్యునిగాఁ గొన్న తరుణి మిన్న

భక్తులం దెన్న నీ జనాబాయి మిన్న.

(అదృశ్యుడగును)

జనా : (పశ్చరముతో వచ్చి) ఏదీ కృష్ణాబాయి యెక్కడ ! కృష్ణా బాయి ! కృష్ణాబాయి !! (నలుదిక్కులు వీక్షించి, పిష్టరాశిపై శంఖ చక్ర చిహ్నితములగు శ్రీకృష్ణుని పాణ్యంకములఁజూచి

బ. ఓంకారం ప్రసవించుచు భవదనల్ని ప్రాదశిల్పించు గ
 న్ముల నానందజాష్యముచే చొరగగఁగన్మున; దేవ; "మాగొంతుఁజే
 తల వమ్మో ద్రుటి నిట్టియద్భుతచమత్కారంబు; హా!" యంచు, నెం
 డలి నీ కంఠబిగిచార్చు నన్ సయింప చోషిన్; భక్తచింతామణి. 58

త. ఉన్నబ్రహ్మ! ఈ ప్రపంచమంతా నువ్వు చెక్కిన మహాశిల్పంలా కని
 పిస్తోంది. రకరకాల పంక్తు, పత్రాలు, పుష్పలూ-అనమానమైన నీ శిల్ప ప్రాడివి
 అనందాశ్రు నయనాంబోధిలికిస్తూ-"దేరా! ఇంతటి మహాద్భుత సౌందర్య మంతా మా
 వంటి వారి వలన నిమగ్నం నీటయి పోతాయి కదా!" అనిమఃభిస్తూనే, నా నెమ్మదిలో
 నీకు అంజలి ఘటస్తాను. నీ శిల్పానికి ఏకల్పం కలిగించే దోషమైన నన్నుమన్నించు.

క. అజ్ఞానంబున నల్పుదుష్కృతిము రెన్నై యంచునో కానీ, నీ
 యాజ్ఞ స్మృతి, యెదింగి చేసినవియే హా ! రెక్కకున్ మీఠె; న
 ర్జుజ్ఞా ! నామది నిప్పులం దొరలులేనన్ దొక్కెడున్; మామకా
 పక్షల్ నైఃపద; పాపవే వెతల; దేవా ! భక్తచింతామణి. 59

త. అజ్ఞానవశంగా, నాకు తెలియకుండా చేసిన తప్పులెన్నున్నాయో తెల
 వదు గాని; తెలిసి తెలిచేసిన తప్పుల్ని రెక్క పెట్టుకుంటూనే-చాలా యెక్కువై
 పోయాయి. దాంతో నా మనసు నిప్పులమీద నడుస్తున్నట్లుగా పొక్కులెక్కుతోంటి!
 నా తప్పుల్నిమన్నించు. ఆ రీత్యా సంక్రమించే బాధల్నించి వృద్ధరించు.

క. ఎన్నో పాపము లాదరింపతిని నన్నేదారి రక్షించెదో ?
 నిన్నే తల్లిగఁ దండ్రీగా, గురువుగా, విక్రంపు మిత్రంబుగా
 మన్నింతు నృది; నాయుభంబులు క్షమింపన్ రానివే; యైన; నేఁ
 గన్నీ రోడిక గట్టఁ గాళ్ళఁ బడితిం గా; భక్తచింతామణి. 60

త. లక్షపాపాలు చేశానయ్యూ! వాటిల్లో యే ఒక్కటి కూడా క్షమించరానిదే!
 నిజమే! అయితేనేం. అవిచ్చినదారా ప్రవాహమైన కన్నీళ్ళతో నీ పాదాలనాశ్రాయం
 చాను. నాకు తల్లిపీ, తండ్రీపీ, గురువీ, స్నేహితుడిపీ, బంధువీ సమస్తం నువ్వే
 నని నమ్ముకున్నాను. భక్తచింతామణి! నన్నుద్ధరించు.

చక్రాంచిత పాణ్యంకములీ పిష్టరాశిపైఁ గన్నట్టుచున్నవి. తండ్రి
ఇక నాకుదిక్కువరు? ఇక నాకేది తెలుపు? నాకు శ్రీహరిదర్శన
భాగ్యము లభింపదా? (విచారముతో నుండును.)

నామ : (దయాశాంతవచనముల) భగవల్లీల లెలుంగ నేరికి శక్యము?
తల్లీ!

మ. తొలిజన్మంబునఁ జేసినట్టికృషి యెంతో యంతకుఁ సాటిగా
ఫల మీజన్మమున వృట్టిల్లు నది తప్పంజూడశక్యంబె? లో
కులు కష్టంబుల దూరుచుండ్రు విధినిఁ గోపంబునన్ మూడ్చులై
లలనా! మూర్ఖులఁబోలి చింతిలక, శ్రీ లక్ష్మీవతిం గొల్వమీ.

కర్మవిమోచన మగువఱకుఁ దాళియుండుము. ప్రశాంతముతో
హరిని ధ్యానింపుము. త్వరలో సర్వాంతర్యామి స్వస్వరూప సందర్శనా
నందకందళిత హృదయారవింద వయ్యెదుగాక, రమ్మ (ఇరువురు నిష్క్ర-
మింతురు).

(యవనిక వ్రాలును.)

ద్వితీయ రంగకము

[నామదేవుని గృహము]

జనా : (ఇంటిముంగిటఁ గూర్చుండి శ్రీకృష్ణనిపైఁ గవన మల్లుచుండును)

శ్రీకృ : (తాటాకులు, గంటమును జేతఁబూని వ్రాసికొనుచుండును.)

జనా : కృష్ణా! వాచామగోచరుడ వగు నిన్నేమని వర్ణింతు!

తే. గీ. భువనజాతములను జిలు బొజ్జనుంచి

జీవకోటులకు స్నీవ జీవనమయి

స్వస్వకర్మామఫలముల జరుపుచుందు

పివ, నిన్నెలుంగంగ పే నెంత? కృష్ణ!

కృష్ణ : (వ్రాసికొని) అహో! ఈ కలకంఠి వాక్కుధారసము గంగాజల
ప్రవాహగతింబజగుచు భక్తితరంగముల నహ్నంగజేయుచున్నది.

ఈ కవయిత్రి నాపై నల్లు కవన మెంత కొనియాడదగినది! ఐహిక

కా. కిందిజ్జత్తము మేలు కీ దనుచును గీ చెంతో మే లంఘ దోఁ
పించు; గావున మాకు నేర్పుచుచుకో వ్రే గిష్టమున్ గష్ట; మీ
చెంతన్ సర్వవిదుండచ్చన్, హితుఁడ! వేమేయక్కఱు మాకుఁ బ్రా
ప్తిండున్ దీర్పవె వాని నెల్లను; కృపాన్తే ! భక్తచింతామణీ. 64

తా. మేం తెలివితక్కువ వాళ్ళం కావడం వలన మంచి చెడూ నిర్ణయించుకో
లేక, మంచిని చెడుగానూ, చెడునిమంచిగానూ మించుకుని నానాఅవస్థలు పడుతున్నాం.
అన్నీ తెలిసున్నవాడివి నువ్వు. పైగా మా శ్రేయస్సును కోరే వాడివి కూడాను.
అందుకే నిన్ను ప్రార్థిస్తున్నాను-మాకు ప్రాప్తింపబోయే అవసరాలేమేంవుంటాయో-
వాటిన్నింటిని తీర్చిపెట్టు.

కా. ఏవో పచ్చియురాని తొక్కునుడు ల ట్టిట్టించుఁ బో రెప్పెట్టఁ, ద
ద్వాపం దారవి తల్లి దండ్రులు స్వసంతానంబు నూ రార్పరే ?
నా వాక్యంబు లపూర్ణ భావము, లసందర్భార్థబంధంబు; లో
దేవా ! యుల్ల మెటింగి కాపు శరణార్థిన్, భక్తచింతామణీ. 65

తా. మాటలు రాని పసిపిల్లలు- యేవేవో ముద్ద-ముద్ద-మాటలతో తమ
వాంఛల్ని వెల్లడిస్తారు. నివానికి మాటలు యెవరికీ అర్థంకావు. అయినా, తల్లిదండ్రులు
మాత్రం-అ "తొక్కు"-మాటలనే శ్రద్ధగా పట్టించుకుని పిల్లల భావాన్ని గ్రహించి, వాళ్ళ
అవసరాల్ని తీరుస్తుంటారు. అదే విధంగా- నా యీ రచనలో వుండే సమస్త భాషా
తోపాల్పిస్తేరించి, నా కడుపులో వున్నదేమిటో కనిపెట్టి, నీయందే శరణార్థివైన
నన్ను కాపాడు.

మ. ఫలవృక్షంబులఁ బండ్లు, బుష్పములు పుష్పద్రుచ్చుటన్, జైరులన్
బలుదాన్యంబులు గల్గి కుండినను, దద్వాపంబు కూన్యంబ కా;
యిలలో నన్ను నవంభుఁ జేయఁగదవే యీశా ! భవద్దృష్టికిన్
జెలుచై యొ ప్పుగునత్సలం బొనఁగి; లండ్రి ! భక్తచింతామణీ. 66

తా. వరదరాయా! ఈ పండ్లచెట్లూ, వాటికి పండ్లు, పువ్వులూ, ఆకులూ,
పొలాలూ, పంటలూ, ఇవేవీ లేకపోతే యీ భూమి గొడ్డుపోయినట్లయిపోతుంది!
అందుకే ఈ తల్లికి ఇంతటి సంకతి నిచ్చావు. ఎంతోదయగలవాడివి నువ్వు తండ్రి.
భూమిని కరుణించినట్లే, నన్ను కరుణించి-వాకు సంకటేని లోటు తీర్చు. నీకుతోచిన
యే సత్కలావ్తయినా సరే నా కడుపున కాయించి పుజ్యం కట్టుకో..

నామ : (ఉచ్చైస్వనముతో) కృష్ణా ! శ్రీకృష్ణా !!

శ్రీకృ : (వెనుదిరిగిచూచి) ఓహో ! నామదేవులా !

నామ : స్వామివా రేదో నాటకమాడించుచు నాకుఁ జూపకున్నారు. ఇదియేనా ? ఉపాస్యోపాసక మర్యాద.

శ్రీకృ : ఏమియులేదు. నామదేవా ! మఱేమియులేదు.

నామ : ఔను. ఏదియు లేకుండుటనే వలలోఁ జిక్కిన చేపవలె నా దృక్పథమునుండి తప్పించుకొనఁ జూచుచున్నావు. మాయా నాటక సూత్రధారుఁడవు. నీవెన్ని నాటకములవైన నాడింపఁ గలవు. ఇదివఱ కెన్ని యాడించితివో ! ఇక ముందెన్ని యాడింప గలవో ! సంకల్పసిద్ధుఁడవు. నీవు తలంచినఁ గాకుండున దెద్ది !

శ్రీకృ : నామదేవా ! నన్నుగూర్చి యీ వ్యాఖ్యానమేల ? నీ వెఱుఁ గని దిచ్చట నేమియుండును ?

నామ : (మందహాసమున) మఱేముండును ? ఉగ్గుపాలతో నలవడిన చౌర్యము నే డీవు లక్ష్మీకాంతుఁడ వైనను బోవునా ? భక్త మానసావహరీ ! ఎవని గ్రంథమునుండి యీ తాళపత్రములను దొంగిలించితివి ? పాప మా గంటమును వానిదేనా ?

శ్రీకృ : (పరిహాసముగా) ఆహో ! ఎంత చక్కఁగా గ్రహించితివి. నేను కవినైనను బద్ధచౌర్యమునకుఁ బాల్పడు కాకవి ననుకొంటివా ?

నామ : (తన కీయ పైగ చేయును)

శ్రీకృ : (పరధ్యానము నటించుచుండును.)

నామ : (చదివి కన్నుల కద్దుకొని) కృష్ణా !

ఉ. ఏ మహాసీయధన్య రచియించెనో నీ పయి నిట్లు పద్యముల్

ఏ మహితాత్మపూత రచి యింపగఁ జేసెనో నిన్నుఁ బద్యముల్

ఏమి తపంబుచేసి కనె నిట్టి కవిత్వ మహత్వసంపదఁ

ఆ మహితాత్మఁగాంచ హృదయంబునఁ గోరికలుబ్ధి పర్యెడుఁ.

శ్రీకృ : (తట్టి) నామదేవా ? అదుగో ! జనాభాయి. ఆబిడ వక్త్ర పద్మమే యీ కవితా మాధురీయునికి జననస్థానము. భక్తి పార

కా. శాకిరానిదువందులుం బెఱచె ద్విధక్కా మర్త్యసానోన్మయ్య వి
ప్తారా పేక్షమథస్సహాయములుగా, వర్షేళ; నిర్మించి తీ
చారా ! స్థావరజంగమాత్మకనమస్తాజాండముల్ మ మ్మెటుర్
చేరెన్ స్వావర్తవరత్వ ? ముంప కది; తంద్రీ ! భక్తచింతామణీ. 70

కా. గట్టిగా గాలేస్తే అడివిలో ఆకుంస్పీరాలి ఈ మట్టిలో కలిసిపోయినట్లు,
“చావు” అనే ఒకే ఒక్క అవస్థద్వారా-ప్రాణికోటి కూడా మట్టిలో కలిసిపోతూవుంది.
ఈ జన్మ కెటు మోక్షం లేదులేగాని, మళ్లీ యీ మానవ జన్మని త్వరగా యిప్పి
స్తే - మరపురాని జ్ఞాపకాలతో - ముక్తుడినవుతానేమోనని ఆశ!

మ. వనమం దాకులు గాలిచేత బలె, విశ్వంబందు జంతుత్కరం
బనఘా ! మృత్యువుచేత రాలిబడి; మన్నె పోయెడున్; మోక్షసా
ధన మీమేను వృధా ననించు నని సంకాపించెదన్; వేగమీ
తను వెత్తించిన మేరొనంగు; వరమాత్మా ! భక్తచింతామణీ. 71

కా. చిక్షుసూ! అడవిలో ఆకులు గాలిచేత పరితాలయినట్లే, సృష్టిలోని
జంతుకోటి మృత్యువు వలన పతనమై మన్నయి పోతోంది. మోక్షనిమిత్తంగా సాధ
నకువకరించే యీ గొప్పదేహం నిష్కారణంగా సళించి పోతూన్నందుకు బాధపడు
తున్నాను. ప్రయోజకమయిన యీ శరీరాన్ని త్వరగా తెమిల్చేయి తంద్రీ!

కా. వగ్గలం బలె నానల నిషిషయమున్ బంధించి త స్పీడ్యుగా.
సి గ్గింతైనను లేక, సంతపిలు నా చిత్తంబు; తద్బంధముల్
మగ్గె నిత్యమఖంబుఁ బొందుతెరువున్ జాడంగ లేకున్న; దీ
మెగ్గు న్నానిపి, తిన్నచేయు చుది; తంద్రీ! భక్తచింతామణీ. 72

కా. జగ ద్దోషీ! ఆశలో - ఇంద్రియ విషయాలో - బలమైన వగ్గలుగా
మాడి - తను దోరణితై తన నీచుకు పోతూంటే - సిగ్గుమాలిన నా మనసు నంబ
రపడి పోతోంది. ఆ బంధాల నుంచి విడిపించి, నా మనసును స్వాస్థ్య పరచుకోవడ
మెలాగో తెలియక బాధపడుతున్నాను నేను, మమ్మల్ని నరికిద్దు స్వామీ!

శ్రీకృ : అవధరింపుము.

తే. గీ. ఉద్ధవుడ వీవు, కుబ్జ యీ యువద, పూర్వ
జన్మమందు నన్ను వరించి శయ్యజేర్చ
మత్కర స్పర్శనము సేసి మహితగుణము
గలిగి వరమొందె నాచేతఁ గడకుఁ దాను
దన పునర్జన్మమున ముక్తి గనఁగ భక్తి.

(శ్రీకృష్ణుఁ డదృశ్యుడగును. తెర బ్రద్దలగును. బాలకృష్ణుఁడు, కుబ్జ, ఉద్ధవుఁడు కనబడుదురు.)

నామ : ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!!

తే. గీ. బ్రతుకు బంగారమయ్యె, నా వ్రతము పండెఁ
బూర్వజన్మమునందు నా పొత్తులేక
సానియింటికిం జననట్టి సంగమిఁడు
బాలకృష్ణు సందర్శన ప్రాప్తిఁజేసి.

అహో! ఆ కుబ్జయే యీ జనాబాయి. ఏమీతన్ని యదృష్టము!
మఱుగుజ్జయి యుండియు మంగళాకారుని మన మాకర్షించినది.
యథార్థ ముంతియె.

తే. గీ. పనిత నిష్కల్మషంబైన వలపుచేతఁ
బూరుషుని వశ్యుగాఁగొని పొందుసుఖము
మెఱుఁగుపూతల, సొమ్ముల మఱుఁగుమందు
ల, నన్యతంపుపల్కుల, టక్కు లను, టమారి
విద్దియలఁ బొందనేర్చునె రద్దిగాక?

శ్రీకృ : (ప్రవేశించి) నామదేవా! ఇంకను జరుగనున్న విచిత్రమును
గందము. రమ్ము. (నామదేవునితో నిష్క్రమించును)

జనా : (మూర్ఛనుండి లేచి) కృష్ణా! కృష్ణా!! గోపాలకృష్ణా!
మురళీ కృష్ణా! ముద్దుకృష్ణా! పోకుము. పోకుము.

మ. పదిలంపై యజుతన్ దనర్చునరమున్, బల్చీటులన్ విస్మృతిన్
వెదుకం బూనినవానిచందమున, నే నిజ్ఞానహీనుండ నై
హృదయాంధోఽఘనండుఁ దేజరిలుచి న్నెం దెందో భావించు; నె
మ్మది నిం జాడఁగ జ్ఞానలోచనము నిమ్మా! భక్తచింతామణి 76

తా॥ హారం మెదలొనే వుండగా, దానికోసం అన్నిచోట్లా గాలించినట్లు నా
లోనే పున్న పీకోసం గుళ్ళూ, గోపురాలూ, తీర్థాలూ, క్షేత్రాలూ అంటూ యెక్క
దెక్కడో వెదుక్కుంటూంటాను. దయామయా! నా లోపలి నిన్ను కనుగొనేలా
చూపుచి ప్రసాదించవయ్యా!

చా. ప్రాజాపాయమునందు వీడుదురు భార్యాపుత్ర మిత్రాదులున్;
ప్రాణత్యాగమునప్పుడున్ విడువ వావద్బాంధవా! నీవు; నా
ప్రాణం బస్థిర; మంత్ర్యవేళ నను నశ్రాంతున్, భవద్ధ్యానపా
రీతిస్వాంత నొనర్చు; మోయఘవిదారీ! భక్తచింతామణి. 77

తా॥ ప్రాణం పోయేవేళ, ప్రేమాస్పదులయిన పెళ్ళాం పిల్లలు, సర్వత్రా
సహాయకులయ్యే స్నేహితులుకూడా దూరమయిపోతారు. ప్రమాదాల్లోపున్న వాళ్ళని
రక్షించడమే పనిగా పెట్టుకున్నవాడా! సరిగ్గా అలాటి సమయాల్లోనే నువ్వు మరింత
చేరువవుతావు. అలాగని-చిరంజీవిత్వాన్ని కోరుకోను....ఈ దొందెకి ఈ జీవం
శాశ్వతం కాదని నాకు తెల్పును. అందువల్ల నేను కోరేదేమిటంటే నా ప్రాణ
ప్రయాణవేళ ఎన్ని పాపాలనైనా పోగొట్టడానికి యెడతెగని ధ్యానాన్ని, పారీజితనీ
మాత్రం అనుగ్రహించు.

మ. గెలిపింపంగదె ధర్మ వెల్లపుడు; రక్షింపంగదే దీనులన్;
గాలిపింపంగదె నీ వదాంబుజములన్; గు య్యానికింపంగదే;
తలఁపింపంగదె నీదు ప్రేమ; మహాధంబుల్ క్షమింపంగదే
వలపింపంగదె నిన్నుజన మెద; డేవా! భక్తచింతామణి 78

తా॥ నదా శర్యాన్నే గెలిపించు. సర్వదా దీనుల ఆత్మనాదాలనువిను, వాళ్ళని
రక్షించు, వాళ్ళచేత నేవించబడు, అన్నికాలాలా నీ ప్రేమనే తలుచుకోవియ్యి. నా
తప్పులన్నింటినీ క్షమించు తండ్రీ! నా మనసు-సర్వకాల సర్వావస్థలో యెడతెరిపి
రేకుండా నీయందే లగ్నమయ్యేలా చేయి.

రాధా : } (పరస్పర ముఖావ లోకనములతో నామె వెళ్ళిన త్రోవను
నామ : } వెళ్ళుదురు.)

(యవనిక వ్రాలును)

రృతీయ రంగకము

(నిష్క్రమింపడు)

జనా : (గం వ అనుబంధముతోఁ బ్రవేశించును) (ఒక గున్న మావిని
సమీపించి విక్రమముతో) ఏడీ ! శ్రీ కృష్ణ భగవానుడు !
(పరికించి) మోసపోతిని. ఓసీ ! తుమ్మెదా !

తే. గీ. కృష్ణవర్ణంబుదాల్చి శ్రీకృష్ణునందు
ఐక్యమును నొంద నెంచితో యది హుళక్కి
కాని మధువానునపుడును గానలోలు

కీర్తనము మాన వెంత సుకృతపు భ్రమరి !

(గం వ అనుబంధముతో నొక వెదురుగుమ్మును సమీపించి)
ఏడీ ! శ్రీకృష్ణభగవానుడు ! (యోచించి) అబ్బా ! ఎన్ని విఘ్నములు
సమీర ! ఏదిక్కునులేని నీకింత యార్ఘ్యటమేల ? ఎంత కాలహరణ
మొనర్చితివి !

తే. గీ. వెదురుసందుల జీవ్వున వీచుకతన

మురళియో యను భ్రమమున మురిసియొడి

కాదనుచు నెఱిగిన యంతః గనలి ఫణులు

మ్రొంగుటచితంబె నిన్ను సమీర కపటి !

(గం వ అనుబంధముతో నిష్క్రమించును.)

నామ : }
శ్రీకృ : } (ప్రవేశింతురు)

శ్రీకృ : నామదేవా ! చూచితివా ? ఇది భక్తి ; ఈమె భక్తురాలు. ఈ
జనాబాయియే పరమభక్తురాలు.

నామ : భక్తవత్సలా ! ఇంకనైన నాబాలను గృహగనవా ?

కృష్ణ : (రోయుచు) ఇదుగో ! ఇలే వచ్చుచున్నది.

కా. అన్నంబం, దుదకంబునందు, గృహః యాగ్నిహోతాసపితంబులం
 మన్నానావిభలిలం, దళిలమందు స్పృహ్యవే తోచు; నో
 యన్నా! మాకు నిమేషమున్ ద్రుతక శక్యంచే న్వశక్తిన్ భువిన్?
 నన్నిచే బ్రతికింతు రే పగలసంతా! భక్తచింతామణి. 82

తా. అమాహృతకటకామయితివైన నుపప్లవ-డి-నన్ను బ్రతికిస్తాన్నావేగావి,
 లేకపోతే ఇదంతాదా బ్రచరయి. అన్నం, పప్పు, ఇల్లు, పీటలు, కుర్చీలు,
 మంచాలు ఒకపేయిటి-ఉచ్చాస నిశ్వాసలతోనహా నమస్త విశ్వమూ నాకు విష
 కుల్యంగానే వుంది.

మ. ములుతోడన్ ములు పుచ్చనట్లు; కరుదాంభోరాశి; నాకీదులం
 బలుమా డీస్త చొలించినాదపు మహావత్తుర్ ప్రయోగించి; నేఁ
 దెలియన్ లే కుచకార, మప్పటిమహార్తిన్ దూరితిన్ వి; న్నయో!
 తులువన్, పైఁసవె నన్ను దీనజనబంధూ! భక్తచింతామణి. 83

తా. ఒక్కొక్కసారి నువ్వు కలిగించిన కష్టాలిగాను-వాటి అంతర్యాన్ని
 తెలుసుకోలేక నిన్ను నిందించాను. ముల్లును ముల్లుతోనే తీయాలన్నట్లు-నువ్వలా
 చిన్న చిన్న కలరలు కలిగించి-మెన్నెన్నో పెద్ద పెద్ద అవదలో కూరుకుపోయిన
 నన్ను-ఆ కంతల పూలంతోనే ఒడ్డుకుచేర్చేవాడివి. అప్పట్లో ఆ నీ ఉపకారాన్ని
 గుర్తించలేక- అసరాని చూటలన్నాను. నూ యయ్యపుకమా! కాస్తంత పెద్ద మనసు
 చేసుకుని నన్ను క్షమించెయ్యి.

కా. వృంచంబుర్ మొదలౌనిమిత్రములచే, న్వపాదులకా, నన్నగా
 ముందే నాకు భవిష్యదర్థములబొప్పుం దెల్పు; డ బ్లాట, ని
 బ్బందుల్ రాగల వన్న, వి న్మెలకువకా బ్రాద్దించి, నీచాటులన్
 మందున్ వానికిఁ గాన రాక; పరమాత్మా! భక్తచింతామణి. 84

తా. నా అవయవాలను అదిరించి కొన్నిటిని, కలలద్వారా కొన్నిటిని-జరగ
 జోయే భావి సంఘటనల్ని నాకు ముందుగానే నువ్వు ఉప్పందిస్తుంటావు. తద్వారా
 నేను రానున్న కాలంలో కానున్న చెడుల్ని ముందుగానే పసిగట్టి, తగు జాగ్రత్తలు
 తీసుకుని, తదుపరి భారం నీ మీదనే పెట్టి, నిన్నే ప్రార్థిస్తూ ఆ అశుభాలకి అంద
 కుండా యిలా నీ చాటున కాలంగడుపుతున్నాను.

శ్రీకృ : నామదేవా ! మీ యతిథి తొడపై, మీ జనాభాయి కూర్చుండి
భోజనము తినిపింపవలెను.

నామ : అమ్మా : ఏమి నీ యదృష్టము ! స్వామివారి యభీష్టము నెఱిగి
తిహా !

జనా : ధన్యోస్మి ! ధన్యోస్మి !!

తే. గీ. పవరజస్పర్శమాత్రః జావనము సేయు
వానియూరుతలంబు నే చాన యెల్ల
కుండు ? రససిద్ధిచే నిన్న గుండు పసిడి
ముద్దయగుటకు నందియం బుండునొక్కొ ?

రాధా : ఆహా !

సీ. భూతకోటులనెల్ల పోషించు పురుషోత్త
మున కన్నమిడు సతి పుణ్యమేమొ !

నామ : ఓరాబి కన్యక చెలువొందు శ్రీహరి
యంకపీఠిక నెక్కు నతివ ధన్య

జనా : యజ్ఞాదికర్మల కందగారాని, శు
భస్థలినుంట నా భాగ్యముగద

నామ : ఎవ్వరెఱుంగనట్టి యిట్టిపదవి జనా
భాయి కనుట కామె భాగ్యమేమొ !

కృష్ణ : తే. గీ. భక్తప్రహ్లాద, విదుర, శబరి, కుచేలు
రాదిగాఁగల భక్తులం దరయ మిన్న
యగుటఁ దృప్తితీర భుజింతు నమితకాంక్ష
చే జనాభాయి తినిపించు భోజనంబు.

నామ : కృష్ణా ! తరించితిమి. గృహమున కేగుదము రమ్ము.

(ఎల్లరు నిష్క్రమింతురు)

(యవనిక వ్రాలును.)

(తృతీయాంకము సమాప్తము)

కా. ఆపక్కలమునందుఁ బోరఁ బరమాత్మా! సర్వకాలంబులన్
నీ పాదజ్ఞము లన్మదీయ హృదిలో నిల్ప న్వఁడె; గాని నేఁ
చేపం గాలుతు నేఱు దాటి, యకటా! దీఱంగనే యక్కఱల్!

పాపిం జూ, విమిషార్థమేని నిను దల్పె; భక్తచింతామణి 88

తా. విజం చెప్పారంటే, ఏదైనా ఇబ్బంది కలిగినప్పుడల్లా తాముగా
దేముడా అంటూ అదేపనిగా విన్నెలా వ్యరిస్తానో, అదే ప్రకారం ఉత్తప్పుడు కూడా
విన్నే జపించుకోవాలి. కానితండ్రి! ఏరుదాటి తెప్పతగిలేసినట్లు నా అవసరం తీరిపో
గానేనిన్ను మర్చిపోతుంటాను. రోజులో అరనిమిషం కూడా నిన్ను తల్చుకోను. కష్ట
మొచ్చిందో మళ్ళా నీ కాళ్ళమీద వద్దానికి సిద్ధమయిపోతాను. అత్యంతకృతఘ్నుడి
నైన నన్ను మన్నించు ప్రభూ!

మ. విమునం దేమటేనక నమస్తజగముల్ విరూలమౌ గానఁ, బ్ర
హ్మమ; నీ తెప్పలు వాల్చ వెప్పుడును; నీ కన్యంబు నేదిక్కుఁగా
నమి; నీ భక్తుల విన్నవంబు రెవి యైనం బ్రేమ నాలించి సే
మమె చేకూర్తువు; విన్నెగొల్చెద, మహారా! భక్తచింతామణి 89

తా. తెప్పపాటు కాలం నువ్వీ ప్రపంచాన్నీ చూడకపోయావో నృప్తి నమ
స్తమూ నున్నంలోకి ఎముకలేకుండా చూర్లమై పోతుంది. అలాగని నున్నంకూడా
మిగలదు, అందుకే కదా జగన్నాదా! నిత్యం ఆవిమేళుడివై వుండి నువ్వేదిక్కని
వమ్మిన భక్తుల మొఱలని ప్రేమతో ఆలకించి తక్షణమే వారి నమస్కలను పరిష్క
రిస్తుంటావు.

మ. నిదురం గల్పనచేసి, దావి వలనన్ దేహంబు, దెందంబు, బ్ర
హ్మదయంబున్ సరికొత్త సర్పెడుగతిక, దుఃఖాదులన్ సర్వదా
మది మై, చీకక యుండ, మాకు మఱ వన్మందున్ బ్రసాదించి; తి
లైది నీ సృష్టి జగద్దితార్థ మది; తండ్రి; భక్తచింతామణి 90

తా. ప్రభూ! నిద్ర అనేదొకటి కల్పించి, తద్వారా శారీరక మానసికాది సమస్త
అలసటలనీ తప్పించి, మర్నాటి ఉదయావికల్లా మాతనోత్సాహాన్ని మాకు ప్రసాది
స్తున్నావు. అదే విధంగా జననాదిగా జరిగిన అకుఠాలా, కలిగిన ఆవదలా, పొంటిన
దుఃఖావమాన పరాజయదులు వంటివి దుష్టగ్రహాల్లా నిత్యం మా మనసుల్ని పీడించ
టండా వుండేందుకే “మఱపు” అనే మందుని అనుగ్రహించావు. నువ్వేది చేసినా
ప్రపంచ శ్రేయస్సుకేకదా తండ్రి!

శ్రీకృష్ణుడు దామె ప్రక్కమీదఁ గూర్చుండును. ఇరువురు భుజించుచుందురు. ఈలోపల శ్రీకృష్ణుడు తన యాభరణములన్నిటిని నామె ప్రక్కలో దాచును).

శ్రీకృ : చాల ప్రొద్దుపోయినది. సేపు పరుండుము.

జనా : చిత్తము. (పరుండును)

శ్రీకృ : (౧౩ వ అనుబంధము) (నిష్క్రమించును)

(యవనిక వ్రాలును.)

ద్వితీయ రంగకము

(పితౄహృదయము)

విఠో : (శయ్యపై నిద్రించుచుండి కలవరపాటున లేచి) హా ! రంగా ! రంగా ! అమ్మా ! జనా ! జనా ! (శయ్యపై వ్రాలి నిద్రించుచుండును).

వీరప్ప : (ప్రవేశించి) అయ్యా ! అయ్యా !

విఠో : (లేచి కూర్చుండి) ఎవరు ? ఎవరు వారు ?

వీరప్ప : దాసుడను స్వామీ ! తమరేదో కలవరించుచున్నట్లున్నారు.

విఠో : అడుగో ! రంగడు. ఇదుగో నా కన్నతల్లి జనాబాయి. అమ్మా ! జనా ! జనా !

వీరప్ప : స్వామీ ! ఇది తమ స్వగృహము. పండరి కాదు, కోవెల లేదు. ఇవి చిత్రఫలకములు.

విఠో : (కన్నులు మూసికొని) హా ! హతాశ ! వీరప్పా ! సత్రమున కేగుడ మెవరైనను మహాత్ములు, తెల్లికులు ఎందైన నా బిడ్డను గనియుందురేమో !

వీరప్ప : దేవర ! తెల్లవాటుచున్నది. వెళ్ళుదము రండు.

విఠో : (లేచి)

శా. శ్రీకాకుత్స్థకులాబ్ధి శీతకరు, రాజీవాతు, ధర్మాత్ము, సీతాకాంతుఁ, భవబంధభంజను, గుణోద్దాముఁ, మహావీరు, ని

ఉదయ ప్రార్థనము

మ. అమృతాంబుల మోనిరాకరణ విస్మయన చక్షుః ప్రదా !
 వహోగాత్ర మహాభిషగ్విర ! జగద్బాహ్యంతర వ్యాపకా !
 కవికోటి ప్రతిమాన ! నైగమ రచోరత్నాయితాం ప్రొద్బయీ !
 మహాధార ! పురాణపూరుష ! స్వయంభూ ! భక్తచింతామణి. 94

రా. అజ్ఞానమనే రాత్రియొక్క చీకటిని తిరస్కరించే “అర్కజ్ఞాన”మనే నేల్రాన్ని ప్రసాదించేవాడా! చావుపుట్టుకలనే వ్యాపి బాధితులసాలితి అత్యున్నతమైనద్య శ్రేష్ఠుడా! ప్రపంచానికి బయటా, లోపలాకూడా వ్యాపించివున్నవాడా! కోటి సూర్యులతో సమానమైన తేజోమయా! వేదాదుల తలలమీద వుండే మణులచే స్ఫురించదు చూన్న అడుగుదమ్ములు కలివాడా! సృష్టికి ఆధారభూతుడా! అతి పూర్వకాలంనుంచీ వున్నవాడా! నీకు నీవుగా జన్మించినవాడా! భక్తులందఱు రీర్చడంలో చింతామణి రత్నంవంటివాడా!

రా. చేతన్యార్క మరేది గుర్తు చెయిన్, సహృద్ధిలం విష్ణుదున్
 చేతోవ్యోమరముః సరాగము; విసి స్థిరంబు మద్భుజ్జిగి ?
 బ్రాతం, బక్షిసరోజ మల్మల దళాగ్రంబున్ గదయన్; మహా
 కాలందంబున రక్ష భక్తు లెగయున్, సద్భక్తచింతామణి. 95

రా. దేవా! చైతన్యవాయియైన సూర్యుడి కిరణాల గుత్తిరో-మహాగగనాన్ని క్రమ్మివున్న చీరబిడుమ్ము చుడిచిపెట్టుకుపోవండి. తెరుచుకునే కనులనే పద్మాలతో రేయంతా చిక్కివున్న కనుసాసం తుమ్మెదలు వదులుతాయి. నాళ్ళు గూటితోంది చూపులనే పక్షులు దిగంతాలను ఎగురసాగుతాయి.

మ. తన యంత్రంబున రావహిల్లె సుఖ విద్రా భద్ర విద్రాంతి సూ
 తన సామర్థ్యము, దేవ ! చేతమున కుత్సాహంబు నుల్లాస ము
 న్లాన గూడెన్, దిన కృత్యమున్ సలిపి కో; యుష్కత్క-రాక్ష ప్రభన్
 గనుఁదమ్మున్ వికపించె; మొక్కెదఁ దమోహు ! భక్తచింతామణి. 96

రా. చిత్రకల్పనాభరీణా! శరీరమనే యంత్రానికి సుఖనిద్రవలన విద్రాంతి, ద్రాస్త్ర శక్తీకలిగాయి. మనసుకు ఉత్సాహం వచ్చింది విద్యకృత్యాలు జరుపుకునేందుకు ఉల్లాసం కలిగింది. రాత్రి కట్టుమూసిన మేము, భక్తచింతామణి! నీ దయవలన ఈ ఉదయమే కొన్ని తెరిచాము.

ఆ పా : బాను. ఆ పిల్ల యెప్పుడు స్వామివారిని విడిచియుండునదికాదు.

నాకుఁ గూడ నా పిల్లయందె—కొంచె మనుమానము.

౫ పా : కొంచెములేదు, గించెములేదు. అపహరించినదా పిల్లయే. నాకు గట్టి నమ్మకము. స్వామివారిని చూచింది. అత్తై నగలపైఁ గన్ను కుట్టింది. ఏమాట తాళపుచేతులో సంపాదించుకొని వెలుతురు లేకుండ పని చక్కజెట్టుకుంది.

అర్చ : బానాను. ఇచ్చటికి వచ్చేవారంతా తెల్లగడ్డాలవారు, పేలపిండి వారె కాని యీలాంటి పడుచుపిల్లలు వచ్చి యింత భక్తితో నుండగ నేను చూడలేదు. మా నాన్నైనఁ జెప్పలేదు. మాతాత యైన మచ్చుకెక్కడా వ్రాసిపెట్టలే.

౩ పా : వచ్చిన నెందులకు వచ్చెడివారో ! ఎందులకుఁ బోయెడివారో కాని, యిటువంటి పాపమెన్నడుఁ జేయలేదు. రామ ! రామ !! స్వామివారి నగలే దొంగిలించుట ?

అర్చ : కాకపోతే పిల్లేమిల్ల. పదునాళేండ్లబాలపడుచు, పట్టుచెండు, కరగిపోసిన కడాని. ముట్టుతే మాసిపోతుంది. నిజముగా నిది యిల్లాలయితే బుద్ధిగల కొప్పు భుజము రాటదన్నట్లు పెండ్లి పేరంటము లేక, ముక్కాలు ముసలి తండ్రిని విడిచివచ్చి పడి యుంటుందా ! ఎబ్బెబ్బె !

౪ పా : సానిముండలకన్న సంసారి రండలే మిన్న ? అదంతా మీకుఁ జెప్పాలేనా ! యింతకు జనాబాయిని బట్టితిమా సొమ్ములు బయలు పడ్తాయి.

పలేలు : ఆ బాల నామదేవునింట నున్న జనాబాయి యనియేనా మీ నిశ్చితాభిప్రాయము.

అందరు : (ఏకగ్రీవముగా) బానాను.

పలే : సరే. వెళ్ళుదము రండు.

౧ పా : (ఆలించి విని) వీరుగో ! నామదేవు లితే వచ్చుచున్నట్లున్నది.

నామ : (౧౪ వ అనుబంధముతోఁ బ్రవేశించును)

మ. జననందారము పూర్తిగా నడగి, నిశ్శబ్దంబుగా నున్న ప
త్రనమున్ యామితుపోరికన్, విషయసంతానంబు గాభ్రము
ద్రివి రీసం జగురాద్రి మెల్ల, జడ మా దేహంబు జాగ్రత్తతో
ననపాయంబుగఁ గాచినాడవ్వగదయ్యా, భక్త చింతామణి. 100

రా॥ జనాల మనక లేకపోవడం వలన, మే చప్పుళ్ళు లేవి, చప్పుళ్ళవి
తెలుసుకోలేని-ఆర్థరాత్రి-అపరాత్రివేళ-వహరాదారుడు యీ ప్రజాకోటికి యే ప్రమా
దము కలగనివ్వనట్లుగానే-నిద్రాగతమైన కారణంగా మా సర్వేంద్రియాలూ కూడా
తమతమ వాసనా సహితంగా చిశ్రమించి-అశక్తాలుగా పడివున్నవేళ-కేవలం జడ
(శవ)మైన మా శరీరాన్ని మెంతో జాగ్రత్తగా కాపాడి, ఉదయమే నిద్రలేచే అవ
కాశాన్ని కల్పించే నీకు-నమోనము.

మ. చనుడా ల్లోలిది, లొట్లలో నునిచి, పడ్డ నిల్చి, జో కొట్టుచున్
గను మూయం, గను గర్భిల్ల నినుపుం గాపాడుచందాన, ధో
జనముం, దర్ప మనుగ్రహించి, పవనవర్కంబునన్ నిద్రపు
చ్చి, నిసిం గావలి గావె మాకు? గుజరాశీ! భక్త చింతామణి 101

రా॥ రంధ్రీ! చనుదాలిచ్చి, చక్కటి లొట్టెలో పడుకోబెట్టి పూవుతూ, ఎంచ
క్కటి జొంపాలిలో నిద్రపుచ్చి, ఆ పడుయంబో కూడా, శిశువుల యోగక్షేమాలపట్ల
ఓ కన్నేసి వుంచే తల్లికిమల్లనే-నుప్పు మాకు ధోజన, బాజన శయ్యాదుల్ని, జోరి
పాటలాంటి గారిబాకినీ అనుగ్రహించి, నిద్రాముద్రితుల్ని చేసీకూడా ఉపరివిధివి
సూనువాడవై నిలచిన రంధ్రీ! నీకివే శతకోటి నమస్సుమాంజలులు.

మ. చును నే పూజను నాచు, మార్పిజతరంబుం జొచ్చి యున్నట్లు శ
య్యను రే మెల్లను నిద్రనుండి, యువయం దైనట్లు మేల్కొంటే; నా
కనులం బాపజగంబుఁ గన్గొనక మున్, గన్గొందు మేలొందఁ, బా
వనముల్ తావకపాదపడ్యములు; దేవా! భక్త చింతామణి. 102

రా॥ అప్పుగా మా అమ్మ కడుపులో నేనెలా లోకజ్ఞాన రహితంగా పడి
వున్నానో-అలాగే ప్రతీరాత్రి-ఇంకా పుట్టిని పిండంలా నిద్రపోతాను. తెల్లవారగానే,
తల్లి కడుపునుంచి అప్పుడే పుట్టినట్లుగా-అంతఃపూర్వం నేను ఎరిగని క్రొత్త
ప్రపంచాన్ని కనుగొంటున్నట్లుగా అనుభూతి చెందుతాను. ఇలా నిద్రలేస్తూనే యీ
పాపిష్టి ప్రపంచాన్ని చూడలేక-నీ దివ్య వదారవిందాలనే దర్శించి ప్రణమిల్లుతాం
టాను.

రాధా : లక్ష్మీని ఉరముననే ధరించియుండును. కనుకనే శ్రీవత్సాంకుడని విరుదు.

జనా : మహాపతివ్రతయైన తులసియే లక్ష్మీతులసిగా జన్మించిన భగవానుఁ డనుగ్రహింపఁడా !

రాధా : అమ్మా ! యీదండను సమకూర్చుము. చంటివా డేడ్చుచున్నాడు. సముదాయించి వచ్చెదను. (నిష్క్రమించును.)

జనా : తరించితిని (పూలను గ్రుచ్చుచు) కృష్ణా !

మ. సునునః పుష్పము, హస్తపంకజము, హృత్పూనంబు, నేత్రాబ్జముల్ మిముసేవింపఁగఁ దగ్గపుష్పములు, భూమీజోత్థ పుష్పంబులే ల ? మనోనాయక ! భక్తిసూత్రమున, మేల్ రాణించు మద్గాత్రదామ మురం బుంచు నీరింబలెన్ సతము నన్ మన్నించి భక్తస్రియా !

[హారమును గైకొని నిష్క్రమించును.]

(పతేలు, పౌరులు, అర్చకుడు, నామదేవులు ప్రవేశింతురు.)

నామ : జనాబాయి !

జనా : (ప్రవేశించును)

పతేలు : అమ్మా ! సన్నాస్థినివలె గనఁబడు నిన్నపరాధినిగా భావించు నా విధికి మన్నింపుము.

జనా : హా ! పాండురంగా !

రాధా : (ప్రవేశించును)

పతేలు : అమ్మా ! స్వామివారి నగలు పోయినవను గగ్గోలు మీ రెఱిగియే యుందురు. అందు మిమ్ము దోషిణిగా గ్రహించితిమి. దీనికి మీ రేమందురు ?

జనా : ఆ ! ఆ !! నే నేమియు నెఱుంగను. పాండురంగా ! నన్నేల నిందల పాల్జేతువు ?

పతేలు : భటులారా ! మీ రి గృహమును శోధింపుడు.

భటులు : చిత్తము. (ఇల్లంతయు వెదకి యొక బొంతలోనున్న స్వామివారి యాభరణములను దెత్తురు. కొందరు కోపోద్దీపితు లగు

మ. తెలవాడెన్ ; గను చూడఁగల్గె; పయినన్ దేవా! జగంబంతటం
జలదప్పన్న పభుకుహారజని నేచందం బటల్, ముందు వె
స్కరి నే మున్నది గాన రాదు; పను నందప్రాయం, భద్రంబు గా
మెలఁగింపంగడె పాయమై యెప్పుడు; సాక్షి ! భక్తచింతామణి. 106

రా. తండ్రీ ! నీ దయవల్ల తెల్లవారింది. మా కళ్ళు తెలుచుకున్నాయి.
వ్యాపి చూడగలుగుతున్నాం. అయినప్పటికీ—ప్రాప్యజ్యేమాలు క్రమేసి నట్లుగా
అకాశం—చీకటి తనాన్ని విడవలేదు. ఇదేదో దుర్బింసలా ఉంది. తెల్లవారివా, కళ్ళు
తెరిచినా, అవి చూడగలుగుతున్నా—భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలజ్ఞానాన్ని కోల్పో
యాను. ముందు వెనుకలు తెలుసుకోలేని మూర్ఖుణ్ణి, అంద సర్వులుణ్ణి అయిన
నన్ను-తగుపాటి జాగరూకతతో మెలిగేలాచేయి.

సాయం ప్రార్థనము

రా. భవాఽత ! భవాద్భిపోత ! కరుణాపారీణ ! దీనావనా !
సేవాఽత ! పరాత్సరా ! కుభకరా ! చిద్రూప ! సర్వేశ్వరా !
దేవా ! నిత్య ! నిరామయా ! విరూపమా ! దివ్యాద్భుతప్రాభవా !
జీవాచార ! ముముక్షుహృత్పుటనివాసీ ! భక్తచింతామణి. 107

రా. ఊహించడానికి అందనివాడా ! జనన మరణమయ సముద్రాన్ని తరింప
చేయగలిగిన పడవా ! కరుణకీ కాలువయినవాడా ! దీనుల్ని రక్షించేవాడా ! సేవల
చేత సంతృప్తపడవయ్యేవాడా ! పరులనబడే దేవతలకే పరమై వమయినవాడా ? కుటలు
కలిగించేవాడా ! చిత్రమే రూపంగా గలవాడా ! సమస్తానికి యజమానీ ! దివ్యుడా !
నాశనం కానివాడా ! యే బంధాలూ లేనివాడా ! దేనితోటీ పోల్చలేనివాడా ! గొప్పదీ,
అశ్చర్యకరమూ అయిన స్రావానం కలవాడా ! జీవులందరికీ ఆధార భూతుడా !
మోక్షాన్ని కోరే వారి మనసులనే పుటలలో మనలేవాడా !

మ. కొఱుకు ల్మాని కులాయకులములు పుల్లు లోవ్విలె, మామాపనుల్
దెఱపిం చేసుక, నీయమగ్రహముకల్మిం జేరుకొన్నార మి
త్తచి మాగీములు; నేటిమానడతలం దప్పొప్పు లే మున్నవో,
యెఱుకే నీ, కపరాధముల్ పయింపు; తండ్రీ ! భక్తచింతామణి. 108

రా. జగన్నేపధ్యా ! పేట విరమించి పక్షులు గూళ్ళకు చేరినట్లుగానే, మేము
కూడా నేటికి మా పనులు ముగించుకుని, నీ దయవలన, యాదీపాలెట్టే వేళ్ళకు మామా
ఇళ్ళకు చేరుకున్నాము. ఈ రోజు మా ప్రవర్తనలలోని తప్పొప్పులన్నీ నీకు
తెలుసు. తప్పుల్ని మన్నించు.

పటేలు : (ఎగతాళిగా) భేష్ (కోపముతో) ఈ టక్కులనుమాని
నిక్కము వక్కాణింపుము.

౪ పా : ఈమె కెవరైనను రాత్రి తెచ్చియిచ్చిరేమో విచారింపుడు.

రాధా : (రోషముతో) ఈమె కెవరుతెచ్చి యిత్తురు? అట్టితరులిచ్చుటకు
నీమె పుచ్చుకొనుట కేమైన నవకాశముండునా? అసంబద్ధ ప్రలా
పములను జేలకుండు.

౫ పా : ఏమో! ఆమె చక్కచనానికి మీ ధారిద్ర్యానికి దయదలచి
యెవరైన నిచ్చిన నిచ్చియుండవచ్చును.

పటేలు : సంసారులయం దిట్లు భావింపరాదు.

౬ పా : అయ్యా! ఇందు విపరీతమేమున్నది?

తే. గీ. ధనమునకొ, తరుణికొ, కాక, తన ప్రయోజ
నం బొకింతయుఁగోరక, న్యాయబుద్ధిఁ
బరుని కువకృతి సేయఁగ, బరునితోడ
నేస్తమెనరింపఁగోరు చేదస్తుఁడెవఁడు?

పటేలు : జనాబాయి! ఇనుమును గూడిన యింగలమునకు సమ్మెటపె
ట్టబ్బినట్లు నీ మూలమున నీ పుణ్యదంపతు లిడుమలఁ గుడుచు
చున్నారు. సత్వర మొక్కని పేరు చెప్పిన నీకు ముక్తి దొరుకును.

జనా : ధర్మాధికారు లధర్మవర్తనులు గానిచో నిది కలికాల మెట్లగును?

పటేలు : నామదేవా! మేమీమెను గొంపోయి తగిన విధిని శిక్షించెదము.
మీరేమియు భయపడ వలదు.

నామ : హరిభక్తుఁ డెవరికి భయపడవలెను? నీకా? లోకులకా? లేక
సత్యాసత్య విచక్షణలేని నీబోఁటి యుద్యోగాంధకారాయత్త
ప్రమత్తచిత్తులకా? సత్యమునకు వెఱవవలయును. ధర్మమునకు
భయపడవలె. కాని, పాపభీతిలేని కలుషాత్ముల కెవఁడు జంకును?

పటేలు : (కోపముతో) భటులారా! యీపూట కీమెను గారాగృహ
బద్ధనుజేసి, సాయంత్రమున వధ్యభూమికిఁ దోడితెండు. (నగలము

మ. ఇను నస్తాద్రికః బంది, చీకటిని చై తెక్కించి తమ్మున్ మొగి
 ద్దినలా, గీనిసి తెల్విఁ దోలి, నిమరం జేపట్టి రప్పించి, నా
 కనుల న్మాయును; నీకుఁ గాలవికృతుర్ గా వెన్నఁదుం; గానఁ ద్రే
 మను గాపాదవె నన్ను రేయి; పరమాత్మా! భక్తచింతామణి. 113

తా. సూర్యుణ్ణి పశ్యచుదిశకు పంపించి, చీకటిని అకాశానితెత్తి, రామరఘ
 పుల్ని ముకుళింప చేసినట్లుగానే - నా నమ స్తతైన స్పృహల్ని అదిమి - కాలం నా
 కళ్ళకు నిద్రలో ముంచుతోంది. భక్తచింతామణి! సూర్యుడు చంద్రుడుకన్నా ఎత్తయిన
 స్థానంలోవున్న నీకు - నాలాగా కాలానుకూలమైన వికారాలుండవుగాబట్టిదయాచు
 యుడవై - ఈ రాత్రి స్పృహరహితుడనై నిదురించే నన్నుకాపాడు.

మ. వెలుఁగున్, జీఁకటి, నీకు నొక్కటియ చూవే; పిల్లకే చీఁకటిన్
 తెలియం జాలినకన్ను లిచ్చితివి; తండ్రీ! నీకు కేకుండునే?
 నలు పైనం గనవచ్చుఁ జీఁకటిని, గొండ నిండి; నీకంటికిన్
 గలదే మాటు? మనందె చూచెడు గదన్నా! భక్తచింతామణి. 114

తా. రాత్రివగలుకూడా సమానంగా చూడ గలిగిన (సూర్యచంద్రులు) కళ్ళు
 నీవి. పిల్లిలాటి అల్పజీవికే-చీకట్లో చూడగలిగిన కళ్ళనిచ్చిన చూహాత్మకవినువ్వు.
 ఎంత చీకట్లోనయినా - చిన్నినలుసునయినా కనిపెట్టగలవు. పర్వచాలనద్దు పెట్టు
 కుని చేసిన పాపాలయినా గుర్తించగలవు. మాకే సంపూర్ణిగా తెలియని మా హృద
 యాలనే తెలుసుకోగల మహత్తత్వా! నీకిదే సమస్కారం.

మ. పరదేశంబున కేగుచున్ జనుఁడు, యావద్వస్తు సామగ్రియున్
 బరమ ప్నేహితుచేతి కిచ్చి చను విశ్వానంబుచే; నట్లు ని
 ధ్ధర వో నుండిననేను, నా తెలివియున్, స్థూలంబు, సూక్ష్మంబు నీ
 కరచుం దుంచితిఁ; జింత లేదు మది కింకన్; భక్త చింతామణి. 115

తా. పరాయి దేశాలకు పోయేవాడు-తన వస్తుసామానుల్ని యింటి తాళాల్ని
 యింతో వమ్మకంతో ప్రాణమిచ్చుడికిచ్చి వెళ్ళేట్లుగానే, అత్యంత విశ్వాసంతో
 నేను నా తెలివీ, లంతస్తునీ, దేహాన్నికూడా నువ్వు కాపాడతావనే దైర్యంతో, నీ
 చేతుల్లో పెట్టి హాయిగా విద్ర మవక్రమిస్తాను. ఇంక నాకే డెంగలేదు.

భక్త జనాబాయి

పంచమాంకము

ప్రథమసంగకము

(వ్యభిచారి)

(శృంగారాబద్ధయగు జనాబాయిని భటులు గొనివత్తురు.)

జనా : కృష్ణా ! కృష్ణా !! నే నేమి యపరాధ మొనర్చితిని ! నా కి ఘోర శిక్షయేమి ? నే ననపరాధను. అబలను. అనన్యసహాయను, నీవే దిక్కు. రంగా ! రంగా !! నా కేల యిట్టిగతి గల్పించితివి ? ఆతాల్మము నీ సంకీర్తనామృతమును గ్రోలుచుండినందులకా ? యీ యకాలమరణము ! లేక నీ భక్తారాధనము నిరంతరము నల్పుచుండినందులకా ? కాక, నా మొఱులు నీ స్వేచ్ఛావిహారము నకు భంగము గల్గించుననియా ? లేక నే నర్థార్థివై ధనధాన్యముల నాసించి నిను బీడించుచుంటిననియా ? స్వామీ ? నీ వెఱు గవా నా హృదయము ? నీ వేల సాక్ష్య మొనగవు ? దీన బంధా ! దయాసింధుడవే. ఈ దీనురాలివై నింత దయారసము చిమ్మరాదా ? సాయంసమయ మయినదాది నీ భోజనమునకై పదార్థములఁ బించితి. నీకు వడ్డించితి. నీకుఁ దినిపించితి. కృష్ణా ! కృష్ణా !! గోపాలకృష్ణా ! నే నాపూట నీ ప్రసాదమును స్వీకరింప మఱచి నిద్రించుచున్న తుద్యాధచేఁ బరుగిడివచ్చి నా పొత్తున భుజింపఁగంటివే. భక్తత్రాణ దీక్షాబద్ధకంకణ హస్తమున నా కన్నమును దినిపించితివె ? పిండి వినరుచున్నప్పుడు నా చేయి కందు నేమోయని నీవెవచ్చి వినరతివె ? ఇది యంతయు నిక్కువమా ? కాక, స్వప్నగత వృత్తాంతమా ! బాలకృష్ణుడవై సాక్షాత్కరించిన నాటి కరుణాకటాక్ష మిపు డేమాయె ? భక్తత్రాణుడవయ్య నా గో డేల యాలకింపవు ? కృష్ణా ! కృష్ణా !! రావేమి ?

ఆశీస్సు

మ. "ఫలవృక్షంబులఁ బండ్లు, బుష్పము" లను పవ్యంపుమిత్త్రార్థనన్
ఫలియింపించితి నీశతం బిటు రచింపం బవ్యముల్; గాన నా
పలుకు నేని నెరవేర్చు బిడ్డకిడుదున్ బ్రహ్మాదనామంబు; ప
ర్తిలు నీచె నరఁ డెల్ల శ్రేయములఁ; దండ్రీ ! భక్త చింతామణి. 119

తా. భక్త చింతామణి! "ఫల వృక్షంబుల బండ్లు పుష్పము" లనే పవ్యంబులని
నా ప్రార్థనను సఫలీకృతం చేశావు. వంద పద్యాలను వ్రాయించుటని - యీ శతకం
ద్వారా, నప్తసంతానాలలో దయన కచ్చాని మా అన్నాయిని చేశావు. నేను కూడా
మాట ప్రకారమే ఈ శతకుడికి "ప్రహ్లాదుడు" అని నామకరణం చేస్తాన్నాను. ఈ
బిడ్డ నీ వలన నమస్త శ్రేయస్సులనూ పొంది వర్తిలుగాక!

మ. ఉను ఋండంగ నొనర్చుకోవలె గదా, యుష్మత్ప్ర సేవన్ నరుం;
దపమర్థుండ; మహాకృతుల్ సలువరే; నాచంద్రతారార్క ము
ల్ల సిలున్; నేశత కామర ప్రసవ మాంబ్ గాన్క గావించెదన్;
వసురాయగ్రథితార్పితంబు గొను; దేవా ! భక్తచింతామణి. 120

తా. జగత్పూజ్య! నిన్ను సేవించుకోదలుచునంటే ప్రాణముండగానే సే
వించు కోవాలి! నేను చేతగాని బాడిని, గొప్ప గొప్ప కావ్యాలను వ్రాసియున్నా
రేను. మార్యచంద్ర నక్షత్రాలన్నంత కాలమూ వర్తిల్లాలని కోరుచు - నేను నా "శత
కం" అనే వందపద్యాల-సారికాత సుమాల చూలను - దళురాయ (చక్రాచి సుద్ధా
రాయ) గ్రథితార్పితంగా దీనినే స్వీకరించు.

ఉత్తరశతకము, ఇష్టదేవతాప్రశంసనాదికము.

కా. శ్రీవిశ్వోద్ధతిహేతువై; విరవశి ప్రేమంబునన్, శీతల
త్వావిర్భూతి జలంబులందు బలె, నౌష్ట్యానాన్తి వహ్నిం బలెన్,
గావించెన్ సుఖ మెల్ల జంతువులకున్ స్వాధావికం బెవ్వఁడో,
యావేచ్చు విను నన్నులింతుఁ; బరమాత్మా; భక్తచింతామణి. 121

తా. కల్పాలివేశ ప్రళయజలాలలో మునిగిపోయిన ప్రపంచపునరుద్ధతికి
కారకుడూ విష్ణులోనేడీ, వీటిలో చల్లదనమూ మల్లనే దేహధారులందరికీ నైజగుణం
గా అవంబున్నందించినవాడూ అయిన పరమాత్ముడవు, భక్తచింతామణి! అయిన
నీకు స్తోత్రాల వస్తువైనాను.

పటేలు : (క్రోధముతో) నీ మిట్టవేదాంతమును నీ మిథ్యావాదమును గట్టిపెట్టుము. (భటులనుజూచి) మీ రీమెను నేఱ మొప్పుకొను వఱకు దండింపుడు.

భటులు : (కొరడాలతోఁ గొట్టుచుందురు)

పటేలు : ఇది తన పెంకెపట్టును విడవకున్నది. తలారీ! ఇంక నీ పనిఁ దీర్చికొమ్ము.

తలారి : అమ్మా! ఇదో! ఒక్కనిముసంతో దేవుని తలచుకో.

జనా :

శా. శ్రీకృష్ణా! యదువంశరత్న! సకలోర్హినాథ సంస్తుత్య! రా
ధాకృష్ణా! ఋషిహృన్నివాస! సుజనోద్ధారా! మహాధీర! ధ
ర్మాకృష్ణాత్మా! మహానుభావ! భవకర్మాతీత! యోగీంద్ర! ల
క్ష్మీకాంతా! కమలాక్ష! రావె నను రక్షింపంగ భక్తావనా!

తలారి : ఉ! చాలు చాలు సిద్ధముకమ్ము!

(తలారి జనాభాయి మెడపై వ్రేటు వేయఁబోగా ఖడ్గము భస్మ మగును. తెరలోఁ బెద్ద ధ్వనియగును. వెంటనే దివ్యకాంతి వెలువడును. నామదేవులు, రాధాభాయి, జనాభాయి తక్కుఁ దక్కినవారెల్ల రంధ్రు లగుదురు.)

శ్రీకృ : (సాక్షాత్కరించి) జనాభాయిని బట్టుకొని (౧౬ వ అనుబంధము) పౌరులారా! ఈ జనాభాయి నా భక్తురాలు. నేనీమె చరిత జగద్విదిత మగునట్లును, భూలోకమునం దాచంద్రార్కముగా వెలయుటకు నిట్టి విషమస్థితి గల్పించితిని. పరమపాపను రాలగు నీ జనాభాయిని గొల్చి ధన్యులుగండు. మీరిమెను నిర్దోషినిగా మధ్యక్షాగ్రేసరగాఁ దలంచిన మీకుఁ దిరుగ నయనదృష్టి గలుగును. జనా! నీ భక్తికి మెచ్చితిని. నీజన్మము తరించె. నీ జ్ఞానము ఫలించె. నీకును నాకును నభేదము. నీకి దేహాంతమున ముక్తి లభించును. అంతవఱకు జీవన్ముక్త వలెనే జీవిత శేషమును గడిపి, పిదప నాయం దైక్యము నొందుము. రే పిత

ఈ శ్వర స్తవము

మ. ఒకట నేజ్జొకఁ, దీప్లు పెక్కిమిడి, పైకొక్కందు గన్నట్టుచి
త్రకరందం దెవఁ దోచుఁ, రోదసి నిశాంతంబున్, శరీరంబు, సం
దొక సూక్ష్మఁబును, గరణం బరయ; నోహో స్పష్ట! యన్నింట నుం
దు కదా లో చెచి సాక్షిపై; సుజనబంధూ ! భక్తచింతామణీ 125

రా. సుజనబంధూ! ఒక పెద్ద పాత్రలో చిన్నపాత్ర, అందులో చురో చిట్టి
పాత్ర, దానిలో యింకో చిట్టిపాత్ర - ఈ విధంగా ఒక దానిలో ఒకట చరించిన
వింత పొట్లాములా తోస్తున్నది - రాత్రి వేళ ఆకాశాన్ని పరిశీలిస్తూంటే? ఇది సత్య
మేనా అని చెప్పుచుంటుంటే సత్యమేననిపిస్తుంది. ఈ శరీరం స్థూల శరీరమట,
ఇందులో ఇంకో సూక్ష్మ శరీరముందట, అందులో చురో కారణ దేహం విరాజిల్లు
తోందట ! అహా ! ఏమిస్పష్టప్రమా నీది ! వునః దాహ్యంతరాలన్నింటా నీవే వుం
టావు కదా సాక్షిమీ !

కా. వ్యోమంబున్ గ్రహతారకావళి, నిలం బుష్పాళి, గైచేసి మున్
స్వామి ! నీవు గృహవ్రవేళ మిట నేనా దైతివో రోదసినీ,
నీ మహాత్మ్య మహో! యలంక్రియ యదే నేడున్ గనన్ వచ్చుఁ; ద్వ
ద్దామం దారయ నిత్యశోధన; మనంతా ! భక్తచింతామణీ. 126

కా. రసరూపా! భూమిని పుష్పరాశిని, వింగిని నక్షత్ర తోరణాలనీ కల్పించి
- ఈ జగత్తులో సుదెవ్వప్పుడు గృహం ప్రవేశం చేశావు తండ్రీ ! ఆకాశంలో నీ
అద్భుత నిర్మాణాలు మా భూమినుండే కనుపించి ఆశ్చర్యపరుస్తూన్నాయి. ఈ లోకా
లన్నీ - నీ స్వంత యింటికి చేరుకున్న అలంకారాలలా భాసిస్తున్నాయి.

మ. తవనూ లీఁగలకాళ్ళకుం దగిలి.బందెం బమ్మెడుం గాని గూఁ
ఁను నెందుం జరలాడు చెల్లిమెయి కంటం దాన; మల్ల వొన
ర్చిన యీ లోకము నీకుఁదాఁక దెపుదుం ; గ్రీడియ నీ విందు; విం
త; ననుం బోఁటికిఁ గాలిబొంద; పరమాత్మా! భక్తచింతామణీ. 127

రా. మేధావీ! సారీడు అర్చిన గూటి దారాలు, ఈగల కాళ్ళకు బంధాలవుతాయే
గాని, ఆ గూటిలోనే చరించే సారీడు కంటనట్లు-యీ నీ నృప్తిలోని బంధాలన్నీ మా
కే తప్ప-నీ కేమి అంటనీ అంటవు. విత్యం నీ విందులో క్రీడిస్తూనే వుంటావు. నాకు
మాత్రం ఇదొక పెద్ద గాలిబొందలా వుంది వరమాత్మా!

మ. జగముం దాదెన, దేహముం గనునఁ. నేడన్బాస మూర్త్యుంబు; య
ట్లుగుటం జాక్కులు దేవదేవ! భవదీహస్థాన సంహాసన
స్థగిత ప్రోడ్బలవ బ్రహ్మంబులని నే శంకింతు; సర్వోన్నతం
బుగ నీ పుండును గాచె వెల్లు సఖింబునో? భక్త చింతామణి. 132

తా. ప్రసవంబూ - శరీరమూ ఒకలాగే అనిపిస్తుంటాయి. రెండిటికీ ఉపరి
భాగమే తేజోస్థానంగా వుంకి. హే దేవదేవా-దీనినిబట్టి సత్తత్రాతా నీ సంహాసనానికి
పొదిగిన వజ్రశ్రేణులుగా భావిస్తున్నాను. ఎందుకంటే-అన్నింటికంటే నీవు ఉన్నతం
తో పుండబట్టేకదా! మా కందరికీ వెలుగు లభించేది.

మ. విరళంబుర్ హరిచందనద్రుమము లీపృధ్విం; దృఙం దెల్లచో;
నను దెంతో కనకంబు; చా కినుము; మణ్యశ్మంబు లిట్లేకదా!
పరిశీలించఁ బ్రయోజనానుసరణం ద్వత్సృష్టి దీపించు; న
బ్బుర మీ వెంతటి దుద్దిశాలివా! స్వయంభూ! భక్తచింతామణి. 133

తా. అశ్రీతమందార! ఈ భూమిమీద - మంచిగంధపు చెట్లు తక్కువగానూ
గడ్డి అధికంగానూ మొలుస్తాయి. బంగారం అరుదుగానూ, ఇనుము తక్కువగానూ
లభిస్తాయి. కంప తక్కువగానూ, మట్టి ఎక్కువగానూ వుంటుంది. దాగా పరిశీ
లించి చూస్తే, ప్రకాశోటి యొక్క వాడకాన్ని బట్టే, ఆయా వస్తువుల సృష్టి జరుగు
టాన్నట్లుగా తెలుస్తోంది. ఇదెంత ఆశ్చర్యం! చిమ్మత్ని సృష్టించడానికి ముందే
మా వాడకం చాలకాలుకూడా కనిపెట్టిన సువైంతటి మేధావివోగదా ప్రభూ!

కా. రాకాకారదచంద్రచంద్రిక, సుహోగ్రగ్రీష్మమవ్యాహ్నదు
ర్లోకాదిత్య సుదున్నహాతవముఁ, గాఢజ్యామలావంబు లే
లోకారాధ్యున, కామహాప్రభుని నారో నిన్ను ర్యానింతు, మో
క్ష కావాప్తికి దానకాంతికి; దేవా! భక్త చింతామణి. 134

తా. శరదృతువులో వచ్చే పూర్ణచంద్రుడి వెన్నెలా - తీవ్రమైన గ్రీష్మర్తువు
మవ్యాహ్నవేళ దుర్నిరీక్ష్యమూ, లోకాలకి భరించరానిదైన సూర్యుడి ప్రతాపమూ-
యీ రెండింటినీ తన కారుజ్యారుజ్యాలుగా గలిగిన అఖిలలోకార్చికుడూ ఆ జగ
దక్రవర్తీయైన-నిన్ను పరబ్రహ్మ - మోక్షప్రాప్తికీ, సావనంహరణకూ గాను- నా
హృదయంలో ధ్యానించుకుంటుంటాను.

మ. నమయం బక్కట లేదు; వేదాకరివాక్సహోయ్యమున్ వట్టు; లం
చము వంచం బనరాదు; గొప్ప కొల దెంచం గూడ; హైరార! యం
త మహారాజువు విందు వాదరమునన్ మూవిన్నవం, దెల్లడం
బము నల్పాధిపులందె తోచు; బరమాచ్యూ! భక్తచింతామణి. 138

తా. తండ్రీ! అత్యల్పులయిన యక్కడి మా అధికారులూ, యజమానులూ,
ప్రభువులూ- మా విజ్ఞాపనలనాలకించడంలో యెన్నెన్నో భేదభావాల్ని పాటిస్తారే
కాని- నర్వ సహజగచ్ఛక్రపర్తివైన నీవు చూత్రం-ఫలానా సమయమనిగాని, ఇర
రుల మాటసాయంగాని, లంచాలో శిలలో అవి గాని, పెద్దా చిన్నా- గొప్ప అల్పా-
అనే భేదరహితంగా యెప్పుడు మేం మొట్టపెట్టుకున్నా వింటావు. దీనిని బట్టి-
“అల్పవి కధికారమిచ్చిన” అనే వద్యం గురుకొస్తోంది. నర్వేకుడవయిన నీ
ప్రజాపాలనకు నా జోతలు తండ్రీ!

తా. ఆశాబంధము లన్ని యూడ్చి, యసురాగామ్రప్రవాళాకే నెం
తో కోర్చిల్ల ఘటించి తోరణములన్, దుష్టి న్నుధారేవన
ప్రాశస్త్యం బొనగూర్చి, భక్తిమయదీపం బుంచుమౌసింద్రహృ
తోక్తశంబులగద వానయోగ్యములు నీకున్? భక్తచింతామణి 139

తా. స్వామీ! సంసారాన్నిరోసి ఆశలనుకోసి వివ్రేళక ప్రేమ మనే వగదాల
పంటి మామిడిచిగుళ్ళ తోరణాలు కట్టి, దుష్టినే లబ్ధుతవు వెల్లలనువేసి, భక్తిమయ
మైన దీపం పెట్టివుంచే మహామునుల హృదయాలనే నమ్రత గృహాలందే నీవు నదా
వివసిస్తూంటావు కదా ప్రహా!

తా. దూడంటే యవి యార్బ నాకటను, దోడ్తోదేను వంబా యనునొ;
గూడం బాటున వత్స మెం దరిగినన్; రూపింప నీ వానిపై
నీ దెందం బిలు బుండునంచుఁ దెలుపన్ శిక్షించితో యట్లు? నీ
జాడల్ నీవనులందె చూపఱు; వీళా! భక్తచింతామణి 140

తా. ఇగతః పితరౌ! దూడ ఆకలితో “అంటే” అని అరవగానే, అపు
“అంటా” అని అరుస్తుంది. ఆ పిలుపునందుకోగానే దూడ, తల్లిని చేరి దానినే అను
సరిస్తూ వుంటుంది. అదే విధంగా నిన్ను మనస్ఫూర్తిగా పిలవడమే అలన్యంగా
బదులుపలుకురాననీ, నీ పునికిని గుర్తించి నీన్నేవెన్నంటి వుండాలనీ ప్రపంచానికి
నేర్పడానికా యీ పద్ధతిని యేర్పరచివుంటావు. నీ తత్త్వమంతా నీ స్వప్రకార్య
క్రమం ద్వారానే బోధపడుస్తూన్న చరమాచ్యూ! పితవే చందనా.

మ. పయ్యై మిన్న ము మొత్త గా ముదేగి, శోభాహీన మోహూత్తు శే
శయ మోదేవ! త్విదంఃక్రిసంస్మరణాస్వద్రోచిదే గాక, జో
ధయులం దై యలరారునయ్య? పరమాత్మా! నీ కృపాపీక్ష లే
కమెటుల్ నేకులు దాదృశస్మరణపీక్షల్! భక్తచింతామణి 144

తా. క్రమక్రమంగా చీకటి కప్పివేయడంతో ముదురుకుపోయి, తన సొగసు
మకోలుపోయిన నా మనసనే చామరపువ్వు, నీ చరణస్మరణమనే సూర్యకాంతివలన
మాత్రమే మరలా వికసించి, శోభించ గలుగుతుంది. కాని-అలా విన్ను స్మరించేం
చుకు కూడా నీ మొక్క అనుగ్రహమే అవసరమై వుంది స్వామీ!

మ. పరమాత్మా! నిను నేమపింపనిది సంపత్తుల్; నినుం బ్రీతివా
తురి నన్యాతురతనదా మరిగి, యెందుం బోవి దుల్లంబు; నీ
చరికిం జేరెడువారి నారయ సమర్థం బైనదే బుద్ధి; నీ
పరిచర్య వివియుక్తమే తనువు; దేవా! భక్త చింతామణి. 145

తా. ప్రమా! నేటి అతిశయం నిన్ను ముఱిపించ చేయలేదో, అదే నిజమైన
సంపదలు. ప్రేమతోనూ-తెలివితోనూ-తెలువలేని ప్రహతహలోనూ-నీ యందే లగ్నమై
-నీ పై వినా యితర దృష్టిలేకుండా వుండగలిగిందే మనసు. నీ దివ్య పదాన్ని
బొందే మార్గాన్ని పసిగట్టగలిగినదే బుద్ధి. నిత్యమూ నీ పూజాధ్యానవిపాకనాదులతో
మువిగి వుండే శరీరం. ఇది నిజం.

మ. నిన్నే యన్నిట నేనరుండు కనునో, నీ ప్రీతికే నిచ్చలుం
బున్నెం బేపురుమందు వల్పెడినో, నీ మొముం గనుంగొందుదాఁ
దిన్నంగా నెవఁ దాచరించునో క్రియల్, దేవా! యతందే భవ
త్సాన్నిధ్యంబున కర్తుడౌను; పరమాత్మా! భక్తచింతామణి. 146

తా. పరమాత్మా! ఏ మానవుడయితే సమస్తస్థావరజంగమాలందునా విన్నే
ఘాస్తున్నాడో-ఎవడయితే కేవలం నీ ప్రేమావిమానాల విమిత్తమే పుట్టా కర్మల
నాపరిస్తున్నాడో-ఎవడయితే తాను చేసే ప్రతీవనిని నీ సమక్షంలో నెరవేర్చిస్తున్నానో
నెరవేరుస్తున్నాడో (లేదా, నిన్ను స్మరించుకునే చేస్తున్నాడో)-అటువంటి భక్తుడు
మాత్రమే పరంలో నీ సన్నిధానాన్ని చేరుకునేందుకు అర్హుడౌతున్నాడు.

రా. పల్లన నీ పలు ముందు, నజ్జనకు నీ వెందుంగనన రావు; వి
ద్యులేభాయిత కోటి భాస్వర; వినున్ దోర్లన్నులా చూచుటల్ ?
ముల్లోకము ఇడంబు; జీవమును, దమ్మలంబు నీ; వెట్టులా
కల్లాడం గల పీపు లేక పరమాత్మా! భక్తచింతామణి.

150

రా. ఈ ప్రపంచమంతా నువ్వే నిండి ఉన్నప్పటికీ కూడా, అజ్ఞానికి మాత్రం
-అమృతమైనా నీ దర్శనం లభ్యంకాదు. ఒకమెటుపుని చూడడానినే బలించాలి
ఈ తోలు కళ్ళు-కోట్లాది మెటుపుల నిత్యకౌంతికో ప్రకాశించే విన్నెలా చూడగలవు?
(చూడలేవు). నిజానికి లోకాలన్నీ పట్టిమొద్దులు పిటిని విస్మరింప చేసే జీవానినీ,
కదిలివచ్చేసేదైతన్యానినీ కూడా నీవే. కాని నాడు, నీవే లేకపోతే ఒక్క అకయినా
అల్లాడగలదా?

మ. పరిముల్లంతటి పాపలోపమయి, విశ్వం బంతయుం టోలె, వి
వ్వరిముల్లంతవివేక మాత్రం గలవై, బ్రహ్మాండకోటుల్ సదా
పరమాణుక్రియ రోమకూపవగు మన్ వాతాయన శ్రేణిలో
దిరుగన్ భాసిలునిన్నుఁ గాన; రహదేదీ! భక్త చింతామణి

151

రా. బ్రహ్మాండో పరిముల్లంతటి (అన్నాదృవతిః ప్రాణీ, అన్నాదేవవర్ధతి,
అన్నాదేవ పుట్టామూర్తంతి, అన్నాదేవ సృష్టి) పాపమే లోపంకావడం వలన,
ఆత్మలో నివ్వరిములు (నీవార భూకవత్తస్త్వి-పితాభాస్యత్యణూవమా) కంతటి వివే
కం కలువడం వలనా మాత్రమే-అంటే కర్మచండాలత్వ, జ్ఞానచండాలత్వ వలన
మాత్రమే నీ రోమకూపాలంతటి సఃఖ్యగల యీ అగడనీయ బ్రహ్మాండభాండాలన్నీ
కూడా నీ ముందు పరమాణుపులమల్లే గాలినిపడికొట్టుకు పోతున్నాయే గాని, విన్ను
గుర్తింపలేకపోతున్నాయి. సర్వపాపదమనా! దయతో నీటిని పరిపాలించు.

కా. నీ పాదంబుల కింతదూర మగుటల్, నీ చింతనం బాత్మలో
దీపంబుం బరె వెల్లకుండుటలు, నెందే నీ కవిష్టంబు లో
వ్యాపారంబులలోనఁ జొచ్చుటలు, దప్పన్ దేహీ కున్నే దురా
పాపత్తుల్? గన రన్ని సజ్జనులు; దేవా! భక్తచింతామణి

152

రా. నీ పాదసేవ చేయకపోవడం, సదా లో గుండెలో నీ ధ్యానదీపాన్ని వెలి
గించుకోలేకపోవడం, ఏ అవస్థలోనయినా సరే నీ కిష్టంలేని కార్యక్రమాలలో పాత్ర
వహించడమనేవి మాత్రమే మానవులకు కష్టనష్టాలను కలిగిస్తుంటాయి. అందువలనే
సత్పురుష రెప్పుడూ కూడా అలాంటి పనులు చేయడు.

కా. దామర గొండలు ప్రాణమర్చి విసిరి, వివిధ సేయుచున్నారని;
న్నా సంకోచము నీచు లే; భవి తదీయార్త ప్రతాపంబులం
దోసర్థేభ్యర! చారు డిట బరెగా, పల్లంబుఁ జూ చీపు; నీ
కినునో రోపము నున్నె భర్తనెద? దండ్రీ! భక్తచింతామణి 156

రా. కొందలు కొందలు భక్తులు తమ కోరికలేవో తీరని తామసంతో విన్ను
అనేక విధాలుగా నిందిస్తుంటారు. అయినా సువ్యమేవీ వట్టింతుకోవు. వారి మనో
గతమైన క్షోభని మాత్రమే గుర్తించి, నీ సహజత్వంలో వారినలా చల్లగా చూస్తునే
వుంటావు.

కా. ఆహా ! నామది కెంతహాయి, పరమాత్మా ! కొండ పైఁబడ్డ, ముం
డే హేలాగతి నొడ్డి యడ్డి, పరిరక్షిం తీవు న న్నన్నయు
తాపహం బుద్భవ మైన దాదిగను; నీ దాసా? కెల్లన్, భవ
ద్బాహుద్వంద్వము వజ్రపంజరము గాదా ? భక్తచింతామణి. 157

తా. మిన్నువిరిగి మీదవడినా సరే, మోచేతికడ్డంపెట్టి, దానినాపి, మమ్మల్ని
కాపాడితీరతావనే నమ్మకం నీ వట్ల కలిగింది మొదలు నా ప్రాణం ముఖంగావుంది.
భగవాన్! నీ సేవకులమైన మాకందరికీ నా బలీయమైన కరద్వయమే వజ్రపు పంజ
రంలా నిత్యనానమై, నిఖిలమైన ప్రమాదాలనీ పరిహసించి చేస్తోంది.

కా. నా యాగంబులు కోటికొండ లయిననో, మన్నించి లోఁగొంటచే,
నీ యవ్యాజ కృపారసం బొక మహానీరాకరంచే యగునో;
స్థాయద్బాధబహు బంసమున, నెన్నండైన నుం దుబ్బునో
నీ యుగ్రత్వ మటంచు లో నడలుదున్ నే; భక్త చింతామణి. 158

తా. నా దోషాలనే కోట్లాది కొండల్ని పైతం తనలో లీనం చేసేకోరికగిన
నీ దయ "అనేది - ఊహించరానంత గొప్ప సముద్రంలో అనిపిస్తుంది. కావి, ఎప్పు
డయినా ఆ దయా సముద్రగర్భంలో - నా వట్ల "కోపం" అనే బడబాగ్ని పుడు
తుందేమోనని కూడా, అప్పుడప్పుడూ భయంగా వుంటుంది. దయచేసి యెన్నడూ
కోపించకు.

భక్త లక్షణము

కా. సకలంబున్ విశదీకరించి పగ, లాచ్ఛాదించు నద్రూప; మ
ల్లై కడున్ లౌకికజాగరంబు, విషయాళిం డెల్పి వి న్మాటు; నిం
దుకు భిన్నంబు తమిస్ర వోరె; ననువొందున్ యోగపుష్పిద్ర: యం
దె కదా తజ్జులు జాగరూకు; లఘభేదీ! భక్తచింతామణి. 159

మ. వినుఁ జింఱించుచు, నీచుతం బెఱుగుచున్, నీయిష్టమున్ నల్పుచున్,
దనకుం జాట్టము, పక్క, మెల్లిజగమున్, దైవంబు నీవంచు, న
జ్జనుఁడై, కుమ్మరపుద్దుచందమున సంసారంబునం దుండి, వి
న్నెనయున్ భక్తుఁడుదయగాఁ దుదకుఁ; తండ్రి! భక్తచింతామణి. 163

తా. జగన్నాథా! నీ భక్తుడయినవాడు నదా విన్నే ధ్యానిస్తూ, నీ సూచనలవి
గుర్తించుతూ, ఆ ప్రకారమే నడుచుకుంటూ, రిసను చుట్టమైనా-పక్కమైనా-ప్రపం
చమైనా-నర్వేళ్ళచుట్టైన నీ వొక్కడివేనని విశ్వసిస్తూ, దుర్మార్గాలు చేయకుండా
చేదోక్త ధర్మాలను పాటిస్తూ వుంటాడు. కుమ్మరిపురుగుమట్టిలో యెంతగా పొరిలి
నవ్వుటికీ దానికి వంకం యే విధంగా అంటుకోదో, అదే విధంగా- నీ భక్తుడు కూడా
ఈ సంసార వంకంలో నిర్లిప్తంగా మనలి, మరదానంతరం విన్నే పొందుతాడు.

మ. నగుచున్, బాడుచు, నాడుచుం, దిరుగుచున్, నానాక్రియల్ నల్పువాఁ
డగు చున్నున్, స్వగృహం బెఱుల్ దలఁచుఁ గారాగారబద్ధం దబుల్ఁ
జగతిన్ భక్తుఁడు దేహయాత్ర రుచితో సాగించునట్లుండి, వి
న్న గలం గాఁదలపోయు నెట్టఁ; జరమాత్మా! భక్తచింతామణి. 164

తా. చెఱసాలలోపున్నవాడు, తోటిబంధీలతోకలసి ఆడుతూ, పాడుతూ,
నవ్వుతూ, చతురుల్నిచుట్టుతూ, యితరవిధుల్ని యెంతగా నిర్వర్తిస్తూన్నప్పటికీ,
లోలోపల తన స్వంతయింటిని-అక్కడి బంధువుల్ని యెంతలాభోను కుంటుంటాడో,
అదే విధంగా - ఈ లోకంలో నీ భక్తుడు-దేహవసరాల నిమిత్తం కృషి మగ్ను
డయినప్పటికీ, అంతరాంతరాలలో మాత్రం - అంతర్యామివైన విన్నేనదా ధ్యానించు
కుంటూ వుంటాడు.

మ. తనలోనప్పుడ, దనంత నాడు, గొణగున్, ధ్యానించు, గేల్మోడ్పుఁ, గి
మ్మన కుండున్, బులకాంకితాంగుఁ డగు, బాష్పాకీర్తుఁ డౌ నిశ్చసిం
చును, వెక్కున్, వెఱుగొందు, మైమఱచు, మెచ్చున్, నచ్చిదానందఘూ
ర్తవి నిన్ భక్తుఁ డజనమున్ మరిగి; తండ్రి! భక్తచింతామణి. 165

తా. హే భక్తచింతామణి! నీ సదృశుల ప్రపరైన పరశినేమని వర్ణించ
కుంటావ్? తనలో రనే నవ్వుకుంటుంటాడు. తనకితానే వర్తిస్తాడు. యేవేవోగొణ
లగు తుంటాడు. అవ్వుటికప్పుడే ధ్యానంలో లీనమైపోతాడు. ఉన్నట్టుండి వట్టి
బూన్యానికి నడుస్కరిస్తాడు. అంతలోనే మాటల్లో చేతల్లో యేమిలేకుండా అలా
వుండిపోతాడు. (చూపేవాళ్ళకి) అకారణంగా పులకాంకుడుడవుతాడు. నీళ్ళువిండిన
కళ్ళతో నిండిపోతాడు. ఎంతుకో నిట్టూర్పులు ఎరుస్తాడు, యేడుస్తాడు, అన్ని

౯. నిన్నున్ భీషణ భీషణుం దనఁగఁదంఁట్రీ! మిను; నైనన్; భవ
త్సన్నిధ్యంబున కేను రా వెఱవ; వల్పుం దాపుగోఁపై నఁదా
జన్మానం జన టున్నె? లోన యది వాత్సల్యంబులన్ లేవదే?

నన్నుం గోర్కుం నిచ్చిశాపు; దురితఘ్నా! భక్త చింతామణి 169

రా. ఆదేమిటోగాని యభవా! కొంతమంది నువ్వొక భయానికే భయం కలిగించేటంతటి భయంకరుడివని చెప్పుకోడం విన్నాను. అయినప్పటికీ నాకెందుకో నీ దగ్గరకు రావడానికి యేభయంగాని, ఇంకా గొంతుగాని వుండవు. ఎందుకుంటాయి? అవు పోట్లమారిదేకావచ్చు. కొందరుదాన్ని నమిపించడానికి భయపడనూవచ్చు! కాని ఆ అవుదూడ పాలుత్రాగటానికి ఆ అవుదగ్గరకే వెళుతుంది. అందర్నీ జడిపించే అవుతువ్వాయి (దూడ) దగ్గరకు రాగానే వాత్సల్యంతో దగ్గరకు తీసుకొని పాలివిస్తుంది. భక్తచింతామణీ! నేనూ ఆ దూడవంటివాడినే. దయతో నాకోరికలుతీర్చినన్నుకాపాడు.

౧౦. లావణ్యంబును జంద్రమండలమునన్; లాలిత్య మజ్జుయినన్,

బ్రాహ్మజ్యేషుమునన్ గృపారస, మపార శ్రీఖని శ్రేణి ని,

ట్లీ విశ్వంబున విను కింకుక భవచ్ఛృంగార బావాదులం

దా వీక్షించి వరించె నిన్ మతి, మహా! భక్తచింతామణి 170

రా. హే అనాహత శృంగారమూర్తి! చంద్రమండలంలో నీలావక్కాన్నీ, రామరపూలలో నీ కోమలత్వాన్నీ, బ్రాహ్మజ్యేషుంలో నీ దయనీ, గనులలోనీ అయిశ్వర్యాన్నీ ఇలా యీ ప్రపంచంవిండా కొంచెంకొంచెంగా నువ్వుండిన నీవిభూతుల్ని చూసి, నా మనసు నీయందే లగ్నమయిపోయింది. (తరువాతి పద్యంలో అన్వయం)

మ. తనుఁదా నామతి, దేవ! వి న్నలచి, సంభావంబున నేవ్వఁగుటన్
గని, యన్యంబులు మాని జిహ్వాక, యఖండ ప్రాభవాంభధవన
ద్వైతకల్యాణ గుణానువర్ణనల నోదార్చున్; ద్వైదాలింగనం

యన వింకన్ సుఖపారవశ్య మెపు డచ్చున్? భక్త చింతామణి 171

రా. అలా-విన్ను ప్రేమించింది మొదలు నామనసు చెప్పరాని తాపంతో మన తపించ సాగింది. అప్పుడు నానాలుక గొప్పవలెనవ్వ, కుభంకరాలయినవీ ధైర్యం నీ గుణగణాలనీ వర్ణిస్తూ, నా హృదయాన్ని రవంత ఊరడించసాగింది. అయితే నేం! నామనసుకి నీ కౌగిలిభక్తమయ్యే కుభముహూర్తమెప్పుడో కదా స్వామి!

మ. పరికింప నిద్రిచి లేక వల్కును బునర్పాషావకాళంబు సం
 దిల కుండం, బరమేళ! తా నఖిలము స్వీక్షించు రూపాదులన్
 డెలియం జాలివిచూపునన్, స్వరములున్ విన్నుండు భేదాదిభం
 జులు దక్కన్, మతి నీకు మేలుపడి; యీశా! భ క్తచింతామణి. 175

తా. ఎవరయినా పరికించగా పరికించగా-తప్పవినరై బదులు పలుకుతాను.
 అదయినా, అవతల వాళ్ళకి మారుమాట్లాడే అవకాశం కలగకుండానే సుమా! అన్ని
 టినీ చూస్తూనేవున్నా, దేనినీ గుర్తించదు. ఏం చెప్పమంటావు తండ్రీ! నా మనసు
 నీ పాలబడి-అన్నిటినీ వినడమేగావి-విన్నవాటిలో తేడాను కూడా తెలుసుకోలేక
 పోకోంది.

మ. అవికారుం డజుఁ దద్విశీయుఁ డఖిలై కాధారుఁ డాద్యుం డతి
 వ్వవినాకుం డనుమర్దణుం డనుమహాళం దారతమ్యంబు నే
 నవలోకింపను గా, కయ్యె; యుపనిషత్పాఠ్యుండు నా కందు నే
 యవివేకక్షితి? కంచుఁ గుండు మతి, దేవా! భ క్తచింతామణి. 176

తా. ఎటువంటి వికారాలూ లేనివాడు, జన్మమెరుగనివాడు, సాటిలేనివాడు,
 అంతటికీ అధారుడు, అధికారణుడు, అన్నికష్టాలనీ అంతరించేసే
 వాడూ, పాపాలను మర్తించేవాడూ కదా, అనే, గొప్ప ఆళతో నా తాహతేమిటో నేను
 తెలుసుకోలేకపోతున్నానేగాని, అవివేకానికి అధారమయిన నా పాటికి-ఉపనిషత్తుల
 చేత ఊడిగం చేయించుకునే ఆ ఉదారుడు లభిస్తాడా? అని, నా మనస్సు పొగలవి
 ప్రొద్దంటూ లేదు స్వామీ !

కా. చాలు చాలును; నామరూపములు లేకంబైన లేనట్టి నీ
 కాలాయంవడి నందు, కయ్యెఁ దగుప్రాయశ్చిత్త; మిట్టల్ నదా
 జాలిం గూరి, స్వయంకృతాగమనఁ బశ్చాత్తాపముం బొంద నేఁ
 బాలైతిన్; దుది నాకు నీగతియె దేవా! భ క్తచింతామణి. 177

తా. చాలు చాలులే! ఎవరికయినా చెప్పకుండా మనినా-ఒక పేరూ, వర్ణించ
 దానికైనా ఒక ఆకారమూ లేని నీ మీద భ్రమపడినందుకు, నాకు మంచి ప్రాయ
 శ్చిత్తమే జరిగింది! నాకునేనై చేసుకున్న అల్లరికి నేనే వశ్చాత్తాపపడాల్సి వచ్చింది.
 ఏం గతి కలిగించావయ్యా! భ క్తచింతామణి !

చా. జాగ్రత్తవస్తువునుపుట్టలం గడదె శ్రేష్ఠం ! దేమి యన్నన్, మదో
దగ్రత్వంబున నొంట పెంటఁ గలుషద్యాపారముల్ చేసి నీ
యుగ్రత్వంబున కైతిఁ జాత్రమను నే; నోదేవ ! పుత్రుల్ నదా
నుగ్రాహ్యుల్ గద తండ్రి; కేలు దయ నన్నున్; భక్తచింతామణి. 187

తా. దీనబంధూ! మెలకువ, కం, విద్ర—అనే ఈమూడు అవస్థలలోనూ చివరి
దైన విద్రే శ్రేష్ఠమైనదిగా భావిస్తున్నాను. ఎందుకంటే—మొదటిరెండు అవస్థలలోనూ
కూడా—అహంకారపూరితుడనై—పాపకార్యాల్ని ఆవరించి నీ క్రోధానికి అర్హుడినయి
వున్నాను. దయాసింధూ! తప్పులేవిచేసినా తనయెప్పుడూ తండ్రులకనుగ్రహ
పీయలే! నన్ననుగ్రహించు.

మ. అకటా ! చిన్నటనాటనుండియును జేయబడ్డమహ్తోరపా
తకముల్ త్రవ్వఁగఁ ద్రవ్వఁగ, హృదయగోత్రంబందు దేవా! భయా
నకభంగిం బ్రభవెల్లతోకరురిలోనన్ ముగ్ధి, పూతత్వదీ
యకరాలంబము గోరునా కభయ మిమ్మా; భక్తచింతామణి. 188

తా. చిన్నతనంనుంచీ నాచేత చేయబడి, నా హృదయక్షేత్రంలో దాచుచున్న
నా పాతకాలపాతర్పితవ్య, ఒక్కొక్క పాపాన్ని ఎందుకుంటాంటే—భయంకర
రీతిలో పుట్టుకొస్తూన్న దుఃఖప్రవాహంలో మునిగికొట్టుకుపోతున్నాను. పవిత్ర
మయిన నీ చేతినందించి నన్ను రక్షించవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాను.

మ. సరిచూడం చింతంతు వెంతయును సూక్ష్మం! బంతకన్నన్ మహా
త్తరసూక్ష్మం బగు నాకుజ్జలతలలో దారం; బహో! దాన న
ప్పురువుం బోలెను, నంతకన్నను గరంబున్ సూక్ష్మయో నామవం
యిరిగా వేలుదుఁ; దెవ్వ దెంత కది; యేమో? భక్త చింతామణి. 189

తా. యద్ధానికి చింతంతువే అతి చిన్న క్రిమి—అంతకన్నా సూక్ష్మం దాని
తలలోని దారం. ఆరీత్యాచూస్తే నామనసింకా సూక్ష్మమైనది. కాని—ఇంత స్వల్పమి
బాచుమైన దుఃఖసూ—కూడా—ఎంతకెంతైనా తెగతంలేదుప్రభూ!

చ. అన్నం బంచును, వత్తమంచు, గృహ మం, చాలించు, జూలించు ని
 ఘ్నోధంగుల, నెందటో యటతు; రే లీగోజు నా కంటివా,
 ము న్నొక్కండవు నుండఁ దోషక జగంబుల్ చేసి, నేడిట్లు మ
 మ్మన్నన్ మాబ్రతుకెట్లు? దిక్కెవరు? దేవా! భక్తచింతామణీ. 193

తా. స్వామీ! “అన్నమనీ - పత్తమనీ - ఇల్లనీ - ఇల్లాలనీ - పిల్లలనీ -
 ఇలా అనేకమంది అనేక రకాలుగా గగ్గోలుపెడుతూనే వుంటారు. నాకెందు కొచ్చిందీ
 గాడవ” అంటావేమో - ఆదికాలంలో సువ్వాక్కడవే వున్నప్పుడు, యేమి తోచక
 యీ సంసారాన్నిలా నృప్తిందిచెట్టి, ఇప్పుడు మమ్మల్ని మాత్రం యేకాకులుగా
 వుండమంటే యెలాగో చెప్పు.

చ. ఏవంపుంబ్రతు తెవ్వి నాకు? లిక నా కీరాదె యారోగ్యమున్ ?
 సేవల్ వీ కొనరింప, వ న్నురసి రక్షింపం బరు ల్వత్తురే?
 “నావాఁ దీదెన మన్నె” యన్నయభిమానం బింత రే దాయెగా ?
 నీవే యీవిధ మైన, వింకఁ దగ వున్నే ? భక్తచింతామణీ. 194

తా. చిక్షింభరా! ఇంకెన్నో అసహ్యకరమైన బ్రతుకు బ్రతకాలి? నీపేదలు
 చేసుకుంటూ గడపడాచికయినా నాకు ఆరోగ్యాన్నివ్వకూడదా! నన్ను రక్షించడానికి
 పరాయివాళ్ళు వస్తారా? (రాదు). “అయ్యో! నా భక్తుడిలా వున్నాడే” నన్న అభి
 మానము అవగింజంత కూడా కలగడంలేదు నీకు. మున్నే ఇలా ఉపేక్షిస్తే - ఇంక
 చెప్పేదేముంటుంది ?

మ. కడగండ్లం బడు చిట్లు నీ దయకు నేఁ గన్పెట్టుకొన్నాఁడు; నె
 క్కడ నున్నావు? కృపానముద్ర! మొఱ నీ కర్ణంబుల్ సోఁకదో?
 పెదకర్ణంబులఁ బెట్టదో? విసిరితిన్, వేసారితిన్, నోరఁ గా
 యద కిట్లార్చినఁ బ్రోవ వేమిగతి? తండ్రి! భక్తచింతామణీ. 195

తా. హే సర్వస్థా! అష్టకష్టాలావడుతూ, నీ అనుగ్రహార్థినై యిలా పడివున్నా
 ను తండ్రి! నువ్వెక్కడున్నావు స్వామీ! ఓ అపార కృపారసపాలావరా! నా గోడు
 నీ చెవులకు విసరిదటమేలేదా ? లేకుంటే నువ్వు నీ చెవిని నా మొరవిసవడవి దిగగా
 వుంటుకున్నావా? శ్రమగావుంది, విసుగు కలిగింది. ఓ సర్వజ్ఞా! నోరు కాయలు
 కట్టేలా యిలా కుయ్యిపెడుతున్నా నన్ను కపికరించవేమిటి తండ్రి!

బు. త్రిజగన్నాయక! దీనరక్ష! భవదుద్దేశానుసారంబు నిన్
భజియింపన్ బహుసేవకుల్ గలరు; గానన్ సీ పుష్పేక్షించినన్,
వృజినంబుల్ విడఁ జిమ్మి ప్రోచుదొర వేతే లేమి, నీయంఘ్రులే
ఋజుభక్తిం గొలువంగ నాకు విధి యయ్యెన్; భక్తచింతామణీ. 199

తా. ముద్లోకాలకూ నాయకుడవయినవాడా! నీ ఉద్దేశ్యం ప్రకారం—విన్ను
సేవించేందుకు సవలక్షమంది—సిబ్బంది వుండొచ్చును. అలాగవి, నాసేవల్ని నీవు
స్వీకరించడం మానివేశావంటే—పాపాలవన్నింటినీ పారద్రోలి, రక్షించే వారింకెవరూ
లేకపోవడం వలన—యదార్థమైన భక్తితో నీపాదార్పే ఆశ్రయించి సేవించాల్సిన
విధి నాకు కలిగింది. అనుగ్రహించు.

కా. అన్నా! యే మనుకొంటివయ్య? పరమాత్మా! యీభవంబందుఁ బా
మున్నింటం బలె నుండి భీతిలుచు, మొత్తో యన్న విచ్చించుకో;
వున్నారే యిఁక నార్ప దీర్ప నొక? రయ్యో! నాదుకు య్యోధు నీ
య న్నాయం బగునయ్య? ప్రోవగడయ్య! భక్తచింతామణీ. 200

రా. అయ్యో! నాదైవమా! అసలేమిటి నీ ఉద్దేశ్యం? ఈ జన్మంతా—పామువున్న
ఇంటిలో వున్నట్టుగా భయపడుతూ బ్రతుకుతూ—కేకలు పెడుతుంటే వినిపించు
కోవడానికి, అర్చడానికి, తీర్చడానికి (నువ్వు తప్ప) మరొక శ్మశ్మయినా వున్నారా?
(లేదు) ఇలా నా మొఱల్ని నిర్లక్ష్యం చేయడం నీకు న్యాయమేనా? (కాదు.) నన్ను
రక్షించుతండీ!

కా. నాపై రాదు భవత్కటాక్ష మిఁక నైనన్ న్యాయమా? రక్షకా!
నీపాలం బడనో? వినుం గొలువనో? నీవాఁడఁగానో? యెరుల్
ప్రాపున్నారో? యెఱుంగవో? చుటకువో? ప్రార్థాలియుండో గదే?
తాపం బగ్గల; మార్పరావె; పరమాత్మా! భక్తచింతామణీ. 201

తా. కాపాడేవాడా! నిన్ను స్మరించలేదా! నిన్ను ఆరాధించలేదా? నీభక్తుడివి
కానా? పోనీ నాకింకేమైనా ఇతరమైన అండదండలున్నాయా? నా పరిస్థితి నీకు తెలి
యదా? మర్చిపోయావా? పరధ్యానంగా వున్నావా? ఓ నాసర్వరక్షకా! ఇంకా నా మీద
నీ దయరాకపోవడం న్యాయమేనా? (కాదు). ఓ పరమాత్మా! సత్వరమేవచ్చి—నా
కాపాల్ని పరిహరించు.

చ. వాండెక్కించితి; హృద్రోయక కృపాపాపార! గాపాడుమా;

తండ్రీ! త్వద్వరదాన శాననశిలాపైర్యం బజ్రనంబు గ

ల్లొందుంజామ్మి, గ్రహోదుపంక్తులఁ గడున్ శోభిల్లువోమంబునన్;

బెందుం జేయతే ధైర్యపర్యంతము; స్వామీ! భక్తచింతామణీ

205

తా. కరుణాసాగరా! నన్ను వాండనెక్కించావు. ఇప్పుడు కూలద్రోయ్యకు. ఒకసారి నువ్వు వరమిచ్చావంటే అది శిలాశాననంలా చెక్కుచెదరదు. అకాశంలో విరాధారంగా నీవుంచిన గ్రహతారాగణాలేవీ పతనంకాకపోవడమే నీవర ప్రధాన బలానికి గుర్తు. నీవట్లు నాకు గల కొండంత ధైర్యాన్ని బెందుచేయకు. కాపాడు.

శా. ఎన్నో ప్రాణులు పుట్టుఁ గిట్టుఁ ద్రుటిలో! నేమైవ మేలున్నదే?

నిన్నుం గాననియాకుజీవనము తండ్రీ, విషలంబే కదా!

మున్నీట నృణులట్లు నీ గుణగణంబుల్ దేవి జీవించెదన్;

నన్నున్ డీవరుఁ జేయచే చయ; ననండా! భక్తచింతామణీ

206

తా. తండ్రీ! సృష్టిలో అనేక ప్రాణులు పుడుతున్నాయి. అరక్షణంలో గిడు తున్నాయి. నిన్ను తెలుసుకోలేని ఆ జీవితాలవల్ల యేమిటి ప్రయోజనం? అవన్నీ విషలాలేకదా? అందుకే ప్రార్థిస్తున్నాను. సముద్రంలో ఉన్న రత్నరాకుల వంటి నీ గుణగణాలన్నిటినీ తడిమి రడిమి తట్టంకెట్లు బంటూ బ్రతుకుతాను, తగిన బుద్ధి ప్రసాదించు.

మ. చదువుల్ నేర్చినవానికిన్ ఫలము నీదంసంబు చాఁ గంచుచే;

యదియే విద్య యవిద్య సర్వమును; విద్యాదానమున్ జేయవే;

సదయాత్మ! నిను నీరుఁ దక్కఁ దెలుపన్ శక్యంబు గా దేరికిన్:

మది కుశ్రాష యొనర్తు నీకుఁ; బరమాత్మా! భక్తచింతామణీ

207

తా. నిన్ను తెలియజెప్పేదే విజయైన విద్య తక్కిన చదువులన్నీ అవిద్యలే, కాని, నిన్ను తెలియజేయడమనేది నీ కొక్కడికేతప్ప మరొకరెవరికీ సాధ్యంకాదు. కాబట్టి నాకు విద్యని నుచ్చే ప్రసాదించు. నేను నా మనసారా నీకు సర్వోపచారాలు చేసుకుంటాను.

శా. ఎన్నో సత్పులముల్ ఫలించి, దివిలో నేపార రాపాడు నం
చు న్నాటించినమొక్క దుష్టలతికల్ మా జల్లి నేలంటురీ
తి, న్నానావిషయేచ్చ చెచ్చి పొదువన్, దీపింప కర్గంటునా
త్మ స్నీ వెత్తవె కర్తిరించి యవి ప్రేమన్; భక్తచింతామణి 211

తా. మంచి మంచి వండ్లుకాస్తుందని నాటిన మొక్క పూర్తిగా విషాంశభరితాలైన
పుష్పలతాదులని కాచి మాఱాకుకొడిగేటట్లు అనేకాలైన విషయవాంఛలనే లతాదులతో
మూసుకుపోయి, కాంతులు టిమ్మార్చిన నా అత్యజ్యోతి కొడిగట్టిపోతోంది. దేవా
యీ తున్నవాంఛల్ని కత్తిరించి పారేసి నా అత్మను పునరుద్ధిస్తం చెయ్యి.

మ. మకరందంబును గ్రోలఁ జెట్టుకొనకొమ్మం దోచుపుష్పమ్ము జెం
తకుఁ బోవన్ మొదలెక్కుచీరువలె, నానందామృతాప్వాదవాం
ఛకమై యాత్మ, పరాత్పరుండవగుపీపాన్నిధ్యముం జేర వి
ష్ణు కదంగెం బసి వట్టి, నింపు జితనంబున్; భక్తచింతామణి 212

తా. స్వయంభూవా! అల్లంత యెత్తున, చెట్టుయొక్క కొనకొమ్మల కొనలనున్న
మనోహరపుష్పంలోని మకరందం మీద కాంక్షతో అక్కడికి చేరేందుకుగాను, చెట్టు
మొదలునుంచి ఆరోహణ నారంభించినట్లుగానే, “అనంద” మనే అమృతపానం
చేయాలనే వాంఛతో, నా జీవాత్మ, పరమాత్మవైన నీ వద్దకు ఇప్పుడే ప్రయాణమా
తోంది. దయతో దీని ప్రయత్నాన్ని సఫలం చేయి.

మ. తృటిలో రూపఋమర్త్యకీటముల యాక్రోధప్రసాదంబు లెం
తటి? వే మయ్యెడు వానిచేత? నవి యాత్మం దాఁకునే? నాకు నె
ప్పటికిన్ యుష్మదనుగ్రహగ్రహములే పాటించి వర్తింపునం
తటిదై ర్యాదులఁ బాదుకొల్పు; పరమాత్మా! భక్తచింతామణి 213

తా. అమృతమయా! అరక్షణంలో అంతరించి పోయే పురుగుల్లాంటి యీ
మనుష్యుల కోవతాపాలూ లెంతపాటివి? వాళ్ళ అభిమానాలతో ఒరిగేదేముంది? అటు
కంతో తరిగేదేముంది? అనలవి యెంతపాటివి? వాటికి అత్మను తానే శక్తిరేడుగదా!
తండ్రి నేను మాత్ర మెప్పుడూ నీయొక్క ఆగ్రహానుగ్రహాల నట్లనే భయభక్తులతో
ప్రవర్తించగలిగిన పాపి దైర్యాదీగుణాలని నాభుండు విలుపు.

కా. నా కీ పీళ్ళర ! యే మొసంగినను, చానన్ గోడులుం గీడులుం
గా కుండం గరుణింపవే; వరద! యిక్కట్టుల్ భవత్పాదనా
శీకంబుల్ దలఁపించుఁ గాన, నవియే లె; పైస, నోర్వన్ ధృతుల్
లే కే నీట్టులు వేడుకొందు వినుఁ, శండ్రి! భక్తచింతామణి. 217

తా. వరదహస్తా! నువ్వు నాకు యే దనుగ్రహించినా మహాప్రసాదంగా
పుచ్చుకుంటాను. ఎటొచ్చి-అలా నువ్వునాకిచ్చిన వాటివల్ల-ఎటువంటి కష్టాలూ,
గొడవ రాకుండాచూడు స్వామీ! కష్టం యెప్పుడూ నీవదకంజ స్మరణనే చేయిస్తుంది.
అలాగని నా బ్రతుకులో ఆ కష్టాలశాతమే పెరిగిపోతే మాత్రం తట్టుకునేపాటి సహ-
నమూ-ధైర్యమూ నాకులేవు. అందుకే యిలా ప్రార్థిస్తున్నాను. అనుగ్రహించు.

కా. సామాన్యంబు విశేష మం చిరుదెగల్, సౌఖ్యార్థ మీవృద్ధి నీ
కా! మా కిచ్చివ; వందు రెండవది యెట్లైనన్ నరే గాని యా
సామాన్యంబున కేమియుం గొఱత రా సంకల్పముం జేయ కో
స్వామీ! యీమన వెన్ను దేమఱకుమీ; నదృక్తచింతామణి. 218

తా. హే నిర్వికల్పా! మా జీవన సౌఖ్యం గమనాలు-“సామాన్యము, విశే-
షము” అని, రెండు రకాలుగా మాకు యేర్పాటుచేశావు. వాటిల్లో విశేష సౌఖ్యాలు,
నీ దయంచే యిస్తావు, లేదంటే లేదనుకోగాని, మొదటిదైన సామాన్య సౌఖ్యానికి
మాత్రం రవంతకూడా లోటు కలిగించే ఆలోచన పెట్టుకోకునుమా! నా యీమనవిని
యెప్పుడూ మరచిపోకు.

మ. పితవీవే గద సర్వభూప్రజలకున్; విశ్వేశ యట్లాట నీ
మతి కారాటమ కాని, యూటట లభింప న్నేర; దేతండ్రి స్వ
స్థత నొందున్ బధిరాంధమూకులు నవస్మారుల్ విరూపాంగు రై
నతనూజుల్ గలుగన్? సృజింప కటులన్నా ! భక్త చింతామణి. 219

తా. నిరంజనా! ప్రపంచవాసులందరికీ కన్నతండ్రివి నీవేకదా! అందువలన
నిత్యం నీ మనసుకు ఆరాటమేతప్ప, ఊరటనేదే లభించదు. ఎందుకంటావేమో!
చెవిటి, గ్రుడ్డి, మూగి, ఉన్మాద, మూర్ఖరోగ, వికలాంగుల్ని సంతానంగా కన్న
తండ్రికి ఆవేదనే తప్ప ఆనందమెక్కడిది? సంతాపమే తప్ప సంతోష మెక్కడిది.
దయచేసి ఇకనయినా-అటువంటి వారిని సృష్టించడం మానేయి.

కా. ధర్మం బొక్కపు డత్తధర్మమునకుండా నోడు! దమ్మల మా
మర్మం మీళ్లర! సీతె కావి తెలియన్ మాబోంట్లకున్ శక్యమే ?
దుర్మార్గత్వము వృద్ధిఁ బొంద నది యెంతో సాయ మో, గావునన్
నిరూనింపవె దోషపోషకము; తండ్రి ! భక్తచింతామణి. 223

తా. నిరుపమానా ! బలవత్తరమైన ధర్మం కూడా, ఒక్కొక్కసారి మరీ
అధర్మం ముందు బొత్తిగా ఓడిపోతుంది. అలా యెందుకు జరుగుతుందో నీకు తెలి
యలేగాని, నావంటివాళ్ళకి తెలియదు. అయినప్పటికీ, లోకపోషకా! అటువంటి విషమ
ఘటనలవల్ల - దుర్మార్గం పెచ్చు మీరే ప్రమాదంపున్న కారణంగా - దోషమాతృ
కలయిన - అధర్మాదులను అత్యవసరంగా నశింపజేయ.

మ. ఇనుముంబాతఱ లెంతకుం దఱుఁ గవే యీ విన్నపా లంచు లో
వినువం బో; కిఁక నొందు లెందు మనపుల్ వేవేగ గావించి గ్రం
ధనమా ప్తిం బొవరింతు; ముఖ్యములు గానన్ మానఁగాఁ జాల ; నీ
వనద్యక్ష్పిమను వానిఁ గూడ విను మీకా ! భక్త చింతామణి. 224

తా. నిశ్చలా! ఈ నా వద్యాలూ, విజ్ఞప్తలూ - ఇనక పాతఱల మల్లెయింబా
తరగవేమిటో అని వినుక్కోకు, ఇంకొక్క రెండు మూడు విషయాలే వున్నాయి.
అవయినా చాలా ముఖ్యమైనవి కాబట్టి చెప్పక తప్పదు. ఆ మూడు నాలుగూ ముక్క
లూ కూడా చక్కచక్కా మనవి చేపేసి - పుస్తకాన్ని మూసేస్తాను. ఈ గ్రంథాన్ని
ముగించేస్తాను. ఇంత వరకూ మల్లెనే - నీవు నీ నహజ వాత్సల్యంతో అవి కూడా
ఆలకించు.

మ. కరణప్రజలు దూర కుండఁగ, నొడల్ గానిల్ల కుండంగ, నన్
మరణాపేదన వొంద కుండఁగను, యుష్మద్వివ్యసాదాంబుజ
స్మరణం బేమఱ కుండ, నై హికదురిచ్చల్ రెచ్చ కుండన్, దుదీన్
వర కైవల్య మనుగ్రహింపఁగదె; రేవా ! భక్తచింతామణి. 225

తా. నిరంతరా! మనసు, వాక్కు, కర్మ-అనే త్రికరణాలకూ భంగం కలగ
కుండా-అంటే -నాకు మాటపడిపోకుండా, మనసు మచ్చేయకుండా, వదులు చేసుకో
లేదే పరిస్థితి రాకుండా-రాపాడు, శరీరానికి బాధకలగకుండానూ, మరణయాతవలు
పడకుండానూ - అంటే, ఆనాయన మరణం కలిగేలాగా అనుగ్రహించు, ఆ మర
ణాంతం నీ దీప్యవౌదారవిందద్యానాన్ని మఱచి పోకుండానూ, లౌకికమైన దురాచలు
పెరిగి పోకుండానూ రక్షించు, మరణానంతరం శ్రేష్టమైన నీ కైవల్య పదాన్ని
ప్రసాదించు చాలు, ఇంకేమీ కోరను.

మ. అతిసంఖ్యంబుగ నీ వొనర్పితివి బ్రహ్మాండంబు! లం దొక్కఁడీ
క్షితి; యిం దుద్భవ మౌ ననుక్షణముఁ ద్వచ్చితానుసారంబు జం
తుతతుల్ కోట్లకొలది; గోరునెడ రాదో దివ్యచిత్తంబు? నన్
సుతభిక్షార్థి నుపేక్ష సేయకువె డానున్; భక్తచింతామణీ. 229

తా. ప్రప్టా! లెక్కించలేనన్ని బ్రహ్మాండాలని సృష్టించావు నువ్వు. వాటిలో
ఒకటి మా భూగోళం. ఇక్కడ కూడా నీ సంకల్పానుసారం ప్రతీక్షణం కోట్లాది
ప్రాణికోటులు కలుగుతూనేవున్నాయి. అటువంటిది, నీకు నా మీదమనసు కుదరాలే
గని- నా వాంఛానుసారం ఒక్క కుమారుడివి ప్రసాదించలేవా తండ్రి (ప్రసాదించ
గలవు.)

మ. భవదవ్యాజదయామహత్వమున దేవా! లబ్ధియౌ మత్పుం
న్నవవల్లీన్ మొనయించి రాత్తు, మది సంతాపింపఁ జూఁబిఁదియం
దవునే యానలఁ బెట్టె? గాలివయఁ గంటన్ గుర్చు వేయుంజుమి;
భవనక్షేమవిధాయ; నిల్పు సుఖలంబున్; భక్తచింతామణీ. 230

తా. తండ్రి! యదార్థానికి నేను నువ్వు నాటిన చెట్టునేతప్ప అన్యంకాదు.
నువ్వు సృష్టించిన ప్రతివృక్షాన్నీ ఫలవంతం చేశావు. అలాగే, ఈ చెట్టుకి (నాకు)
కూడా ఒక కాయో, పిందోన్నైనా యిమ్ముని ఎంత కోరినా ఇవ్వడమేలేదు. మా
అయ్యవి కదూ! సంతాపరివ్వకు. సంతానమియ్యి.

మ. పరదా! యీశ్వర! త్వత్ప్రపాదమహిమన్ బ్రహ్మాదరాహిత్యదు
ర్భర హృద్భారము నేఁడు దీతె; విసు విశ్వానంబునం గొల్చునాఁ
దరుడా యిష్టఫలంబు గాంచుట? మహాత్మా! కొమ్ము సానందబా
ష్పరసాపేదనమత్రజ్ఞామ మనుకంచన్; భక్తచింతామణీ. 231

తా. వాంఛా సీద్ధికరా! నీ ప్రసాదంవలన ప్రహ్లాదరాహిత్యమనే నా భయం
కరమైన దాభ నశించి పోయింది. నమ్మనిన్ను కాలిచేవాళ్ళ కోరికలు తీరడంలో
ఆశ్చర్యమేముంది భగవాన్! మహాత్మా! కృతజ్ఞతా వినయయుక్తుడనై నేను నమ
ర్పించే ఆనందావ్రుణలాల అభిషేకాన్నీ, నమస్కారాన్నీ వాత్సల్యంతో స్వీక
రించు.

మ. దొరనేరంబును మోపి బందిగమునందు వ్రోయు నే దోపినిన్,
దిరుగన్ వీడఁడు గా కళ్ళంబులుగఁ, దిండిన్ మాన్పి యెండించునే!

పరిశోధించి విధించి తీవు రుజు. యే పాపానకో శిక్షగా;

పరుగుం జేయుదె నోరు గట్టినను? దేవా! భక్త చింతామణి. 235

తా. సర్వాధికారి! పాలకుడు, నేరస్తుణ్ని కోర్ట్లో పెట్టిస్తాడు. మహాఅయితే ఆ చెఱసాల్లో కూడా సంకెళ్ళు లేనిదే అటూ ఇటూ మసలనివ్వడు. అంతే తప్ప, తిండి పెట్టడం మానేసి, యెండగట్టడు గదా! నేను చేసిన యేనాటి దుష్కర్మకో ఫలితంగా నువ్వు నాకీ “వ్యాధి”ని శిక్షగా విధించావు. ఇంతవరకూ బాగానే వుండిగాని, తినడానికి లేకుండా నా నోరుకట్టి వేళావు గదా తండ్రీ!

మ. పిల్లిం జూపుచును, బిట్టఁజూపుచును, జూబిల్లిం జడల్ మాపుచున్,

గల్లల్ బొల్లురుఁ దల్లి బిడ్డవిడి చంకం, బువ్వఁ దిన్నించు వ

ర్దిల్లన్ రేపుచు మావుఁ; దల్లియును దండ్రీ స్ని వయై, యొరెమం

దొల్లంబాటు చుట్టిలున న్నరయ వేలో? భక్త చింతామణి. 236

తా. అవ్వయా! పిల్లిని చూపిస్తానో, పిట్టని చూపిస్తానో, మబ్బుల్ని-చంద మామసి చూపిస్తానో, యేవో వుత్తుత్తిమాటలు చెబుతానో-తల్లిఒక్కరే తనబిడ్డణ్ని చంక నేనుకుని, వాడు తిననని చూరాము చేస్తున్నా వరో గోముగా గోరుముద్దలు తిని పించి-దిన దిన ప్రవర్ధమానుడిని చేస్తుంది. అటువంటిది వారు తల్లిదండ్రీ ఇద్దరూమ సీవేయై వుండి కూడా-తినాలని కోరుకునే నా ఆహార విషయంలో నన్ను కరుణించ లేవా ప్రభూ!

కా. కారుంగోరపుఁ జీకు బలునిసి యే గా, కందుపై సాంధ్రసి

హారంపుం డెను వృష్టి పాతమును దొనబ్బకరం బిట్టియా

కారం దొందితి సంస్కరీన్ రుజును! వేగన్, ద్వత్కటాక్షణ నా

చో గానిమ్ము రహింతు; రోక హితచక్షుః! భక్త చింతామణి. 237

తా. అనలే అతి నల్లటి చీకటి దట్టంగా క్రమ్మిన తాత్రి-దానికితోడు మంచు వాన అంతటితో-ముడుచుకుపోయిన తామరపూల సరోవరంలా యిలా ముసలి తనంతో వడున్నాను. [అంటే నీ పూజ చేయలేక పోయాను] అందువల్లనే ఈ వ్యాధి సంక్రమించిందేమో!-ప్రపంచానికి మేలు చేకూర్చే చూపుకలవాడా-నా పరిస్థితిని అటో-ఇటో-తేల్చిచేయ. నీ పరుణ మెలా చూపే అలా చేసు నిశ్చలంగా వున్నాను.

మ. ఎడఁ బా లోన్, దఱకంబొ, పైక్యమొ! కతం దేవో! యొక పైదీయేఁ
గుడువం గజ్జము. వొంగెడుం గపము: దగ్గున్, దో వగ ర్పందునం
బొడమున్! హృద్భర మెచ్చు! నివ్వికృతులన్ బోకార్పలేడమ్యెవె!
జ్ఞాడయిండా! ననుఁజేయు మీ వగదకాయున్: భక్తచింతామణీ. 241

తా. ఎడబాలో, తమకమో! పైక్య ప్రకోపమో-కారణం తెలియదుగాని,
ఒక్కసారి ఏమి తినబోయినా- కఫం అడ్డుకుంటోంది. దగ్గు వస్తోంది. అయీ
నం కలుగుతోంది. గుండె బరువవుతోంది. నాలో చేరిన ఈ వికారాలను ఏ
పైద్యుడూ పోగొట్టలేకపోతున్నాడు. కనీసం సువ్వయినా నన్ను అనారోగ్య
రహితుడిగా చేయి తండ్రి!

మ. మకరంబున్ రవి చొచ్చువర్వడివవున్ మానంబు విచ్చేసె వెం
డి: కమంగొందివి నోటికట్టవనె తండ్రి! యేటి వల్పుంబు ల:
న్నిక నేవలైఱు గోగిరంబు: బవనం నీ వన్నటుల్ పేయు, పా
వక! వాయుద్యయయత్రి, మైససిగ! దేవా! భక్తచింతామణీ 242

తా. పెద్దపండగ చేసుకునే-మార్గశరమావం వచ్చేసింది. అయినా నా నోటికి
తిండియొగం లేదు. అసలు తినగలిగితే-నీయాజ్ఞప్రకారం లోపల్ని అగ్ని దానివి
వవనం చేసి-నాలుగు చెరగులా వంచుతాడు. ప్రాణా పాణులు నాటి వనివవి చేస్తాయి.
శరీరం దృఢపడుతుంది. ఆ యోగావ్నియ్యి. నా ప్రాణానికి జమ్మి ప్రక్కమీంచి
లేవడమే భారమయ్యేంత నీరసాన్ని కల్పించింది.

మ. లేవన్ భారము దోచునీ రసతః గల్పించెం, బసాదంబునం
దావంతేనియు విష్టతం బొరయ నీ, కల్పంబునుండిన్ దెవుల్
దేవా! యీ విషమామయంబుకడ నిష్టేజుంబు లేమందులున్!
నీవే దీనిఁ బొకార్చి కావ వలె నన్ నే! భక్తచింతామణీ. 243

తా. నీ ప్రసాదమైనా అవగించుత నోట్లో వేసుకుందామంటే హితవు
లేకుండా నంపత్సరం నుంచి యీ జమ్మి! ఏ మందులూ పనిచేయడంలేదు. ఓ నా
అనువుల కామాందూ! నువ్వే కాపాడాలి.

మ. కరుణాసాగరుఁ డన్న మేటివీరు దొక్కండుండుగా నీ! క రె
వ్వరు గల్గించిరి ? దేవ! మాద్యశమహాపాపాత్మకుల గారె ? క
చ్చిరసంబంధము నెంచి యైన, నను గాసిం బెట్టురుగ్వ్యప్రసీధి
కరదండ్లలో పెకలించి, కాచికొను రెంకన్! భక్త చింతామణి 247

కా. అనామదా ! నీకు కరుణా నముద్రుడివనే గొప్ప విరువొకటి వుండ
వచ్చును గాక ! కాని, నీకా విరుదిచ్చిన వాళ్ళవరు ? నీచేత దయజూపబడ్డ నాలాంటి
మహా పాపాత్ములే గదా ! - పోనీ - ఆ బంధుత్వావ్వయినా దృష్టిలో పెట్టుకుని,
నా ప్రార్థనలు విని నన్ను బాధిస్తున్న యీ వ్యాధి అనే-పెద్దపులి కోరలవి పెకలించి,
నీ పేవకుడనైన నన్ను కాపాడు.

కా. తైలావంబునకో. శిలాఘటితదశరామగోదావరీ
కూలస్థోన్నతగోపరావళికా, యేను- వేగ, వ్యాయామవ
ర్యాలక్ష్యం బియి, యందుఁ ద్వక్ప్రియవిహారక్షేత్రబుద్ధిన్ మనం !
దేలా వ్యాధి వశించ దింక ? భవహరీ ! భక్తచింతామణి. 248

కా. వ్యామామం చేయాలనే వైద్య మావలం రీత్యా - అటూయటూ
నాణగడుగులు వేద్దామన్నా - నా మనసు నీ పుణ్యక్షేత్రాలైన - గోదావరీ తీర్థ
ద్రాక్షరామానికో - శృంగరాజమైన తైలాసానికో వెళ్ళాలనే కోరుకోంది. ఇటు
వంపిస్తావో అటు తీసుకెడతావో - ఏమైనా ముందీ వ్యాధి తగ్గడంలేదు వ్రభూ !
ఏంచెయ్యమంటావు ?

మ. అతితిక్తంబగు నొషధంబు, మురురం బొ నీదునాఘంబు, నేఁ
బ్రతివారంబును శ్రద్ధ, భక్తి : నియతిం, బాటించి సేవించెదన్ !
మం నానాటికి రోపె నాద్యమునకున్! భద్రాత్మ ! యవ్యం బొకం
దె తెపురే మున్ననొనంగు మాజ్ఞదయఁ దండ్రీ! భక్తచింతామణి. 249

కా. అద్యయా ! వ్యాధి పీడాగ్రస్తుడినైన నేను విముక్త్యర్థంగా - అతిచేదైన
బొషదాలనీ, అత్యంత మురురమైన నీ నామాన్నీ కూడా - నిత్యం శ్రద్ధా భక్తులతో
నియమ విష్టలతోనూ పేవిస్తూంటాను. రోజురోజుకీ ఆ మొదటిదాని (చేదు బొషదం)
మీద వెగటు కలిగిపోయింది. ఇక రెండవ దాన్ని (నీ తీయని నామస్మరణ)
మాత్రమే నిత్యం పేవిస్తూన్నాను. దయచేసి దీనికైతా నా రోగం కుదర్చమని ఆజ్ఞ
వియ్యి.

కా. స్వాంతంబిందును దుర్వికర్కము, నవిశ్వాసంబు, నాస్తిక్య, మా
వంతేనిం దలమావ కున్న, బరమాత్మా ! తావరాంఘ్రిద్వయీ
చింతానందకళాంక మేని, నిఖిలశీత్యాధిపత్యంబు నా,
నెం ? తాన్వర్ణపతిత్వ మైవఁ గలదా యీ ? భక్తచింతామణి. 253

తా. సర్వాంతర్యామీ ! అనలు నా మనసులోనే యేదో - కుతర్కం,
అవసమ్యకం, నాస్తికత్వం లాంటివి యేవినరో లేకుండావుంటే - సర్వ ప్రపంచానికి
సార్వభౌమత్వం గాని, ఇంద్ర వదని గాని - నీ పాద చింత నానందంలో వందో
వంకయినా యాయగలవా ? (ఈయలేవు.)

మ. జడిగా నా కనుధోయి రే దొరఁగుదావు శ్రేణి, యీ పీఠనం
బడి పాదంబుల వెచ్చవెచ్చగ, భవద్భావంబు రంజించెవో,
యడలుం జూడఁగ లేవినికనికరం బివ్వారి గావించెవో,
చియుదు కాజెన్ఃసదుదర్క నూ యది నాకోభక్తచింతామణి. 254

తా. నా కళ్ళవిందా నీరు క్రమ్మి ఏకధారగా ప్రవహిస్తున్నాయి. ఈ వెచ్చవి
నీరు నీ పాదాలు తాకిందా ! కవికరం కలిగిందా ! నా మోడు మొట్టయి చేయలేవి
వనిని ఈ కాసింత కన్నీరు చేసిందా తండ్రి ! ఎంత అదృష్టం !

కా. కారుణీకటి గ్రమ్ము రే గడచి, యర్కజ్యోతితోఁజెంచుచో,
దారు నిద్దురఃకుఃఖదామ రుజ యంతం దొంది, నాపై భవ
ర్కారుజ్యం బుదయించున జ్జగుట మేల్కంటి విమన వేదః నా
కారోగ్యంపుడినంబుగా నిక ద్రువం పాః భ కచింతామణి. 255

తా. కటి రాత్రి - ఉదయం లేచేసరికి నా జబ్బుతగ్గి, నీ దయ నాపై
కలిగినట్లుగా కలగని లేచి నిన్ను సాధిస్తున్నాను. వ్యాధి ముదురుతుందని వమ్మకం
కలుగుతోంది.

మ. అదుగుర్ చుట్టన వేడియత్రువులు నే నట్టర్ దొరంగించి పొ
క్కెదురే గా, భవదంతరంగము గరంగె ? దానికిం దేవ ! య
ప్పుడె తార్కాణగ నాచె లో నుదుకు ! చెయ్యూర్ భక్తునుల్లంబు, నె
క్కుదు శోధింపక, తేర తీరువపు కోర్కులః భక్తచింతామణి 256

తా. నీ అరికాళ్ళు చుట్టుమనేలా - నా వేడి కన్నీళ్ళతో పాదాభిషేకం చేసిన
దానికి నీ హృదయం కరిగింది. అందుకు నాకు తార్కాణాలు కనువిస్తున్నాయి.
లోపల ఉదుకు తగ్గింది. భక్తులు ఎంతగానో రోధిస్తేనే తప్ప కోరికలు తీర్చవు
కదా ప్రభూ !

కా. ఈ నిశ్శబ్దపురేయి హృద్భరముతో నేఁ బెట్టునీక్షాయ పి
పీనుల్ పోఁకకపోదు; దానినెకచే, వెన్నన్ దలంపించు నీ
దాసుల్లంఁగు గరంగకుండఁ దనుకొం చాసానఁ జూతున్ దెసల్;
నే నాలింతు బయల్; గుదర్ప వె యొడల్ నే; భక్తచింతామణీ, 261

తా. హే భక్త చింతామణీ! నడులుడిగిన యీ వడి రేయి - హృదయ
భారంతో నేను పెట్టే మొఱు నీ చెవులకు చేరకపోదు. దాని నెగ వలన, వెన్న
వంటి నీ మనసు కరగకనూ పోదు - అనే భావంతో యెంతో అళితో నీ రాకతై
వల్లిక్కులూ చూస్తున్నాను. ఏదీ కనవడదు - అకాళం తప్ప యేదీ వివరిడదు. నా
శరీరాన్ని వయం చెయ్యి స్వామీ.

మ. మరువుల్ బెగ్గిలఁజేయుఁ గాఁగుచెడుగున్నా వేయి, యాపొంగు చె
చ్చెరఁ బోఁకార్చుగుడంబు, నామదికిఁ దోఁచెన్, గుత్తుకం దట్టి యూ
పిరి యాదం దెరు పీవిదువ్కఁఫము, తద్బుద్ధిఁద్రుటం బాపుత్వ
చ్చరణభ్యానమరందసేవనము, నెంచన్; భక్తచింతామణీ. 262

తా. ప్రభూ! చెడ్డవయిన నెయ్యి నూనెలు మరగలు గక్కుతూ పొంగు
తాయి. తాస్తంత బెల్లపు ముక్కను వడవేస్తే ఆ పొంగదే అణిగిపోతుంది. అదే
విధంగా - లోనుండి ఎగదట్టి, గొంతు కడ్డంవడి, ఊపిరాడనీయకుండా వున్న నా
కవచ్చిత్తికి - నీ పాద స్మరణమనే తేనెను త్రాగడ మొక్కతే విరుగుడుగా భావిస్తూ
న్నాను.

కా. సంసారాత్మిఁ దరించి నీదరికి రా, వర్వేళ! నీవాత్మకున్
మాంసా ప్రాంత్రవస్థాచర్యమటితన్ నొకం బ్రపాదించగా,
మాంసప్రేరణ సాగుయాత్రను సిరాగ్ర్యప్రగ్రహ ప్రాగ్భుల
ప్రసంగం బై నటు దోఁచు; మార్కొలుపు! మీకా! భక్తచింతామణీ. 263

తా. సంసార సాగరాన్నిదీ రమ్మని - శరీరమనే నావను జీవుడికిస్తావు.
ప్రాణ ప్రేరణతో సాగుతున్న ఈ యాత్ర కవాంతరం కలుగుచున్నట్లుంది.
కాపాడు తంజ్రీ.

గా. ఆకాశం, బనిలంబు, దేజమును, వోయం, దుర్వి, లేనట్టివో
నేకాంతంబు వసించువాడు గలఁ దే, నీ దయ్యెదన్ వానికిన్,
నీకంటం బద కుండఁ గార్య మొకటిన్ నేఁ జేయఁగాఁ జాలినన్ !
నాకృప్రింబు లడంపు: సర్వదురితహ్ను ! భక్తచింతామణి 267

కా. ఆకాశము, అగ్ని, వెలుగు, నీళ్లు భూమి - అనే వేషే లేవి వోట
యేకాంతంగా వుండగల వాడంటూ యెవరయినా వుంటే - వాని నీడలో చేరకాను.
ప్రభూ - ఏ ఒక్క కార్యమునా నీకు తెలియకుండా నేను చేయగలిగితే - నా
వస్తువు పాపాలనీ అణచు. పాపహరకా ! నీ కిదే నమస్కారం.

మ. దురితవ్యాధిభవంబు లంచు, దరి, హద్దు లేనెవరిఁ మహా
మరుభూమి మకరాలయంబు వ్యరియింపజేయు: వన్ గర్భ మం
దురలం క్రోయఁ దరింప నొపరవుఁ గన్గొంటిన్: విమక గంటి: నా
కరువంబుం గలిగింపు మర్ల గతిఁ బ్రాప్తై: భక్తచింతామణి 268

కా. ఎవరిలో మంచినిటి చెబుతుని కమక్కున్నట్లు - జన్మాలలో కూడుకున్న
ఈ జన్మ సముద్రానికి తీరాన్ని కనుక్కున్నాను. ఆ తీరం చేరేందుకు నీవే దారిగా
నమ్మాను. నా కండగా నిలిచి, తరించే అర్హతను ప్రసాదించు స్వామీ !

మ. భవరాహిత్యము నాకు సల్పిన, భవద్రష్టాంధనంసర్జన
వ్యవహారంబున కేమి లోపమగునా ? త్వల్లోకమం దుండనా ?
భువి సర్గంబు, కాక యున్నె దివి ? నన్ ముక్తాత్ములై నట్టి నీ
వివిధాస్థానకవీకులం గలుపు భావన్: భక్తచింతామణి 269

కా. నాకు మోక్షమిచ్చినంత మాత్రాన - ఈ సృష్టిలో సమతుల్యతేమైనా
లోపిస్తుందా ! ఇక్కడ లేకపోయినా నీ దగ్గరే వుంటాను గదా ! దయచేసి నాకు
నీ శ్రీ వదాన్నిచ్చి, అక్కడున్న భక్తులైన నీ అస్థాన కవులలో కలుపు తండ్రి !

మ. ప్రతివారం బొకదీవ్యసిద్ధఫలముం బ్రహ్మశకాలంబునన్
ఓతిపై రాల్చురసాల మున్నయెడ, నిఁ శంతామణి మానుబం
దతమోధేదక పద్యరత్నము లంటల్ నాదధ్దై వోపించు భ
వ్యతరుం బోలుకు దానితో: నమ్మకనమా ! భక్తచింతామణి 270

కా. రోజూ ఉదయమే ఒక సిద్ధ ఫలాన్ని రాల్చే చక్కటి మామిడి చెట్టు
వలె - నీవిలా - యీ చింతామణి కావ్యాన్ని వ్రాయించుకుంటున్నావు.

మ. “చలనం బొందు జడంబు సూచిక, యయస్కంఠంబుచెంతన్ నిలన్;
నలుపున్ మాయ భవత్సకాశమహిమన్ సర్గంబు నమ్మాడ్కి;” వన్
వలుకొప్పున్; మన సాత్మ నన్నిధిని స్వప్నంపుంబ్రవంచంబు భా
పిలగా జేయదె నిద్రయం ? దఖిలసాక్షి ! భక్తచింతామణి. 274

కా. చైతన్యంలేని యనుముకూడా, అయస్కంఠ స్వర్భతో చలనాన్ని
పొందుకోంది. అదే విధంగా నీ వేనా భాగ్యం వలన జడుడివయన నేను కూడా
చైతన్యవంతంగా మనగలుగుతున్నాను.

మ. పొనగ్రుం దావక భూతస్వప్తివిధికిన్ ము, పెల్లెల్లదుం గొన్న న
వ్యవసంబున్ భవబంధము క్తి కని, దేవా ! నీవు లో నంతరా
యనహస్రంబు చుటించుకామమదమోహద్రోహలం జేర్చుటన్,
వనమే సంపత్తి దాటఁ గోటికొకదైవన్ ? భక్తచింతామణి. 275

కా. నీ స్వప్తిలో అందరికీ మరణాన్ని విధించావు. మరణావంతరం విన్నందు
కునే అవకాశాన్నీ యిచ్చావు. కాని, తండ్రి ! జీవితానికి కామక్రోధాది అరిష్టద్యుగ్గాన్ని
జోడించడం వలన మేము దుష్కర్మలపాలై -విన్నందుకోలేక పోతున్నాము ఈ జనవ
భారాన్ని తరించడం మావల్లనయ్యే వనేనా ? అనుక్రమించి, నహకరించు తండ్రి !

కా. ఏదో నాచెవి కొక్కనాదః మది గా కేళణమున్ లేనిహృ
ద్యేదాపాదినిశితగాఢతమగంభీరాంధకారాత్తికిన్
మీదై, నీదుజగాన కొక్కడవు తండ్రి ! యెట్లు గా పుండువా
యాదిత్యాదులపెట్లె నీకుఁ బని లేదా ? భక్తచింతామణి. 276

కా. ఏదో చిన్న కబ్బం తప్ప చెవి కేమీవినబడదు. అంతా చీకటి. ఎవరూ
కోరుండరు. ఆ విశ్వబ్బంలో కాప్పేపుండడమే నాకు కష్టంగా పుంటే స్పష్టాదివి
-ఏమీలేకండా యెవరూ లేకండా-ఒంటరిగా ఎలా పుండగలిగావు తండ్రి !

కా. ఈ లోకంబున, నీకటాక్షమహిమంచే తక్కు. నేకాంత మే
నాలోచించిన, హృద్భరం బవరిహార్యతోభమే కాని, క
ట్టా ! లేకంబును జిత్రకాంతి హృదయాహ్లాదంబుఁ గావించమన్.
వాలాయంబు నిశిత మెంతు నిను; దేవా ! భక్తచింతామణి 277

కా. నీ కరుణామృత వీక్షణం తప్ప-ఈ ప్రపంచంలో రవ్వంతయినా
మనశ్శాంతి నిచ్చేదిగాని, కాస్త ఆనందాన్నిచ్చేదికాని యేమీలేదని అర్థమైపోయింది
అందుకే అనుక్షణం నేను నిన్నే స్మరిస్తాను-

మ. మనుజుల్ మున్నగుప్రాణు లప్పిటికి జన్మంబీక ! గర్లించువి
త్తనముల్, విత్తు విదానముల్, పెరుగుతేత్రంజుల్, విచిత్రాకృతుల్;
జనకా ! యిట్టివి సృష్టియం దరసి, యుష్మల్లీలకున్ నవ్వుకొం
చును, లోఁ గొంకుదు, వేఁడుఁబ్రోయనుకొందున్; భక్తచింతామణి 281

కా. సృష్టిలో అందరికి అన్నమిచ్చేది నువ్వేనయినా-ఆ అన్నాన్ని వండించు
కోమని మనిషికి చెప్పావు. విత్తులుతెచ్చి, నేలను దున్ని, నాటి, నీరువట్టి, వండించు;
కోసి-పీళ్ళు వడే అవస్థ చూసి వినోదిస్తావు. అదిలో నువ్వీ శ్రమలేమీ లేకందానే
ఎలా సృష్టించావో అక్కర్లేం ప్రభూ !

కా. మేలుల్ గీడులు కాలగర్భమున సామీ ! దాఁగి నీ నైగలం
బైలై, వంచినవల్ల తేగి తమ సామర్థ్యంబు సాగించెదన్ :
గోసౌధమునందు సుందరులతోఁ గ్రీడించు నొక్కండఁడు; పా
తాకం బింబ నొకంటు మున్నుఁ దెనువంచన్; భక్తచింతామణి 282

కా. జగద్విధాయకా ! మంచిచెడులనేవి నిత్యం నీ వంచనే వడివుంటాయి.
నువ్వొచ్చే నైగల్ని అనుసరించి, అవి, యెవరెవరికి చెందాలో వారివారికి సంక్రమిస్తూం
టాయి. మంచి సంక్రమించినవాడు పదగ్గదీలో-పడుచులతో నుకన్తుంటాడు. చెడు
సోకినవాడు చెప్పరాని దుఃఖాలతో అటఃసాతాకానికి అణిగిపోతుంటాడు.

కా. గాలిం బిట్టవగల్ నభంజనఁగనుల్ గానంగ రాకుండ మే
ఘాలెందుండియొ మూఁగి, యవ్వి మరలన్ గాలిం బిటావంచ లో
లీలన్, హాయిగ నుండుచో నదరి లో క్లేశంబు, లాకష్టికం
బొలన్ మాయ మగున్ భవన్మనః; కేవా; క్లెశః క్లేషః 283

కా. హాయిగా గాలివేస్తోందీ అనుకుంటే, ఆ గాలిని నిరోధిస్తూ అతామంత
చూసాననంత చీకటిని సృష్టించే దట్టమైన మేఘాలు క్రమ్ముకుని, ఉక్కబోతని
కలిగిస్తాయేగాని, ఈవిరాదనివ్వవు. తీరా చూస్తే - అంతటి మేఘాలూ కూడా గట్టిగా
గాలి (ఋతువవనాలు) వీస్తే చెల్లా చెదురయిపోతాయి. అదే విధంగా-శిష్టాలు
క్రమ్మినా, నుభాలు మూగినా - మరుక్షణమే అవన్నీ నీ మహిమ వల్ల తారుమారయి
పోతాయి గదా తండ్రీ !

భగవత్సేవ

మ. వివిధం బైనప్రపంచవాంఛలను ప్రాప్యట్కాలకల్లోలసి
 నవవారిప్రతిమాన మైనమనమున్, నైర్మల్య మొందింపఁగా.
 భవదీయాచలపాదసేవ కతక ప్రాయంబుటం చెంచి మ
 త్కవనంబుం బచరింతుడక్కరితిఁ ముకుందా ! భక్త చింతామణి ! 287

తా. అనేక రకాలయిన ప్రపంచ వాంఛలతో - క్రొత్త నీరు తగిలిన వరద
 వదిలా తయారయిన నా మనసును - నిర్మలం చేయఁజాలిగాను, నీ యొక్క నుస్థిర
 పాదసేవ ఒకటే దారిగా బావించి, నేను నా కవిత్వాన్ని నీ వదాలకే అంకితమిస్తు
 న్నాను.

మ. ననుఁ గష్టంపడఁజేసి, తత్ఫలమహానందంబుఁజేకూర్చు గా.
 ననుకంపామతి నేర్పితివు కవనం బిల్లంగ నీమీద! నో
 యనఘా ! నేరను నేను వేదాకట వి న్నారాధనం బాచరిం
 వను; జాబిల్లికి నూలిపోఁ గమ్మకదామా ! భక్తచింతామణి ! 288

తా. అమ్మకదామా ! నాకు అనేక కష్టాలు కలిగించి- అవన్నీ మరిచి
 పోయేందుకు నీలుగా, నీ మీద వద్యాలను వ్రాసే కవితా శక్తిని నాకు ప్రసాదించావు.
 పంతోషం స్వామీ ! యీ విధానంతప్ప, నిన్ను పూజించే చురో వద్దతి నాకు
 తెలియదు. నీవిచ్చిన యీ వద్య రచనా శక్తినే- చంద్రుడికో నూలిపోగవ్వట్లుగా
 నీకు నమర్చిస్తూన్నాను.

మ. కవితం గా పుడి తెచ్చరింప నను, నీ కల్యాణకృత్పాదముల్
 భవనాశంబులు మోక్షరాజ్యపదవిభద్రాననారోహణో
 త్సవనంబాయకముల్ నదా గొలువఁ దృష్కారుల్య మే మందు ? మా
 నవజన్మంబునకున్ ఫలం బిదె గదన్నా ? భక్తచింతామణి ! 289

తా. నీకల్యాణ కృత్యాలనే కవులు పాడుకుంటారు. అవి పావనశరణులు,
 మోక్ష సింహానన్నావధిరోహంప చేయగలవి నీ కరుణనేమని కీర్తించను ? మావవ
 జన్మకు నీ దయేకదా సిద్ధఫలం !

మ. చనె నిర్బంధపురాచిత్రాలు: పరమేశా ! కొంచు విశ్రాంతి వే
తనమున్, నల్పుచు దేశకాలనియమాతంకాది శోన్మస్వతం
త్రనియాసపునిత్యజీవనభవత్సం పేవనంబున్ జరన్,
ననుఁ జేయిన్ భవబంధముక్తుని: ముకుందా ! భక్తచింతామణి. 294

కా. జగదీశ్వరా ! తప్పని సరిమై చేపే రాచ పేవ ముగిసింది. (రిత్యు
రయ్యాను). ఇక విశ్రాంతి జీతం (పింఛను) తీసుకుంటూ - నదా నీ పేవలో - దేశ
కాల, నియమాలేవి పాటించనవసరం లేని - ఆయాసపడనక్కరలేని-స్వతంత్ర జీవ
నాన్ని గడుపుతుంటాను. తండ్రీ ! నన్ను బంధవిముక్తుజ్ఞి చెయ్యి.

కా. నాకంబున్, జలదంబు, నోషచులు, నన్నంబుం, బుమాంబుండు, స్త్రీ
నైకంబుల్ జనికుట్టముల్ గడచి జీవాత్ముండు వచ్చున్ జనున్:
రాకల్ పోకలు మాన్చిఁ విత్యసుఖవిశ్రాంతిం బ్రసాదించు ! దే
నా ! కైవల్యదపేవ ! కష్టవనదావా ! భక్తచింతామణి.

కా. స్వర్గం, మయ్యలు, బాషదాలు, అన్నం, స్త్రీ పురుషాది విభేదతలూ
పురుళ్ళా పుష్కాలూ-అన్నీ గడిచి జీవాత్ముడు వస్తాడు, పోతాడు. ఈ రాకపోకల్ని
అని- ఎల్లవేళలా నుభాన్నీ- విశ్రాంతిని అనుగ్రహించు. దేవా ! కైవల్య పదంచేత
పేవించబడేవా ! కష్టాలనే అడవికి- దావాగ్ని వంటివా ! భక్తచింతామణి ! నీకు
నమస్కారం.

మ. తనువుంబట్టి జ్ఞాదాదీకంబులు: తదర్థం బిర్ల మద్దానికై
ధనికారాధన: మాతృ గౌరవము దగ్గం బిందునన్: దానిచే
తను దాటించమి యుచ్చసీచములు: బాధామూల మిట్లక్కటా !
జని: మానించవె జన్మదుఃఖ: మఖిలేశా ; భక్త చింతామణి 296

కా. దేహంవల్లనే ఆకలిదవ్వులు, ఆ నిమిత్తంగా ధనం, అందుకోసం
ధనపంతుల్ని ఆశ్రయించి-వారిని పేవించడం ఆ కారణంగా ఆత్మగౌరవం నాశనం
కావడం, ఉచ్చసీచాది క్రమణం-వ్రతా- ఈ విధంగా ఈ జన్మ బాధామూలమే తప్ప
అన్యం కాదు. దయచేసి ఈ జన్మదుఃఖాన్ని నివారించు.

మ. భువియే గాదు, జయించి మూడు భువనంబుల్ గూడఁ బాలించు ఈ
రవరేణ్యుండును, దీనవృత్తి నకుఁదైప్రార్థించువత్తెననీ
నవిధంబందున తక్క, నొండువలనన్ స్వామీ! స్వదైవ్యంబు వె
ల్పువివత్తొందనిమాని, ధన్యుడని తోఁచున్ : భక్తచింతామణి 300

తా. ఒక్క భూమినే కాదు, మూడు లోకాలనీ జయించి పాలించేవాడయినా
నరే- తన విపత్తు నందు నిన్ను మాత్రమే ధ్యానించుకుని నీ దయా బలంతో మన
గలిగితేనే ధన్యుడని భావిస్తాను.

సానుతాప ప్రార్థన

మ. మనసుం ద్రోయును వహ్నికుండమున సంసారంబు: తత్తావమే
ననుభూతిన్ గ్రహించి నీతమతిన్, యవందనంబయి వం
చనుకంపానిది వంచు, నార్తశరణం దంచున్, విసుం గొల్చెదన్:
ననుఁ దప్పింపవె దానిబారికి ! ముకుందా ! భక్తచింతామణి. 301

తా. ఈ సంసారం - నా మనస్సును అగ్ని కుండంలోకి నెట్టవేసింది. ఆ
భయంకరమైన వేడినీ- అనుభూతిని పొంది, భయపడినవాడినై- ఆనందాన్ని కలి
గించేవాడినీ, దయామయుడినీ, అర్తులకు శరణ్యుడినీ అని నమ్మి నిన్ను వేలించు
కుంటాను. నన్నీ సంసారంబారినుంచి రక్షించుము.

మ. మనసా చంచల: మిషజాత్రయము శ్రెంపన్ రావిబంధంబు ! మే
ననిశం బైహికపౌఖ్యలంపటము: కామాదుల్ పరద్యేమ: నీ
వన, సుజ్ఞానసుయోగగమ్యుడవు: పాద్యం బొనె మోక్షంబు నా ?
కను జీవాత్మనికుండు నావనె ! ముకుందా ! భక్తచింతామణి. 302

తా. మనసంటావా - కుదురులేనిది ! దారాధనపు శ్రేష్ఠతాలు మూహమా-
శ్రెంచుకోలేని బంధాలు ! శరీరమా- నిత్యం బౌతిక సుఖవాంఛలకి ఆలవాలం !
కామక్రోధాదులా- పరమశత్రువులు ! ఇక నాకు మోక్షం యెలా దొరుకుతుంది ?
మప్పంచే-చక్కటి జ్ఞానానికి, యోగానికి గమ్యస్థానాలవి ! తండ్రీ ! నా జీవుడి వేద
నని తొలగించు.

మ. తనువుల్ పెక్కులు దాల్చి యైనఁ, దుద కాళ్ళజ్ఞానవిరోహఁడై,
యనఘండై, పెడఁ బాసి సంసరణ, మైక్యం బొంపవీరోన. జీ
వున కెంతో యవకాశ మిచ్చినదయాంబోరాళి వంతున్, నదా
మన ముట్పొంగ భజించు నిన్నుఁ బరమాత్మా ! భక్తచింతామణి. 306

కా. అనేక జన్మ రెత్తినప్పటికీ, నీ భక్తుడె తుదిగా నీలో అయిక్యమయివ
వాడే ధన్యుడు.

295.53
SUB

మ. జనకాః కావకస్యష్టవర్గపరిరక్షన్ జాగరూకుండ వా
గనిశం, దేమఱుపాటు లేక క్రుణియే, నస్త్రైయసాయంబులన్
గనలే మే మవి యేదదంశము నెఱుంగన్, మాకు నీ విధ్యయీ
కనుజెప్పల్ వరమేళ ! సాక్షి లిరువంకన్ ! భక్తచింతామణి 307

ACCNO. 22026

కా. తండ్రీ! నీవంరక్షణలో సర్వదా మేము భద్రంగా వుంటున్నాము. కంటికి
రెప్పవలె నీ వెల్లప్పుడూ రెప్పవల్పుకుండా మమ్మల్ని కాపాడుతున్నావు. మా కను
రెప్పలు వ్రాలినా, నీవుమాత్రం- నిత్యం జాగరూకుడవేవ్రభో !

2000

కా. సూర్యుడ ప్రక్షుంతుడుగా, జగతికిన్ సోముం బ్రసాదించు; నీ
హారాంకుం దరుదేనిచో మమకు కారాశిన్; నదా యుం తిరుల్
వారింపన్ శిశి; నిల్లె భక్తుల నెగుల్ వాపంగఁ జూపించు వా
దార మొక్కఁడు వో, మఱొక్కఁడు; మహాత్మా ! భక్తచింతామణి 308

కా. సూర్యుడ ప్రక్షుంతుడనై, ప్రపంచానికి చంద్రుజ్జ్వలప్రసాదిస్తావు. చంద్రుడు
కూడా లేకపోతే నక్షత్రాల నుంచుతావు. సర్వదా చీకట్లను తరిమేందుకు అగ్ని
నుంచుతావు. అదే విధంగా భక్తుల వివత్తులు తొలగేందుకు కూడా-విధో ఒక
అధారం-అది కాకపోతే మరో అధారం చూపిస్తాంటావు.

మ. అనన్మ ప్రసవం దనూజను. రుజన్ బ్రాణవ్రయాతోక్కటా
యాసాయత్తను నత్త నింబఁ గని, వి స్వార్థిన్ ప్రభూ ! వారి కే
మోసంబున్ మఱియిల్ల కుండఁగ కుభంబుం గూర్చ రే వేడుకోఁ
గా. సిల్లర్ దొలఁగించి మే లిడితి వేగన్; భక్తచింతామణి. 309

కా. పురిటివేళ దగ్గరవడి వ్యాధిగ్రస్తమై మరణావస్థగా వుండి, అత్తరింబ
వున్న కుమార్తె నిన్ను వేడుకోగా- ఆపదగ రెక్కించి కుభంకర్ణింబావు తల్లి!

మ. జడ మౌసీజగదండవందమునకున్ జైతన్య సంప్రాప్తి నీ
కడకంటం బ్రసరించుమాడ్కిన కదా: కళ్యాణసంధాయి ! యీ
తడ వే క్రావణశుద్ధవంచమి, బ్రహ్మదం గంటి, బుట్టుందిథిన్:
గడచెన్ దెబ్బిదీక్షాజవద్ది మిది వేడగ్గన్: భక్తచింతామణి

314

కా. అచేతనాలూ, శుద్ధ జడవద్దాలూ అయిన ఈ అజాండ భాండాలన్నిం
టికీ నీ కడకంటి కటాక్ష వీక్షణ మొక్కచే చైతన్యం కదా వ్రతూ ! అలాటిదీ -
నావల్ల నీ దయ వేరే చెప్పాలా ? ఎప్పుడూ శుభాలనే కలిగించేవాడా ! ఈ వ్రమోద
నామ సంవత్సరంలో కూడా- నా జన్మ తిథియైన క్రావణశుద్ధ వంచమిని జయప్రకా
శిగాను. ఇంతలో దెబ్బియ్యారేళ్ళు నిండి, దెబ్బియ్యేడో సంవత్సరంలో అడుగు
పెట్టాను. ఇంతదనుకా నీ కరుణకివే నా కృతజ్ఞతా నమస్కారాలు తండ్రీ !

కా. జ్ఞానం బింతయు స్వామ్యదీన: మది నానారూపమె తోయ: నే
జ్ఞానం బైన భవత్ప్రసాదమునకే సంధిల్లెడుం దేహికిన్:
దీనత్వంబున మోకరిల్లి నినుఁ బ్రార్థించున్: దయన్ దేవ ! యీ
సూనుం జేయు కుకాగ్రబుద్ధిని సుశిష్యున్: భక్తచింతామణి.

315

కా. జ్ఞానం సర్వం నీ ఆదీనమై వుంటుంది. అది నానారూపాలుగా వెలువ
రింపబడుతుంటుంది. ఆ జ్ఞానం యేదైనా నీ వ్రసాదానికే బాటలేస్తుంది. అందుకే
నీకు మోకరిల్లి ప్రార్థిస్తున్నాను. ఈ విద్వంస సచ్చిష్యుణ్ణి, సూక్ష్మబుద్ధిని చేయి.

భక్త లక్షణము

మ. విడికింటి రతనంబు నుంచుకొని, యావీరింపఁగా నిద్ర రే
యొడ లీయెల్ల వ్రవంచమున్ మఱచి, వ్రత్యూపంబునన్ దెల్పి రా
బడుకింటిన్ మఱి వాఁడెట్లు దడవు మున్ భక్తుండు మేల్కొన్న వెం
బడి నిన్ రక్షకు నట్లు లారమును: దేవ ! భక్తచింతామణి

316

కా. చేత రత్నాన్నుంచుకుని, నిద్రాపైకంలోవడి నిద్రబోయినవాడు-స్వప్నహ
లోకిరాగానే, ఆ మణికోసం వదకిల్లంతా వెదుకుతున్నట్లు, భక్తుడయినవాడు జాగృత
దేహిగానే- జగద్రక్షకుడవయిన నిన్నదేవిధంగా తలబోస్తాడు.

కా. సీతత్వ మ్మిద మిత్త మందుఁ దెలియన్ నిక్కంటి కక్కందె ? ప్ర
భ్యాతుల్ మువ్వరు ముడుత్రోవ లయి; రం దేదొ ఋకంబియ్యకా
చేతం బుయ్యెల లాగుఁ భక్తియ వినున్ జేరక నుచుగ్గంట! న
రాజీతం. బది లేనితెల్వి వృథ గాదా ? భక్త చింతామణి. 320

కా. నీ యదార్థ తత్వం తెలియడం నిజంగానే మొవరివల్లా కాని పని. మహా
మేధవులయిన ముగ్గురూ (శంకర, రామానుజ, మధ్వ) కూడా-మూడు రకాలుగా
చెప్పారేకాని, ఏకపక్షానికి రాలేకపోయారు. వాటిల్లో కూడా ఏదీ నిజమో తెలియక
మనసు దోలాయుహవమవుతోంది. తండ్రి! ఇంతకు విన్ను చేరేందుకు 'భక్తి'
ఒక్కటే పరయిన మార్గంగా అనిపిస్తోంది. అన్ని మతాలకీ అతీతమైన పవ్యతం
'భక్తి' ఒక్కటే.

కా. కానీ వై యర లేక యుండుటయ కాదా యోగసంపదీ ? య
ద్దానన్ సిద్ధుడు సర్వశక్తుడు, సమస్తజ్ఞుడు, వీయట్ల: దే
వా ! నీ వాక్యము నందుఁ గల్గి దృఢవిశ్వాసంబు, యెత్తించి యీ
మేనన్ ధన్యులు గాంఁత్రు తత్వము, పామి ! భక్త చింతామణి. 321

కా. తనే నీవై భేదం లేకుండా వుండటమే యోగసిద్ధి. తర్వాత సిద్ధుడు
సర్వశక్తుడవుతాడు. సర్వజ్ఞుడవుతాడు. అందుకే యోగులతి ప్రయత్నంమీద నిన్ను
తమ హృదయాలలో దర్శించి - మమేకతకై సాధన చేస్తారు.

కా. నన్నుం గంచును, మన్ను మిన్ను గనుచున్, నానాచరస్థావరో
త్పన్నత్వస్థితిసంహృతుల్ గనుచు, దత్తకార్క వైచిత్ర్యముల్
గన్నారం గనుఁగొందు, వి న్నటులు నే గాంచంగ లేకున్న, గం
చున్న ట్లులును వొంగు: విశ్వమయ ! విష్ణు ! భక్త చింతామణి. 322

కా. నన్ను చూసుకోగలను. నేలా, నింగీ, ఇతర చరాచర ప్రపంచాన్నీ,
వాటి స్థితిగతున్నీ చూడగలను. అనేక చిత్రకార్యాల నీ కళ్యాణ చూడగలను. కాని,
ఆ విధంగా నేను నిన్ను చూడలేకపోతున్నానని దిగులుగా వున్నా, నా మనసు
మాత్రం నిన్ను చూస్తున్నట్లే పొంగుతుంటుంది.

మ. నను దృష్టాంతముగా నొనర్చుకొనుచుం దృశ్యుష్టలోకాభివై
ననమా ! కావకవత్సలత్వమును నే నాత్మన్ విమర్శింపఁ, దోఁ
చును మార్తాలకికోరసామ్యః మెఱె నేచున్ బ్రోచుకోఁ దమ్మునీ
కనుగ్రుద్ధల్ జగదందముల్ భవదుపేక్షన్ ? భక్త చింతామణి. 326

తా. విల్లి పిల్లల్ని పెట్టి వదిళ్ళకి తిప్పినప్పటికీ - దాని దృష్టైప్పుడూ పిల్లల
మీదే వుండేటట్లు - నువ్వు నృష్టిరచిన ఈ ననుస్త లోకావాస జీవుల్ని - ఆయా
కర్మానుగతంగా - ఇక్కడివళ్ళ నక్కడికే బదిలీలు చేస్తూ కూడా - ఏ ఒక్కళ్ళనీ
యేమరకుండా కాపాడుకూంటావు. అందుకునే నే నిదర్శనాన్ని గదా ! తండ్రీ !
ఇదంతా నీ అపేక్ష పుష్పంథ వరకే, ఉపేక్షింభానో అంధ విందా లేవీ ఉండనే
వుండవు గదా !

అ రో గ్య ప్రార్థ న ము

కా. నీ నామంబు వ్యరించు చేఁ గొనుచుఁ దండ్రీ ! దేహారక్షణమై
నీ నిర్మించిన యావధంబు, వరముల్ నిస్సత్వముల్ కావుటన్
దేనెన్ మెన్చి భిషిల్ని దేశమునః వే దీవింపవే దేవ ! నన్
జానూర్వంఘ్రులు జంఘలాది గుణ మొందెన్ ! భక్త చింతామణి. 327

తా. నా వరాలు బలహీనమయిన కారణంగా, తేనెతో కలిపి ఉచ్చుకో
వలసిందిగా వైద్యులచే యాయబడిన బాషదాన్ని నీ నామవ్యరణ పూర్వకంగా ఉచ్చు
కుంటున్నాను. నా తొడలూ, మోకాళ్ళూ, పిక్కలూ, పాదాలూ త్వరలోనే వ్యస్తతను
పొందేలా దీవిండు.

మ. చెద లేచొప్పున నల్పు శిర్వికృతముఁ చిన్నంబు గేహం, బటల్
గదముల్ దేహముఁదృద్ధినిర్మితముఁ జీకాకుం బొవద్దుం; బ్రహ్మ !
యది శుభ్రం బొవరించుకోఁ గలుగు నెత్తెవఁ గృహస్థుండు; బా
గిది సేయం బవివాద సేవె; భవభేదీ ! భక్త చింతామణి. 328

తా. శిల్పులచే నిర్మించబడిన ఇల్లూ వాకిళ్ళను చెదలు ఏ విధంగా పాడు
చేస్తాయో - అదే విధంగా నీచే నిర్మించబడిన మా శరీరాలనీ వ్యాదులు అతలా
కుతలం చేస్తుంటాయి. గేహాల చెదలను తొలగించి ఎవరయినా శుభ్రవరచుకో
వచ్చును - కాని మా దేహాల గద (జబ్బు) లను తొలగించి కాపాడడం మూత్రం -
నీ ఒక్కడి వల్లనే అవుతుంది.

మ. కనుగోలే కునికిల్ విదేశమున విఖ్యాతంపుఁబట్టుంజునం,
బెనువీడుల్ చిననందులు దిరిగితిన్ ఫీతాత్మకన్, వ్వన్నమే
యనుకొందుఁ ద్రుటి మధ్యమధ్యమునః మిథ్యం గాగంబెంచుదుఁ
నిమ నట్లేఁగన గమ్యఃః మాన్యుమజ ! భ్రాంతి భక్తచింతామణి! 332

కా. తెలియని దేశంబో - గమ్యాన్ని గుర్తించలేక నందులూ గొందులూ
సంభరించే కన్నా-మార్గదర్శకుడి వలన గ్రామంలాగానే- యోగానికి గురుభవనరం.
ఆ గురువుగా జగన్నాడుడివి నువ్వే దొరికావు నా అదృష్టం.

మ. కనుదున్ గల్లప్రపంచముం గలః న దేఁ గన్గోసు జాగ్రద్దశః
గనులం దన్నేరువిజ్ఞగంబ మరలన్ గాఢప్రనుప్తిం గనన్ !
మనమాయం బద్రోయ కీయవృత్తలోక ప్రాప్తి దప్పించి, ని
త్యనివాసం విడు వత్కథామమునః నీకా ! భక్తచింతామణి! 333

కా. ఈ ప్రపంచం అంతా మాయయింది తెలుసు. అయినా చూడడం తప్ప
దం లేదు. చూస్తే - ప్రలోభం తప్పడం లేదు. ప్రలోభం వల్ల సంస్కృతి తప్పడం
లేదు. నిత్య నిత్యదానన్ననుగ్రహించు తండ్రి !

మ. అనుదుర్ కష్టమటంచు గర్భవరకంః బిమ్మటయార్యమం
దనుమానం, బినుభూతి తేమిః నిదీ ప్రత్యక్షంబః హేయూతిహే
యనికృష్టం బిగుమేని యూడిగ మవహ్యం బౌమహాకన్త! మీ
జనిదుఃఖంబును బాపు పాపుః వరమేకా ! భక్తచింతామణి ! 334

కా. గర్భ వరకమనేది దుర్భరమని చెబుతారు అది అత్యురాలా వత్కమే
నన్నది నూటికి నూటపూటై పాళ్ళు విజయేకావచ్చు. కాని, పుట్టిం తర్వాత యీ
శరీరకాలాన్ని వహించడం - ఈ శరీరానికి బావివనై - అన్న పానాల వగైరాలన్నీ
నమకూర్చడం - చాలా అసహ్యకరంగా వుంది. అంచేత మళ్ళీ యిలా పుట్టే
కష్టం రాకండా నన్ను గట్టెక్కించేద్దా !

మ. ఇహమంతుం బరమందు శౌభ్యమున కౌనేర్పొట్లకో, నత్యను
గ్రహణుద్ధిం బరమేశ! యద్భుతపువర్ణాణాం, గావింపి, యీ
మహనీయంబగుధర్మ సాధనపుమై, మా కిచ్చి; తిద్దాన్, న
న్యహ మర్హ క్రియలం బొవర్పు తెలి విమ్మా; భక్తచింతామణి! 338

తా. ఇహవరాలు రెండింటా సుఖవడెందుకు వీలయ్యే విధంగా - అద్యంతమూ
అశ్వర్యదాయకమే అయ్యేలాగున, గొప్ప గొప్ప ధర్మకార్యాలను విర్యహించుకో
కలిగే ఏర్పాటులో - ఎంతో-దయతో మాకి శరీరాన్ని నిర్మించి యిచ్చావు. వర
మేళ్యరా! ఇటువంటి యీ ఉత్కృష్టమైన దేహంతో చేయదగిన మరచి వమణా-
మాత్రమే చేసే తెలివినికూడా మాకు ప్రసాదించవలసిందీగా ప్రార్థిస్తున్నాను.

మ. ధరలో నెప్పటి నాల్గులక్షలు భవక్కరాగ్యహంబుల్ చరా
వరముల్: వ్రోసితి వందు; నివృణ్ణి శివరీబొందుచున్నాఁడ, నీ
శ్వర ! యిం కేచెరసాల కేయలుకు, మార్పందల్పు, కిందుండి నా
యిర వొందం ద్వదమజ్జ నాకు దయ నీవే; భక్తచింతామణి! 339

తా. ప్యామీ ! భూమ్మీద ఎవభయనాలుగు లక్షల చెఱసాల (శరీర)
రేర్పాటు చేసి - చరాచరాలపి మఱిలో బంధించావు. నేనీ చెఱసాల (శరీరం)లో
శివననుభవిస్తున్నాను. ఇందుబోంచి ఇంకా యే-చెఱసాల (శరీరం)లక్కి అరంకి బిందీ
చేయకు. ఈ భైమ (శరీరం) లోంచి బయటపడగానే నీ పాదాలు చేరుకునేలా అను
గ్రహించు.

మ. మమకాశ్యంబుల మున్ దగిల్చి, వటుకామక్రోధలోదాదిన
గ్గమునై గా పిడి, బొందీబందియలు నిర్బందించి, జీవాత్మ చే
శ్రమసంధాయక హేయకార్యచయము నల్పించె దెందాకని
యమబాధర్ ? వరమాత్మ ! నిత్యనుఖ మిమ్మా ! భక్తచింతామణి 340

తా. దేవా ! మమకారమనే సంకెలవేసి, కామ క్రోధ లోభ మోహా మద
మాత్సర్యాలనే కావలాదారుల్ని పెట్టి, ఈ బొందె ఆనే బందెల బొడ్లో - నిర్బందించి
జీవుడి చేత నానరకాల నీవకార్యాల చేయించి శ్రమపెడుతూ - కల్పిడి - ఇలా
ఇంకెన్నార్చి హింసలు ? దయచేసి మాకు కాశ్వర. సుఖాన్ని ప్రసాదించు.

మ. గత మౌ కాలము ప్రాణరక్షకము; రాగ నున్న కాలంబునం
బ్రతి సూక్ష్మంశ మతిక్రమించు దనుకన్ బ్రాణాంతకంబే, సువి
భృత మౌటన్ మృతి మర్త్యమం; దవిశమున్ జీవించ యుష్మత్పద
స్మృతి గల్గింపు మరుక్షణం బిమృతదాయా! భక్తచింతామణీ 344

తా. ఇంతవరకూ జరిగిన కాలమే జీవించిన కాలం. రాబోయే కాలంలో ప్రతీ
క్షణము కూడా గడిచేదాకా ప్రాణగండమే కదా! భూమిమీద ప్రాణులకు మరణమనేది
విశ్వయమయి పోయి వుండడం వల్ల-ఎవరూ కాళ్ళకులు కారు. అయినప్పటికీ జగ
న్నాయకా! అమృత మూర్తీ! బ్రతికినంతకాలం అనుక్షణం-నీ చరణాలను మా జ్ఞప్తి
యందుంచు.

మ. నరులే యెవ్వది వాల్లరిక్షలను విన్ లక్షించు వా; రోమ హే
శ్వర! తక్కుంగల లక్ష లెన్నదియు వజ్ర ప్రాణులే; వారు నెం
దటా నీ వంకరెరారు వచ్చునుతులన్ బహ్వల్ప సంఖ్యాకులన్
గరుణన్ దగ్గఱఁ దీయ నీకు భర మౌనా? భక్తచింతామణీ 345

తా. ప్రభూ! నువ్వు సృష్టించిన అనంత కోటి జీవరాశులలో-మా మానవులు
ఎవరైనా (84) లక్షలు మంది మాత్రమే విన్ను గుర్తించి ప్రార్థిస్తుంటాం.
తక్కిన లక్షలాది ప్రాణికోటలూ జ్ఞాన రహితలే గమక, అవి దెవకే రావు. ఇక,
జ్ఞానులమైన మా 84 లక్షల మందిలోకూ కూడా ఎవరో అతి తక్కువ సంఖ్యాకులు
మాత్రమే నీ చేరువకి వస్తూంటారు. ఆ పాటి మందివి చేరదీయడం కూడా నీకు
భారమేనా?

మ. ముద మొందం దలపోసి, దేవర పదంబుల్ గొల్చుకొం చుండఁగా
హృదయ క్షోభకరం బెదో దొసఁగు తండ్రీ! ప్రాప్తమౌచుండు; నె
మ్మది కారాటము గల్గకుండ నది యేమై నేవి దప్పించు చి
మ్ముడిమిన్ సౌఖ్యపునంబళం బొసఁగు; శంభూ! భక్తచింతామణీ. 346

తా. అనందాభిలాషి నై-నీ పాదసేవ చేసుకునే సమయంలోనే-ఏదో విపత్తు
వచ్చివడి మనసంతా కలత పెట్టేస్తుంటుంది. నాలో గుండియకియే ఆరాటము కలగ
కుండా-ఆ విపత్తులను తప్పించి - ఈ నా ముసలి ప్రాణం కాస్తంత ప్రశాంతంగా
వచ్చిం గడుపుకునేలా చెయ్యి ప్రభూ!

మ. భవనక్షేమనిధాని! పుష్కరజనంబుల్ వేనవేల్ గొతమి
 నవనం బాదిక రాజ్యహేంద్రనగరిన్ సర్వాళలందుండి తీ
 ర్థవిధుల్ సల్పుకొనంగ మూఁగెదరు; చోరవ్యాధిబాధాదివి
 ప్లవ మాంగీరస నొందనీకు ప్రజ దేవా? భక్తచింతామణీ 350

తా. భద్రప్రదా! ప్రజాపతివామ సంవత్సరానంతరంవచ్చే "అంగీరస" నామ
 సంవత్సరంలో మా రాజమండ్రీలో-గోదావరీ పుష్కరాలు వై భవంగా జరుగుతాయి.
 అన్ని దిక్కులనుంచి అగణిత ప్రజాకోటి ఆ పుణ్యోత్సవ తీర్థవిధుల నిమిత్తం
 రాజమండ్రీ చేరతారు. ఆ భక్తసమూహానికా సమ్మర్థంలో ఎవరికీకూడా దొంగల
 బెడదగావి, వ్యాధులపీడగావి, లేదా యితరమైన ఏ బాదలూ వంటి అవసర్యాలు
 జరగకండా రక్షించు తండ్రీ!

మ. ప్రజకున్ స్వస్తి; మహిషతుల్ వసుమతిం బాలించుతన్ న్యాయతన్
 ద్రిజగంబున్ భజించుఁగాక సుఖ మీదేశం బసంక్షోభ మో;
 ద్విజగోసంతతి కౌ శుభం; బనుచు దీవిం త్రార్చు లేపొద్దు, ద
 త్సుజనాశిస్సు లమౌఘముల్ సలుపు, విష్ణు భక్తచింతామణీ. 351

తా. ఆర్యులయినవారు-సంతిరోజూ కూడా ప్రజలకు "స్వస్తి"యగుగాక! పాల
 కులీ నేలను న్యాయమార్గంలో పరిపాలించెదరుగాక! ముజ్జగలవారూ సుఖింతురుగాక!
 ఈదేశం యెటువంటి సంక్షోభాలూ లేకుండా శాంతిమయంగా వుండుగాక! గోబ్రాహ్మణు
 లకు శుభమగునుగాక!" అని దీవిస్తూంటారు. స్వామీ! భక్తచింతామణీ! ఆ సజ్జను
 లిచ్చిన ఆశీస్సులను అమోఘాలుగా చెయ్యి.

